

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม

JSRC

JOURNAL OF SOCIAL,
RELIGION AND CULTURE

ISSN 2697-6552

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

Vol. 3 No.2 July - December 2022

☎ 0897832122

✉ jsrc2563@gmail.com

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
Journal of Social Religion and Culture

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565
Vol. 3 No. 2 July-December 2022

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการด้านการศึกษานักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการด้านการศึกษา
3. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามวิถีของการศึกษาเชิงพุทธศาสนา และสหวิทยาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เจ้าของ มูลนิธิบูร เพื่อการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เลขที่ 33 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 089 783 2122

พิมพ์ที่ จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลาया พุทธมณฑล นครปฐม 73170
โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมล g_class@hotmail.com

ต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้ ได้รับการตรวจสอบมาตรฐานทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขาวิชา การตีพิมพ์จะต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ที่ปรึกษา

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.	พระมหาสุเทพ สุพนฺธิโต, ผศ.ดร.
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	รศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปุ
ผศ.ดร.ทิพมาศ เศรษฐวโรชาติ	ดร.บุญเรือน เทียรทอง
ดร.สุภาพร ศรีเรืองสกุล	ดร.สุธาสนี แสงมุกดา

บรรณาธิการ

พระมหาสามารถ ฐานิสโร

รองบรรณาธิการ

พระสุวรรณ สุขเมธบุณโย

กองบรรณาธิการ

พระครูปลัดสุวัฒนสังจคุณ, ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. ชาตรี ชุมเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร. พงษ์ประภากรณ์ สุระรินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ต.ท. หญิง ดร. ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ดร. เกรียงไกร พินยารัก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. ละอองดาว เตชะวิญญูธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ดร. วรรณา พ่วงพร้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระปรัชญา จิตมโม	พระชัยสิทธิ์ อกคณโณ
นางสาวณทิพรดา ไชยศิลป์	

กองบรรณาธิการ ประจำฉบับที่ 2 ปีที่ 3

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธร
พระครูวินัยธร สุขุม สุขวฑฒโก, ผศ.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูปลัดสุวัฒนสัจจคุณ, ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาสมิทธิ ปุริสสุตโม, ผศ.ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระจักรพัชร จุกกภทโท, ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร. สมชัย ศรีนอก	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. ดำรงค์ เบญจศิริ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. ทิพนาศ เศวตวรโชติ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราชไศกราช
ผศ.ดร. อธิ์กร วรบำรุงกุล	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผศ.ดร. ในตะวัน กำหอม	วิทยาลัยทองสุข
ดร. พูนศักดิ์ กมล	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ	วิทยาลัยทองสุข
ดร. สุธาสินี แสงมุกดา	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร. แมนมิตร อาจหาญ	โรงเรียนบ้านกอกวิทยาคม
ดร. สมเจต หลวงกัน	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการและบทความวิจัยในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2565 โดยสังเขปในเบื้องต้น วารสารฉบับนี้มีเนื้อหาและประเด็นที่ค่อนข้างหลากหลาย แต่ก็อยู่ในกลุ่มเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความเหล่านี้มีความหลากหลาย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะระดับของกลุ่มบทความที่มาจากกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอก อย่างไรก็ตาม บทความทุกบทความยังคงไว้ซึ่งคุณภาพที่ผ่านการพิจารณาถ่วงถ่วงจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินคุณภาพ บทความทุกบทความกองบรรณาธิการให้ความสำคัญในแง่เป็นบทความที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสาขาวิชาทางการศึกษาเป็นหลักตามวัตถุประสงค์ของวารสาร ตลอดระยะเวลาที่วารสารดำเนินการนี้มีบทความที่หลากหลายส่งเข้ามาเพื่อขอตีพิมพ์ กองบรรณาธิการได้คัดเลือกคุณภาพเป็นการเบื้องต้นก่อนแล้วจึงทำการตอบรับเพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ่วงถ่วงตามระบบต่อไป จากบทความที่ส่งมามากมายพบว่า การพิจารณาคัดเลือกเป็นไปอย่างเข้มข้น ทั้งนี้ บทความที่ได้รับ การคัดเลือกจึงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยและประเทศชาติต่อไป โดยบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือประจำฉบับนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล” โดย พรสุตา แสนพรมมา, ธนาตล สมบูรณ์ และวีระ วงศ์สรรค์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลงานบทความวิจัยเรื่องนี้พบว่า “1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 89.20 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ 2) ความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 66.19 และ 3) นักเรียนที่เข้ารับการทดลองมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน”

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ โดยใช้แบบฝึกทักษะหน่วยการเรียนรู้มาตราพาเพลินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์” โดย ศรัณยา เมฆหมอก, ธนาตล สมบูรณ์ และวีระ วงศ์สรรค์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลงานบทความวิจัยเรื่องนี้พบว่า “(1) ประสิทธิภาพ (E1/E2) ของชุดแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.74/83.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (2) ความก้าวหน้าทางทักษะ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.86 ร้อยละ 48.39 และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 8.36 ร้อยละ 83.87 คะแนนความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 68.75 (3) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 12.5 ร้อยละ 86.02 จากเกณฑ์ ร้อยละ 60 ชุดฝึกทักษะนี้ สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ และ (4) ประเมินผลการอ่านออกเสียงให้ผู้สอนพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง (Rubrics) การอ่าน คะแนนมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่

3.65 ร้อยละ 91.13 จากเกณฑ์ร้อยละ 60 แสดงว่าชุดฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบนี้สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้”

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านร้านตัดผม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1” โดย เพชรณิ นาคณิ, ธนาตล สมบูรณ์ และวีระ วงศ์สรรค์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลงานบทความวิจัยเรื่องนี้พบว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.51 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.30 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 17.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.861 และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 24.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.957 และความพึงพอใจการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .593”

บทความวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ” โดย กัลยารัตน์ ชินจันทิก, วีระ วงศ์สรรค์ และธนาตล สมบูรณ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลงานบทความวิจัยเรื่องนี้พบว่า “การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวม ด้านบริบท ($\mu = 4.07$) ด้านปัจจัยนำเข้า ($\mu = 4.23$) ด้านกระบวนการ ($\mu = 4.21$) และด้านผลผลิต ($\mu = 4.25$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ”

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง การระบายสีขั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4” โดย นรินรัตน์ เขียวคล้า, วีระ วงศ์สรรค์ และสรินทร์ อรอมรัตน์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลงานบทความวิจัยเรื่องนี้พบว่า “(1) แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสีมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.40/86.93 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (2) ดัชนีประสิทธิผลผลของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสี มีค่าเท่ากับ 0.6678 ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 66.78 และ (3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสี ขั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด”

บทความวิชาการเรื่อง “การพัฒนาวิทยาการการสอนสังคมศึกษา” โดย ณทิพรดา ไชยศิลป์ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปัจจุบัน ส่งผลต่อการเลื่อนเปิดสถานศึกษา และเกิดการแพร่หลายของแนวทางจัดการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสารสนเทศขึ้นอย่างมากมาย ดังนั้น ครูผู้สอนในฐานะผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนต่างก็มีการปรับตัวและเตรียมทักษะเพื่อรับมือกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใหม่อย่างทันท่วงที พร้อมรับกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ ทักษะในการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือระบบปฏิบัติการรูปแบบต่างๆ ที่อาศัยการบริหารจัดการห้องเรียน ซึ่งแตกต่างไปจากห้องเรียนปกติ

ในโรงเรียนนั้น ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ของครูที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นแผนการสอน สื่อการสอน และการจัดการห้องเรียนผ่านเครือข่ายออนไลน์ คือ “มีความเป็นเลิศ” ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วยการเตรียมการ และการฝึกฝนทักษะของครูไม่ว่าจะพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร และการถ่ายทอด การเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี รวมทั้งความกระตือรือร้นในการบริหารจัดการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ให้ได้มากที่สุดเพื่อปฏิบัติหน้าที่ครู ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียนโดยก้าวข้ามข้อจำกัดเรื่องสถานที่และอุปสรรคต่างๆ ได้ในที่สุด”

บทความวิชาการเรื่อง “เบญจศีลและเบญจธรรม: หลักธรรมเพื่อขัดเกลาจิตใจมนุษย์” โดย พระมหาสมควร สุวณฺโณ (คัมภีร์สุวรรณ) นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “หลักเบญจศีลและเบญจธรรม ซึ่งเป็นจริยธรรมขั้นต้นในพระพุทธศาสนาที่ขัดเกลาจิตใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรธุรกิจ การประยุกต์หลักธรรมดังกล่าวทำให้เกิดจริยธรรมทางธุรกิจ ที่ใช้แก้ปัญหาและพัฒนาองค์กรธุรกิจให้เจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ในสังคมหลังยุคอุตสาหกรรม หลักเบญจศีลเบญจธรรมประกอบด้วยธรรมที่เป็นคู่ทั้ง 5 คือ ห้ามฆ่าสัตว์คู่กับเมตตากรุณา ห้ามลักทรัพย์คู่กับสัมมาอาชีวะ ห้ามผิดคู่ครองคู่กับสำรวมในกาม ห้ามพูดปดคู่กับสัจจะ ห้ามเสพของมีนเมาคู่กับสติสัมปชัญญะ หลักจริยธรรมทั้ง 5 คู่นี้ เป็นเครื่องประกันความสงบสุข ความปลอดภัย และความร่มเย็นแห่งชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว และสังคมภายนอก รวมถึงสังคมภายในขององค์กรธุรกิจให้เจริญมั่งคั่งและยั่งยืน โดยคำนึงถึงคุณค่าและค่านิยมในการบริโภคเพื่อ ยกระดับคุณภาพชีวิต การทำงานอย่างมีความสุข การแข่งขันในลักษณะสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาภาคผลิตให้เกิด ผลประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าการทำลายซึ่งกันและกัน”

บทความวิชาการเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยา พ.ศ. 2088 ตามเอกสารล้านนา” โดย ปวรศรี โชติพงษ์วิวัฒน์ นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “ล้านนาไม่ใช่เมืองขึ้นอยุธยาใน พ.ศ. 2088 เพราะไม่ใช่เพียงพระนางจิริประภาเท่านั้นที่ปกครองล้านนา แต่มีพระนางวิสุทธิเทวี พระมารดาของท้าวเมกุฎีปกครองอยู่ด้วย พระนางวิสุทธิเทวีทรงมีบทบาทสำคัญในการรักษาและสืบทอดพระราชอำนาจของราชวงศ์มังรายไว้ได้ ด้วยวิถีโคบายลุ่มลึก กล่าวคือ ท่ามกลางความแตกแยกภายในและความวุ่นวายภายนอก ผู้ปกครองควรเลือกแก้ปัญหาและรักษาบ้านเมืองด้วยแนวคิดธรรมราชา แนวคิดนี้อาจมาจากคำสอนพุทธศาสนาเถรวาท นิกายวัดป่าแดง”

บทความวิชาการเรื่อง “รูปแบบการสอนสังคมศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดย พระยง ขยำนนโท (ชวน) นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษาในชีวิตประจำวันได้โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม สรุปลikeจากการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ จากหน่วยงาน นักวิชาการและนักการศึกษา ซึ่งสามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบันได้ว่า ความพอประมาณกับภูมิสังคม สอดคล้องกับความต้องการความจำเป็นของสถานศึกษา และคนในชุมชน เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม ความคิดความเชื่อและวิถีชีวิตในมิติทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม

(Social and Cross-Cultural Skills) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skill) ให้เข้ากับบริบทที่ผู้เรียนอยู่โดยประกอบด้วย 3R ได้แก่ Reading (การอ่าน) การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic) เพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันในสังคม”

พระมหาสามารถ จานิสฺสโร

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล The Development of Academic Achievement on the Purchase of Goods and Services with Cippa Model of Prathomsuksa 4 th Students Nonsawanchaimongkol School. พรสุตา แสงพรหมมา, อนาคต สมบูรณ์ และวีระ วงศ์สรรค์	1
2 การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ โดยใช้แบบฝึกทักษะ หน่วยการเรียนรู้มาตราพาเพลินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ The Development of Reading Skills on the Spelling “Mae Kob” by Using Mattra Paplarn Exercise Package for Prathomsuksa 2 nd Students Bantalaysap Community School. ศรัณยา เมฆหมอก, อนาคต สมบูรณ์ และวีระ วงศ์สรรค์	11
3 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทยโดย การแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้าน รันตัดผม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 The Development of Learning Achievement in Dramatic Art Subjects by Role Playing for Mathatomsuksa 1 st Students, Banrantadphom School, Chumpon Primary Educational Service Area Office 1. เพชรเมณี นาคมนี่, อนาคต สมบูรณ์ และวีระ วงศ์สรรค์	19
4 การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ An Evaluation of School Curriculum in Science of Technology for Elementary School, Bandonsamram School. กัลยารัตน์ ชินจันทิก, วีระ วงศ์สรรค์ และอนาคต สมบูรณ์	27
5 การพัฒนาแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง การระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประจักษ์นิคม 4 Development of a Skill Exercise for Learning the Art of Coloring Primary 5 Prachanikom 4 School. นรินรัตน์ เขียวคล้า, วีระ วงศ์สรรค์ และรสรินทร์ ออมรัตน์	40

6	การพัฒนาวิทยาการสอนสังคมศึกษา Science Development for Teaching Social Studies. ณทิพรดา ไชยศิลป์	49
7	เบญจศีลและเบญจธรรม: หลักธรรมเพื่อขัดเกลาจิตใจมนุษย์ Benjasila and Benjadhamma: Principles for purifying the human mind. พระมหาสมควร สุวณฺโณ (คัมสุวรรณ)	57
8	ศึกษาวิเคราะห์ล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยา พ.ศ. 2088 ตามเอกสารล้านนา Analytical Study of Lanna being ruled by Ayutthaya in 2088 B.E. in Lanna Document. ปวรศร์ โชติพงษ์วิวัฒน์	71
9	รูปแบบการสอนสังคมศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Teaching Social Studies Model Based on Sufficiency Economy Philosophy. พระยุง ชยานนโท (ชวน)	80
	จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ	94
	หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์	96

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการโดยใช้
การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา(CIPPA Model) ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล

The Development of Academic Achievement on the Purchase of Goods
and Services with Cippa Model of Prathomsuksa 4th
Students Nonsawanchaimongkol School.

พรสุดา แสนพรมมา

Phonsuda Saenpromma

ธนาตล สมบูรณ์

Tanadol Somboon

วีระ วงศ์สรรค์

Weera Wongsan

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Education Faculty, Bangkokthonburi University

E-mail: phonsuda18nannie@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้
การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา(CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนน
สวรรค์ชัยมงคล มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ
โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ให้เป็นไปตามเกณฑ์
ร้อยละ 80, 2) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัด
เรียนการรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล แล 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของ
นักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา
(CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หนองบัวลำภูเขต 2 จำนวน 22 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
มี 4 ชนิด คือ บทเรียนการจัดการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่า
ความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 89.20 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ 2) ความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 66.19 และ 3) นักเรียนที่เข้ารับการทดลองมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model), โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล

Abstract

The purposes of this research were to 1) to develop of academic achievement on the purch of goods and services with CIPPA Model of prathomsuksa 4th students to 80 percentage standard criteria determined, 2) to study academic progress on the purch of goods and services with CIPPA Model of prathomsuksa 4th 3) to study the students' satisfaction with learning on the purch of goods and services with CIPPA Model of prathomsuksa 4th, This research is a quasi-experimental research. The population consists of 22 Bannonsawan-chaimongkol school's Prathomsuksa 4th students, who studied during semsester 2 in B.E. 2564 academic year. There are 6 steps to conducting research as follows: (1) Population and sample (2) Data Collection Tools (3) Tool building and tool quality determination (4) data collection (5) data analysis and (6) Statistics used in data analysis. Instruments used in this research were lesson plan, learning achievement test, and survey questionnaire about students satisfaction level. The statistics used in the data analysis are: the percentage Mean and Standard Deviation

The research findings were as follows 1) the achievement of Prathomsuksa 4th lesson plan on the purch of goods and services with CIPPA Model efficient were 89.20, higher than 80 percentage standard criteria determined, 2) the academic progress of Prathomsuksa 4th lesson plan on the purch of goods and services with CIPPA Model were at 66.19%, and 3) the students satisfaction regarding CIPPA Model were at the highest level in overall, and in aspects.

Keyword: The develop of academic achievement, learning with CIPPA Model, Bannonsawanchaimongkol School.

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม ไม่เว้นแม้แต่วัฒนธรรมการศึกษาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกเพื่อให้เกิดความทันสมัยในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องต่อผู้ที่ศึกษาหาความรู้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การสร้างศักยภาพของประเทศไทย การที่สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่พึงปรารถนาจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคนในประเทศให้เป็นคนเก่ง เป็นคนที่มีความรู้

ความสามารถ ทักษะ เจตคติ คุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดี มีคุณภาพ มีสุขภาพพลานามัยที่ดีเพื่อที่จะได้พัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและการศึกษาที่ดีจะทำให้คนได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษามีบทบาทที่สำคัญยิ่ง ในการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้อำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา เช่น ระบบลงทะเบียนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ระบบการแจ้งผลการเรียนออนไลน์ เป็นต้น จากสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบันมีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามหน่วยงาน ต้องมีการพัฒนาดังเช่นหลักสูตรจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันที่จะดึงดูด นอกจากนี้ให้มีผู้ที่สนใจจะศึกษาให้เข้ามาแล้วยังเป็นการพัฒนาบุคลากรในหลากหลายวิชาชีพ วิชาชีพครูก็เป็นเช่นเดียวกันที่ต้องปรับตัวในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเทคโนโลยีข่าวสาร สามารถทำได้ง่ายดาย เช่น ผ่านอุปกรณ์อย่างโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ตหรืออื่นๆ อีกมากมายที่จะช่วยให้ผู้สนใจศึกษาสามารถค้นหาข้อมูลได้ด้วยตนเองโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ไม่จำเป็นต้องมีอยู่แค่ในชั้นเรียนหรือห้องสมุดเท่านั้น

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และข้อมูลข่าวสารทุกอย่างก็ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงรอบตัวเราอีกต่อไป แค่เพียงคลิกที่ปลายนิ้วเราก็สามารถก้าวข้ามพรมแดนไปได้ทุกซอกทุกมุมโลก ซึ่งแวดวงทางการศึกษาทั่วโลกต่างก้าวพ้นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการเรียนรู้ในกระบวนการที่สนใจ ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญในการเตรียมเด็กไทยสู่ศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ประการแรก คือ ทักษะที่หลากหลาย ประการที่สอง คือ มองโลกใบนี้เป็นเพียงโลกใบเล็กๆ และประการสุดท้าย คือ ทักษะทางด้านภาษา

แนวคิดการสอนแบบซิปปาได้นำแนวคิดทางการศึกษา 5 แนวคิด (ทิสนา แคมมณี, 2548: 282) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ แนวคิดการสร้างความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการและแนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัวในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสม เพราะจะช่วยให้เด็กเรียนอยู่ในสภาพที่มีความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้ในขณะที่มีประสาทการรับรู้ที่ตื่นตัวอยู่เสมอและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีโอกาสได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้ความรู้ที่ได้เรียนรู้นั้นมีความหมายต่อนักเรียน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและมีความลึกซึ้งอยู่คงทนมากขึ้น โดยนำแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา 7 ขั้นตอน ดังนี้ (ทิสนา แคมมณี, 2542: 23)

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้แสดงประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมโดยวิธีสนทนาซักถาม ให้เล่าประสบการณ์หรือแสดงความรู้เดิมออกเป็นแผนภูมิโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer) หรือโดยวิธีอื่น
2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ใหม่โดยศึกษาจากเอกสาร จากแหล่งความรู้ จากบุคคลผู้รู้ จากสื่อการเรียนรู้ต่างๆ

3. ขั้นทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความรู้ใหม่แล้วเชื่อมโยงกับความรู้เดิม โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างค่านิยม

4. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และให้กลุ่มช่วยกันตรวจสอบความรู้ความเข้าใจระหว่างกัน

5. ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นนี้จะให้ผู้เรียนได้สรุปประเด็นสำคัญ ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ โดยจัดระเบียบความรู้ให้ง่ายต่อการจดจำ เช่น อาจเขียนสรุปในลักษณะของโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer) เช่น แผนผังความคิด (Mind Mapping) แผนผังใยแมงมุม (Web) แผนผังก้างปลา (The Fish Bone)

6. ขั้นปฏิบัติ/แสดงผลงาน เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติสร้างผลงานของตนขึ้นแล้วนำเสนอผลงานของตนโดยวิธีต่างๆ เช่น จัดนิทรรศการ จัดอภิปราย แสดงบทบาทสมมติ เขียนเรียงความ วาดภาพหรือแต่งคำประพันธ์ เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้รับรู้และตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน มีการประเมินผลงานโดยใช้เกณฑ์ที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น

7. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้นๆ

จากความสำเร็จลักษณะการเรียนรู้และเนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนการสอนรูปแบบซิปปา (CIPPA Model) คือ เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากนักเรียนจะต้องมีความรู้และเข้าใจในเรื่องของการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ปัจจัยที่ผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค สินค้าและบริการที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ ซึ่งเป็นความรู้ที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกันและนักเรียนจะต้องสามารถสรุปความรู้พื้นฐานเหล่านี้ให้ได้ก่อนที่จะขยายวงความรู้สู่สุนามธรรมที่กว้างขึ้นตามศักยภาพของนักเรียนเพื่อเป็นสื่อในการส่งเสริมประสิทธิภาพด้านการเรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งอาจจะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่กระตือรือร้นในการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 80

2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนการสอนรูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนการสอนรูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดเรียนการรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 80

2. ความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดเรียนการรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากกว่าร้อยละ 50

การดำเนินการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สารเศรษฐศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 7 ชั่วโมง ประกอบด้วย เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค สินค้าและบริการที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ

2. **ประชากร** ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวน 22 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมด

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดเรียนการรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดเรียนการรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 2) ความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดเรียนการรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดเรียนการรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามี 4 ชนิด คือ 1) บทเรียนการจัดการเรียนการสอนเรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล 2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

5.2 การหาความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล โดยใช้สูตร

$$\text{ความก้าวหน้า} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}}{\text{ผลรวมของคะแนนเต็มทั้งหมด} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}} \times 100$$

5.3 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 99-100)

4.51 – 5.00	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
2.51 – 3.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
1.51 – 2.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
1.00 – 1.5	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการพิจารณาเครื่องมือ 1) ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) และ 2) สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

6.2 สถิติพื้นฐาน 1) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) 2) ค่าร้อยละ (Percentage) และ 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ที่เข้ารับการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการทดลองทั้งหมดโดยรวม เท่ากับ 785 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.20 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

2. ก่อนการทดลองสอนนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์โดยรวม 599 คะแนน และภายหลังการทดลองเสร็จเรียบร้อยแล้ว นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์โดยรวม 785 คะแนน จากคะแนนเต็มโดยรวม 880 คะแนน ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 66.19

3. นักเรียนที่ได้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ในด้านเนื้อหาที่มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ และเนื้อหาในแต่ละชุดเป็นเรื่องที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนข้อที่เหลือนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4. นักเรียนที่ได้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ในด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีความสนุกสนานต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนักเรียนมีความรู้สึว่าการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมน่าสนใจไม่น่าเบื่อ ส่วนข้อที่เหลือนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5. นักเรียนที่ได้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ในด้านการจัดการเรียนรู้ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่านักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่เหลือนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

6. นักเรียนที่ได้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ในด้านประโยชน์ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่านักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่เหลือนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

7. นักเรียนที่ได้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.50$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน สำหรับด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านประโยชน์นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลของการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ จากการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 80 เนื่องจากนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) เป็นรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างถ่องแท้ โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะด้าน

ต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแสวงหาความรู้ และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2542: 15) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หากสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่ทำหายความคิดสติปัญญาของผู้เรียนจนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่และช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างกว้างขวาง กิจกรรมนั้นก็จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและหากกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียนโดยตรง ก็จะช่วยช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิทักษ์ หมู่หวนา (2561: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องเงิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.43/82.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (75/75) ค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.6419 คิดเป็นร้อยละ 64.19 นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่องเงินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิลอเล็กซานดร้า (Jill Alexandra 2009: Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในห้องเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่ควบคุมตนเองได้อย่างต่อเนื่องจะใช้เวลาประมวลผลทางปัญญาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

2. ผลการหาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6993 หรือคิดเป็นร้อยละ 69.93 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) เป็นกระบวนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ สามารถสร้างความรู้ ค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง นักเรียนมีบทบาทมากในกิจกรรมการเรียนการสอน และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิกานต์ ฉ่ำเมืองปักข์ (2562: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เรื่องลำดับและอนุกรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนแบบซิปปาเรื่องลำดับและอนุกรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.6933 ซึ่งมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 69.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) เรื่อง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ มีความพึงพอใจของนักเรียนด้านเนื้อหา ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญาและสังคม ซึ่งหากครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนตามหลักดังกล่าวแล้ว การจัดการเรียนการสอนของครูก็จะมีลักษณะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชินจิต สุระนาถ (2560: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาประกอบแผนผัง Four Squares พบว่าการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แบบซิปปาประกอบ

แผนผัง Four Squares เรื่อง การบวก การลบ การคูณและการหารทศนิยมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล ผู้วิจัยได้ทำการสรุปแนวคิดและข้อเสนอเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้ คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ตามขั้นตอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสาร รวมทั้งเกิดความใฝ่รู้ด้วยและครูสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมควบคู่กันไป

1.2 ก่อนเริ่มการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรศึกษาแนวคิดการสอนแบบซิปปา (CIPPA Model) ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง

1.3 ครูผู้สอนควรนำการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) ไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอนของระดับชั้นนั้นๆ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) โดยบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่นเพื่อที่จะได้เป็นการพัฒนาผู้เรียนในหลายๆ ด้าน

2.2 ควรทำการวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) กับเรื่องอื่นที่ยังมีปัญหในการจัดการเรียนรู้

บรรณานุกรม

ชนิกานต์ ฉ่ำเมืองปักข์. (2562). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เรื่องลำดับและอนุกรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *ปริญญาวิทยาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชื่นจิต สุระนาถ. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาประกอบแผนผัง Four Squares. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ทิตนา แหมมณี. (2542). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2548). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พรพิทักษ์ หมู่ห้วนนา. (2561). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา กลุ่มสาระการเรียนรู้
คณิตศาสตร์เรื่องเงิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Jill Alexandra. (2009). *Spatial and temporal variation in moss-associated dinitrogen fixation in
coniferous- and deciduous-dominated Alaskan boreal forests*. Abstract.

การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ โดยใช้แบบฝึกทักษะหน่วยการเรียนรู้
มาตราพาเพลินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์

The Development of Reading Skills on the Spelling “Mae Kob” by Using
Mattra Paplarn Exercise Package for Prathomsuksa 2nd
Students Bantalaysap Community School.

ศรัณยา เมฆหมอก

Saranya Mekmok

ชนาดล สมบูรณ์

Tanadol Somboon

วีระ วงศ์สรรค์

Weera Wongsan

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Education Faculty, Bangkokthonburi, University

E-mail: oilsaranya17@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (2) หาความก้าวหน้าทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร (3) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร ที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ห้องเรียน 1 ห้อง จำนวน 31 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบฝึกทักษะ, แผนการจัดการเรียนรู้การอ่าน, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะการอ่าน, แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย พบว่า (1) ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของชุดแบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.74/83.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (2) ความก้าวหน้าทางทักษะ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.86 ร้อยละ 48.39 และ หลังเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 8.36 ร้อยละ 83.87 คะแนนความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 68.75 (3) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 12.5 ร้อยละ 86.02 จากเกณฑ์ ร้อยละ 60 ชุดฝึกทักษะนี้ สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ และ (4) ประเมินผลการอ่านออกเสียงให้ผู้สอนพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินผลตามสภาพ

จริง (Rubrics) การอ่าน คะแนนมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.65 ร้อยละ 91.13 จากเกณฑ์ ร้อยละ 60 แสดงว่าชุดฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ นี้สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้

คำสำคัญ : แบบฝึกทักษะการเรียนรู้, ทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ, หน่วยการเรียนรู้มาตราพาเพลิน, โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์

Abstract

The objectives of research were to: (1) develop reading skills on the spelling “Mae Kob” by using Mattra Papearn exercise package for Prathomsuksa 2 students, Ban TalaySap Community School by 80/80.; (2) study the progress of the reading skills on the spelling “Mae Kob” by using Mattra Papearn exercise package for Prathomsuksa 2 students, Bantalaysap Community School; and (3) study learning behavior of Prathomsuksa 2 students at Bantalaysap Community School, Chumphon Province towards the Mattra Papearn exercise package. This research was a quasi-experimental research. The samples was 31 students, 2nd semester, academic year 2021. Research instruments included: (1) exercise package, (2) learning management plan; (3) reading skills achievement test; and (4) learning behavior observation. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and Standard Deviation.

The results found that: (1) the performance (E1/E2) of the development of reading skills on the spelling “Mae Kob” by using Mattra Papearn exercise package for Prathomsuksa 2 students, Bantalaysap Community School were as effective as 81.74/83.87, which was above the required threshold of 80/80; (2) the progress of the reading skills on the spelling “Mae Kob” by using Mattra Papearn exercise package for Prathomsuksa 2 students, Bantalaysap Community School to average 48.39 percent before learning and 83.87 percent after learning which increased in progress 68.75 percent; and (3) learning behavior of Prathomsuksa 2 students at Bantalaysap Community School, Chumphon Province towards the Mattra Papearn exercise package to 86.02 percent of the criteria. 60%, showed that the spelling “Mae Kob” by using Matra Papearn Exercise Package can improve students' learning behavior.

Keywords: Reading Skills, Spelling “Mae Kob”, Matra Papearn Exercise Package, Prathomsuksa 2 Students, BanTalaySap Community School

บทนำ

การอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาหลายประการด้วยกันดังที่ วรณี โสมประยูร (2537: 157) กล่าวไว้ สรุปได้ดังนี้ นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับ คำผิด โดยเห็นแบบอย่าง ที่สะกดคำผิด นักเรียนไม่รู้หลักภาษา หลักมาตราตัวสะกด ทำให้ในปัจจุบันสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากนี้ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2547: 173) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับปัญหาในการสอนภาษาไทยสรุปได้ว่า นักเรียนอ่านสะกดคำไม่ได้ ไม่รู้จักมาตราตัวสะกดขาด ทักษะการอ่าน ไม่มีสมาธิในการฟัง นอกจากนี้ครูยังขาดตำรา วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ซึ่งทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยไม่ประสบผลสำเร็จ

เพ็ญจันทร์ กิตติวัฒน์ ([ออนไลน์]) การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็นปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนรู้ของการศึกษาไทยมาโดยตลอด และเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ ถ้าได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง การพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน เพื่อให้บรรลุตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คือ การมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเรียนรู้ และรักการค้นคว้า มีความรู้ อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะ และศักยภาพในการจัดการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ การฝึกทักษะในการอ่าน การคิด การเขียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนั้น โดยฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้จักการคิด วิเคราะห์ แสวงหาความรู้ หากคำตอบจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองมีวิสัยทัศน์ รู้จักการจำแนก แยกแยะ ประเมินค่า มีทักษะการแสวงหาความรู้ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะมุ่งให้นักเรียนอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน นั้นมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้หลายแนวทาง และแนวทางหนึ่งที่จะเสนอ คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นกระบวนการคิด (Thinking Instruction) ซึ่งต้องอาศัยสิ่งเร้า (สื่อ) สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (บรรยากาศการเรียนรู้) ที่จะฝึกให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ และเขียน วิธีการสอนที่หลากหลาย ครอบคลุม ต่อเนื่อง การจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง เรียนรู้จากธรรมชาติ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนได้ดี

ปัญหาที่พบในโรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ คือ นักเรียนยังขาดทักษะในการอ่านหนังสือไม่ได้ ขาดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ไม่มีนิสัยรักการอ่าน ขาดหนังสือที่เหมาะสมกับนักเรียน จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่ามีปัญหาในการอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกด คือ อ่านออกเสียงตัวสะกดตรงตามมาตราไม่คล่อง และเมื่อออกเสียงผิดก็จะทำให้สะกดผิดและเขียนผิดไปด้วย และจากการวัดผลประเมินผลการเรียนของนักเรียนพบว่าผลการเรียนภาคเรียนที่ 1 ในปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเท่ากับ 65.35

จากข้อมูลสภาพปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการอ่านและการเขียนคำมาตราตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น อีกทั้งยังได้ฝึกทักษะการอ่านและการเขียนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานอันจะนำไปพัฒนานักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. เพื่อหาความก้าวหน้าทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร
3. เพื่อสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร ที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้มาตราพาเพลิน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบไปด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่

1.1 แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร จำนวน 5 แบบฝึก รวม 10 ชั่วโมง

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร จำนวน 5 แบบฝึก รวม 10 ชั่วโมง

1.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือกจำนวน 10 ข้อ ซึ่งใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบชุดเดิม

1.4 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร ที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านความสนใจในการทำกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้านการตอบคำถาม ด้านการยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและด้านทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

2.1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งหมด 63 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ห้องเรียน 1 ห้อง จำนวน 31 คน ของโรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ปฐมนิเทศนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ บทบาทของนักเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4.2 ก่อนที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะทั้ง 5 แบบฝึก จะทำการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 10 ข้อ

4.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 ชุด จำนวน 10 ชั่วโมง

4.4 หลังจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะทั้ง 5 ชุด แล้วจึงทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกันกับก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ

4.5 นำผลที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาหาค่าคะแนนเฉลี่ยเพื่อเก็บข้อมูลไว้วิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน ตามเกณฑ์ 80 / 80

4.6 นำแบบศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่ กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบโครงสร้างของแบบสอบถามนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดกรอบแนวคิด ที่สร้างขึ้นนั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการแล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้อง เหมาะสม ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย

4.7 นำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้กับนักเรียนต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า

1.1 ทำการทดลองแบบเดี่ยว (1 : 1) มีประสิทธิภาพ 75.33/80.00 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

1.2 ทำการทดลองแบบกลุ่ม (1 : 10) มีประสิทธิภาพ 79.00/82.22 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

1.3 ทำการทดลองแบบภาคสนาม (1 : 100) 81.74/83.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งแสดงว่าชุดพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่ กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า มีค่าความก้าวหน้าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากคะแนนจากแบบทดสอบเต็ม 10 คะแนน ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.86 ร้อยละ 48.39 และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 8.36 ร้อยละ 83.87 ดังนั้น ดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร เท่ากับ 0.6875 แสดงว่าชุดฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลินนี้สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนได้ร้อยละ 68.75

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 12.5 ร้อยละ 86.02 จากเกณฑ์ร้อยละ 60 แสดงว่าชุดฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลินนี้สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้

4. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า คะแนนจากเกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง (Rubrics) เต็ม 4 คะแนน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.65 ร้อยละ 91.13 จากเกณฑ์ ร้อยละ 60 แสดงว่าชุดฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน นี้สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า

1.1 ทำการทดลองแบบเดี่ยว (1 : 1) มีประสิทธิภาพ 75.33/80.00 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

1.2 ทำการทดลองแบบกลุ่ม (1 : 10) มีประสิทธิภาพ 79.00/82.22 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

1.3 ทำการทดลองแบบภาคสนาม (1 : 100) 81.74/83.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งแสดงว่าชุดพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพรมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นจากการนำหลักสูตรสาระเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียน ผ่านกระบวนการที่ถูกต้อง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญส่งผลให้ได้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และมีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่น่าสนใจกระตุ้น ความสนใจและการเรียนรู้ของนักเรียนโดยครูมีบทบาทในการจัดสื่อการเรียน ใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนให้กับเด็กนักเรียน สอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ พันธ์งาม และสุเทียบ ละอองทอง (2554) ศึกษาเรื่อง ผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความ เรื่องสำนวนไทย พบว่า 1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความ เรื่องสำนวนไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 87.44/81.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความ เรื่องสำนวนไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .013. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความ เรื่องสำนวนไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่า 5718 คิดเป็นร้อยละ 57.184. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความ เรื่องสำนวนไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในระดับมากที่สุด

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความก้าวหน้าทางทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร พบว่า มีค่าความก้าวหน้าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากคะแนนจากบททดสอบเต็ม 10 คะแนน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.86 ร้อยละ 48.39 และ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 8.36 ร้อยละ 83.87 ดังนั้น ดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร เท่ากับ 0.6875 แสดงว่าชุดฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลินนี้สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนได้ร้อยละ 68.75 ทั้งนี้ชุดพัฒนาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่กบ ผู้เรียนสามารถสอบถามปัญหาที่ไม่เข้าใจได้ในทันที เป็นการฝึกความกล้าที่จะสอบถามปัญหา ทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะถามผู้สอนมากขึ้นจะสามารถแก้ปัญหาได้ทันที สอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ พรพิไล จันทินมาตร (2564) ศึกษาเรื่อง ผลการใช้แบบฝึกทักษะและกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า แบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.91/84.12 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำและกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 0.7112 แสดงว่า

นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.7112 หรือคิดเป็นร้อยละ 71.12 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนแล้ว 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน แสดงว่านักเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะ และกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา มีความคงทนทางการเรียนรู้

3. แบบศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่ กบ หน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จังหวัดชุมพร จำนวน 31 คน คะแนนจากแบบทดสอบเต็ม 15 คะแนน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 12.5 ร้อยละ 86.02 จากเกณฑ์ ร้อยละ 60 แสดงว่าชุดฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่ กบ นี้สามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ทั้งนี้เนื่องจากแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการดำเนินงานสร้างและพัฒนาแบบฝึกเพื่อเป็นสื่อและเครื่องมือ ในการจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและรู้สึกสนุกสนานไปกับการเรียนรู้สร้างบรรยากาศในห้องเรียนได้อย่างดี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่นๆ และชีวิตประจำวันของตนเองได้อีกด้วยสอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ มลิวัล แสงซรี และ ยายใจ พงษ์บริบูรณ์ (2561) ศึกษาเรื่อง การใช้การสอนแบบโฟนิกส์ในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “Let’s Learn English” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) ด้านทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ นักเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 72.28 จากร้อยละ 83.33 และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75.00 จากร้อยละ 83.33 ข้อสังเกตจากการวิจัยมีว่า เมื่อครูกระตุ้นให้นักเรียนมีความตระหนักในโฟนิกส์ (ความสามารถในการได้ยินและการออกเสียง) จะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างเสียงที่ได้ยินและวิธีที่จะเขียนโดยผสมเสียงออกมาเป็นคำ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาหัวข้อเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดแม่ กบ โดยใช้แบบฝึกทักษะหน่วยการเรียนรู้ มาตราพาเพลิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์ จะพบว่าก่อนการทดลองแผนการเรียนการสอน ผลการเรียนภาคเรียนที่ 1 ในปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเท่ากับ 65.35 และหลังเรียนมีผลการศึกษาคืออยู่ที่ 91.13 ซึ่งแผนการเรียนการสอนนี้มีประสิทธิภาพสูงสุดผู้สอนรายวิชาอื่นสามารถนำแผนการเรียนการสอนนี้ไปปรับใช้ได้ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นำไปใช้ร่วมกับกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีทำงานร่วมกันภายในห้องเรียน
2. เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น
3. นักเรียนสามารถร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำการสอน เช่น การวาดรูป ระบายสี ประกอบการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาารูปแบบของคลิปวิดีโอที่สามารถส่งให้ผู้ปกครองเปิดให้เด็กดูระหว่างอยู่บ้านได้ คลิปวิดีโอต้องสนุกและน่าสนใจ เพื่อเป็นการทบทวนเนื้อหาให้นักเรียนและยังได้สนุกไปกับการเรียนรู้
2. ควรวางแผนร่วมกับกับรายวิชาอื่นๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไปในรูปแบบเดียวกัน เพื่อที่นักเรียนจะสามารถเรียนรู้ได้อย่างสนุกและเข้าใจง่ายมากขึ้น
3. ควรมีการปรึกษาและสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมไปในทางที่ดีมากขึ้นหรือไม่

บรรณานุกรม

- จุฬาลักษณ์ พันธงาม และสุเทียบ ละอองทอง. (2554). ผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความเรื่องสำนวนไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2554: 16-21.
- พรพิไล จันทินมาตร. (2564). ผลการใช้แบบฝึกทักษะและกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและเขียน สะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*.
- เพ็ญจันทร์ กิตติวัฒน์. “แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/304279> [20 สิงหาคม 2565].
- มลิวัล แสงซารี และยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2561). การใช้การสอนแบบโฟนิกส์ในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “Let’s Learn English” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 107-118.
- วรรณิ โสมประยูร. (2537). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2547). *นวัตกรรมทางการเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ช้างทอง.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านร้านตัดผม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

The Development of Learning Achievement in Dramatic Art Subjects by Role Playing for Mathatomsuksa 1st Students, Banrantadphom School, Chumpon Primary Educational Service Area Office 1.

เพชรมนี นาคมนี

Petmanee Nakmanee

ธนาตล สมบูรณ์

Tanadol Somboon

วีระ วงศ์สรรค์

Weera Wongsan

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Education Faculty, Bangkokthonburi University

E-mail: petmaneeqq@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70, 2) ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3) ศึกษาความพึงพอใจการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านร้านตัดผม อำเภอกาบัง จังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 55 คน

ผลการทดสอบพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.51 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.30 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 17.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.861 และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 24.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.957 และความพึงพอใจการพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วิชานาฏศิลป์, ละครไทย, โรงเรียนบ้านร้านตัดผม

Abstract

This objectives of this research were to: (1) develop learning achievements in dramatic art subjects by role playing for Mathayomsuksa 1 students, Banrantadphoh School, Chumpon Primary Educational Service Area Office 1, in accordance with 70% criteria; (2) study the progress of the development of learning achievement in dramatic art subjects by role playing for mathayomsuksa 1 students, Banrantadphoh School, Chumpon Primary Educational Service Area Office 1; and (3) study the students' satisfaction towards learning in dramatic art subjects by role playing for Mathayomsuksa 1 students, Banrantadphoh School, Chumpon Primary Educational Service Area Office 1. This research was a quasi-experimental research. The population was 55 students in Mathayomsuksa 1, semester 2, academic year 2021, Banrantadphom School, Tha Sae District, Chumphon Province, Chumphon Primary Educational Service Area Office 1.

The results found that: (1) the learning achievements in dramatic art subjects by role playing for Mathayomsuksa 1 students, Banrantadphoh School, Chumpon Primary Educational Service Area Office 1 the overall of Mathayomsuksa 1 students accounting for 81.36%; (2) the progress of learning in dramatic art subjects by role playing for Mathayomsuksa 1 students, Banrantadphoh School, Chumpon Primary Educational Service Area Office 1 were at level (E.I.) 0.8315 which meets the specified criteria consistent with the set assumptions; and (3) the students' satisfaction towards learning in dramatic art subjects by role playing for Mathayomsuksa 1 students, Banrantadphoh School, Chumpon Primary Educational Service Area Office 1 were at the highest level, as mean score at 4.51 and the Standard Deviation at 0.59.

Keywords: Learning Achievement, Dramatic Art, Role Playing, Banrantadphom School.

บทนำ

ความกล้าแสดงออก คือ คุณสมบัติอย่างหนึ่งที่เด็กไทยสมัยใหม่ควรมี เพราะเดี๋ยวนี้โอกาสและประสบการณ์ที่น่าสนใจต่างๆ มักจะถูกหยิบยื่นให้กับคนที่พร้อมจะนำเสนอตัวตนของตัวเองอย่างเต็มที่ทั้งในด้านแนวคิดและการแสดงออก ยิ่งถ้าเด็กๆ กล้าที่จะนำเสนอตัวตนในสิ่งที่ตัวเองถนัดและสนใจมากเท่าไร โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตก็มีมากขึ้นเท่านั้น โดยธรรมชาติแล้วเด็กๆ มักจะมีความกล้าแสดงออกในตัวอยู่แล้วเป็นทุนเดิม แต่จะมีมากหรือน้อยนั้นก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม นิสัยใจคอส่วนบุคคล และการเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัว และจากการที่บางครอบครัวมีเลี้ยงดูที่บังคับและเข้มงวดเกินไป ทำให้มีเด็กจำนวนไม่น้อยต้องกลายเป็นคนที่ไม่กล้าแสดงออก ด้วยเพราะแนวคิดในการเลี้ยงดูเด็กแบบที่ว่า ลูกต้องฟังพ่อแม่ห้ามเถียงห้ามบ่น ทำให้เด็กไม่กล้าที่จะนำเสนอสิ่งต่างๆ เพราะเกรงจะทำให้พ่อแม่ไม่พอใจ ทั้งๆ ที่บางทีสิ่งที่เขาจะนำเสนอ นั้นอาจจะจะเป็นประโยชน์อย่างมากก็ได้ และเมื่อสถาบัน

ครอบครัวที่ถือว่าเป็นสถาบันเริ่มต้นของการใช้ชีวิต กลับทำให้เด็กเป็นคนไม่ชอบแสดงออกแล้ว ซ้ำร้ายหน่วยงานที่สร้างบรรทัดฐานของสังคมอย่างโรงเรียน ก็กลับใช้ระบบบังคับมากกว่าสร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ก็ยิ่งตอกย้ำให้เด็กที่ออกไปเป็นสมาชิกของสังคมที่ไม่กล้าแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นใดๆ เพราะมองว่าการอยู่เฉยๆ เป็นเรื่องที่ปลอดภัยมากกว่า ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างมากปัจจุบันด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ความสำเร็จของบุคคลที่กล้าแสดงออก เริ่มปรากฏให้เห็นมากขึ้น ทำให้รูปแบบการเลี้ยงดูสั่งสอนที่เน้นบังคับให้เชื่อฟังนั้น อาจไม่ใช่แนวทางที่เหมาะสมอีกต่อไป เพราะในยุคสมัยนี้ อย่างไรก็ตามเสียคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้นั้น จำเป็นต้องมีความกล้าแสดงออกอยู่เป็นปัจจัยหนึ่งด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เองจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้เด็กไทยมีความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม เพื่อให้เขาพร้อมเผชิญโลกที่ท้าทายนี้ต่อไปได้ในอนาคต (ครูเบน นายณรรักษ์ ฝิ่นเชียร, [ออนไลน์])

สังคมไทยในปัจจุบันมีความตระหนักและตื่นตัวในเรื่องการส่งเสริมพฤติกรรมให้เยาวชนมีความกล้าแสดงออกโดยสังเกตได้จากการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในพื้นที่ภาครัฐ เอกชนและท้องถิ่นส่งผลให้เยาวชนมีโอกาสที่จะแสดงความสามารถในการกล้าแสดงออกที่หลากหลาย ซึ่งพฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งต่อการดำเนินชีวิตในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคม ในวัยเรียน วัยทำงานหรือแม้กระทั่งสังคมในครอบครัว ปัจจุบันมีสื่อหลากหลายที่เป็นปัจจัยในการ ส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกให้เยาวชนได้มีแบบอย่างต่อการใช้ชีวิตในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้ทั้งพฤติกรรมการกล้าแสดงออกไปในทางที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ในสถานการณ์บางครั้งอาจเกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมขึ้นมาหากไม่ได้รับคำแนะนำที่ถูกต้อง ปลดปล่อยความคิดของเยาวชนนั้นเป็นอิสระตามใจตนมากเกินไป ก็จะทำให้มีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็นไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร กลายเป็นพฤติกรรมการกล้าแสดงออกที่ไม่เหมาะสมได้ ครูจึงต้องมีการพัฒนาูปแบบการจัดการ เรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพตนเองอย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกทางร่างกายและความคิดของตน อันเป็นพื้นฐานของชีวิตที่ดี เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคตได้ (วาสนา จิตรมณี, 2552: 2)

พฤติกรรมการกล้าแสดงออกที่เหมาะสม เป็นคุณสมบัติที่สามารถปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลแต่ละคนได้ เพื่อปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างถูกต้องและเหมาะสม ช่วยทำให้เยาวชนเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดีขึ้นสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่างๆ ให้มีความมั่นใจในตนเอง กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น การพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยเรียนเพราะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันรวมถึงการทำงานในอนาคตต่อไปได้ ซึ่งจะทำให้เยาวชนเกิดความมั่นใจในการแสดงออกของตนเองมากขึ้น อย่างมีเหตุมีผลตามสถานการณ์นั้นๆ แต่ในทางกลับกันหาก เยาวชนไม่มีความกล้าแสดงออกหรือมีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกที่ไม่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเองหรือมีความมั่นใจในทางที่ผิด หากจะต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านการติดต่อหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งจะทำให้เกิดความยากลำบากในการทำงานหรือเกิดพฤติกรรมการกล้าแสดงออกที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้นอาจจะส่งผลต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้ (ตรรก สุขเกษม, 2555: 1)

ปัญหาที่พบในโรงเรียนบ้านร้านตัดผม นักเรียนขาดความมั่นใจในการทำกิจกรรมและทักษะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ขาดการเรียนการสอนที่เข้าใจง่ายและสามารถสนุกเพลิดเพลินที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และจากการวัดผลประเมินผลการเรียนของนักเรียนพบว่าผลการเรียนภาคเรียนที่ 1 ในปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เท่ากับ 59.96

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการฝึกฝนและการพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียน จึงสนใจในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อนำมาใช้ในการ จัดเรียนการสอน และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้นาฏศิลป์ ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่องละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่องละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่องละครไทย โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบไปด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้
 - 1.1 ชุดฝึกการเรียนการสอนในรูปแบบกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง ละครไทย วิชา นาฏศิลป์ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 1.2 แผนการจัดการเรียนการสอน ชุดฝึกการเรียนการสอนในรูปแบบกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง ละครไทย วิชา นาฏศิลป์ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 1.3 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกการเรียนการสอนในรูปแบบกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ
 - 1.4 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยใช้ชุดฝึกการเรียนการสอนในรูปแบบกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านร้านตัดผม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 55 คน
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 ค่าสถิติร้อยละ (Percentage)
 - 3.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
 - 3.3 การหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.)
 - 3.4 การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient)
 - 3.5 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 - 3.6 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
 - 3.7 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity)

3.8 การหาค่าความเชื่อมั่น

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ทำการทดลองกับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนบ้านร้านตัดผม อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 55 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

- ทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านร้านตัดผม อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร เพื่อขออนุญาตทดลองสอนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย

- ก่อนทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านร้านตัดผม อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 55 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยชุดฝึกการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการทดลองสอน

- ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือวันจันทร์ อังคาร วันละ 1 ชั่วโมง คิดเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง

- หลังจากทำการทดลองสอนเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจึงทำการประเมินชุดฝึกการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในรูปแบบกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง ละครไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ว นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์และให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า คะแนนระหว่างการทำทดลองโดยใช้ชุดการสอน เรื่อง ละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 59.9 คะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ชุดการสอน (Post-test) เรื่อง ละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 81.3 ดังนั้นชุดการสอน เรื่อง ละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นสามารถใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ร้อยละ 81.3 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลและความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่อง ละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (E.I.) เท่ากับ 0.82615 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าชุดการสอน เรื่อง ละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียน ได้ร้อยละ 26.51

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .593

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.51 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.3 สามารถอภิปรายผลได้ว่า การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติขึ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกมาตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการแสดงบทบาทสมมติ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 สอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ ปรายฟ้า ปาสาบุตร, ฤติชนก คชเสนี และปิยะบุตร ถิ่นถา (2564) เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดบูรณาวาส โดยใช้วิธีสอนแบบทางตรง ซึ่งพบว่า 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จากการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน สูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอภิปรายผลได้ว่า การจัดกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติในรายวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ จากการชมศิลปะการแสดงแขนงต่างๆ การได้รับรู้และการเข้าใจในสังคม การเห็นคุณค่าเชิงบวกและเชิงลบ อีกทั้งการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทั้งในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับคนอื่น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการสัมภาษณ์ความรู้สึกของผู้แสดงและการจดบันทึก ต่อจากนั้นจึงสัมภาษณ์ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ต่างๆ ใช้ข้อมูลที่บันทึกไว้เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปรายสะท้อนความคิดเห็นและสรุปประเด็นในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้าทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ ลภัสรดา โพธิ์แสง (2563) เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง ระบำมาตรฐาน ระบำดาวดึงส์ รายวิชานาฏศิลป์ไทยละคร 3 รหัสวิชา ศ 32207 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง ระบำมาตรฐาน ระบำดาวดึงส์ รายวิชานาฏศิลป์ไทยละคร 3 รหัสวิชา ศ 32207 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.81/83.11 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง ระบำมาตรฐาน ระบำดาวดึงส์ รายวิชานาฏศิลป์ไทยละคร 3 รหัสวิชา ศ 32207 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียน ได้ร้อยละ 61.33 ส่วนคะแนนหลังเรียนได้ร้อยละ 83.11 ค่าร้อยละความก้าวหน้าของทักษะการปฏิบัติทำรำหลังเรียน ได้ร้อยละ 53.06 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง ระบำมาตรฐาน ระบำดาวดึงส์ รายวิชานาฏศิลป์ไทยละคร 3 รหัสวิชา ศ 32207 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

3. จากการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ละครไทย โดยการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถอภิปรายผลได้ว่า กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติมีกระบวนการแปลกใหม่ ที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างหลากหลายทำให้ผู้เรียนรู้สึกชื่นชอบและมีความพึงพอใจมากที่สุดในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านประโยชน์ที่ได้รับในหัวข้อกิจกรรมทำให้กล้าแสดงออกไปในทางที่เหมาะสมที่เป็นดังนี้

อาจเป็นเพราะเมื่อใช้การแสดงบทบาทสมมติ ในรายวิชานาฏศิลป์ที่ต้องมีทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย ส่งผลให้นักเรียนได้ฝึกการแสดงออกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และรู้จักกระบวนการเรียนรู้ ตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียนในรูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ สายฝน ไฟแสง (2558) ทศนคติที่มีต่อการแสดงบทบาทสมมติของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่าทศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการแสดงบทบาทสมมติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.39 การแสดงบทบาทสมมติด้วยวิธีการแสดงละครเรื่องห้องสี่มุมและเรื่องท้าวทิดท้าวให้นักศึกษาเข้าใจการแสดง ได้มากขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.39 และการแสดงบทบาทสมมติทำให้นักศึกษาเข้าใจความต้องการของตนเอง และเทคนิคการพัฒนาการแสดงด้วยวิธีการ Work shop ทำให้นักศึกษามีแรงกระตุ้นอยากแสดงละคร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 4.00

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาหัวข้อเรื่อง จะพบว่าก่อนทดลองแผนการเรียนการสอน ผลการเรียนรู้ภาคที่ 1 ในปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละของกลุ่มวิชา นาฏศิลป์ เท่ากับ 59.96 และหลังการเรียนรู้มีผลการศึกษาอยู่ที่ 81.8 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แผนการจัดการเรียนการสอนนี้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้สอนรายอื่นสามารถนำแผนการเรียนการสอนนี้ไปปรับใช้ต่อไปในรายวิชาอื่นๆ ได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ครูผู้สอนสามารถนำแผนการเรียนการสอนนี้ไปใช้ร่วมกับรายวิชาอื่นๆ เพื่อพัฒนาทักษะนักเรียนมากยิ่งขึ้น
2. เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมที่สนุกสนาน
3. นักเรียนสามารถร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำการสอน เช่น การจัดเตรียมชุดการแสดง

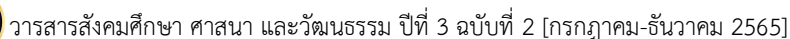
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาการจัดเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ในรายวิชานาฏศิลป์ ในระดับชั้นอื่น เพื่อเป็นการเสริมสร้างผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างหลากหลายมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดความรู้และความเข้าใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติโดยเฉพาะ

บรรณานุกรม

ครูเบน นายนรรัตน์ ผืนเขียว. “ทำอย่างไรให้เด็กกล้าแสดงออก”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.truelookpanya.com/blog/content/67998/-teaartedu-teaart-teaarttea>. [20 สิงหาคม 2565].

ตรรกพร สุขเกษม. (2555). การพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1. รายงานวิจัยในชั้นเรียน, รายวิชานโยบายสาธารณะและการวางแผนเชิงกลยุทธ์, โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สายฝน ไฟแสง. (2558). ทศนคติที่มีต่อการแสดงบทบาทสมมติของนักศึกษาสาขาวิชาานาฏศิลป์และการแสดงคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. *วารสารนาครบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558): 46-52.

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ

An Evaluation of School Curriculum in Science of Technology for
Elementary School, Bandonsamram School.

กัลยารัตน์ ชินจันท์

Kunyarat Chinjuntuk

วีระ วงศ์สรรค์

Weera Wongsan

ชนาดล สมบูรณ์

Tanadol Sombon

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Curriculum and Teaching Disciplines

Faculty of Education, Bangkok Thonburi University.

E-mail: kunyarat.chi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านบริบท (2) ด้านปัจจัยนำเข้า (3) ด้านกระบวนการ และ (4) ด้านผลผลิต การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน และฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามสำหรับ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา และ (2) แบบสำรวจข้อมูลสำหรับฝ่ายวิชาการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวม ด้านบริบท ($\mu = 4.07$) ด้านปัจจัยนำเข้า ($\mu = 4.23$) ด้านกระบวนการ ($\mu = 4.21$) และด้านผลผลิต ($\mu = 4.25$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, โรงเรียนบ้านดอนสำราญ

Abstract

The objective of this research was to evaluate of school curriculum in science of technology for elementary school, Ban Don Samram school in four segments: (1) context evaluation (2) input evaluation (3) process evaluation and (4) product evaluation. Research

methodology was descriptive research. The population, totaling 14, included of 1 administrators, 1 executive assistant, 3 teachers, 8 school committees and an academic personnel. The instruments used for data collection were questionnaires for administrators, teachers and school committees and checklist for academic department. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and Standard Deviation.

The result of evaluation of school curriculum in science of technology for elementary school, Ban Don Samram school found that the opinions of administrators, teachers and the school committee the overall were at high level, when considering each items of the all respondents, were; (1) context evaluation ($\mu = 4.07$), (2) input evaluation factor ($\mu = 4.23$), (3) process evaluation ($\mu = 4.21$), and (4) product evaluation ($\mu = 4.25$) of were at high level, respectively.

Keyword: Evaluation of School Curriculum, Science of Technology, Ban Don Samran School.

บทนำ

การศึกษาที่มีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล ตลอดจนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน การจัดการศึกษาจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาก็คือ “หลักสูตร” เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนแม่บทที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลงประสพการณ์ทุกรูปแบบทุกระดับชั้นแก่ผู้เรียนอันเปรียบเสมือนแผนที่หรือเข็มทิศที่จะนำทางในการ จัดการศึกษาให้บรรลุผล หลักสูตรที่ดีจะต้องมีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมถึงข้อมูลของสังคม ผู้เรียน กระบวนการเรียนมีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสก้าวหน้า มีรูปแบบ จุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับโอกาสที่จะเรียนและผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ (วิชัย ดิสสระ, 2535: 53)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีการพัฒนาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลในทุกด้านทั้งด้านร่างกาย ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม รวมถึงการมีจิตสำนึกที่ดีในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่จำเป็นต่อการการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 5)

โรงเรียนบ้านดอนสำราญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ให้กับเด็กทุกคนในเขตพื้นที่บริการที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 จนถึงอายุ 16 ปี อย่างมีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนด พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 28 หลักสูตรสถานศึกษาต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับบุคคลพิการ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ

โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ โรงเรียนบ้านดอนสำราญจึงได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านดอนสำราญขึ้นตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ และแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาประจำแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่แล้วนั้น โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการปรับปรุงหลักสูตรเป็นหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พุทธศักราช 2563 เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ พัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้แต่ละระดับชั้นของกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเป็นปัจจุบัน ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษา ได้ปรับปรุงหลักสูตรเป็นหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง 2563) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญและได้มีการนำหลักสูตรไปใช้จริงแล้ว มีการรายงานผลการดำเนินงาน โดยรายงานเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่เพียงพอที่จะบ่งชี้คุณภาพของการจัดการศึกษาได้

ในการประเมินหลักสูตรนั้นควรประเมินใน 4 ส่วนสำคัญ คือ การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และการประเมินระบบหลักสูตร ผู้วิจัยจึงเลือกใช้หลักการประเมินหลักสูตรของสตฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam curriculum Evaluation Model) รูปแบบ CIPP Model ซึ่งมีการประเมินองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) และด้านผลผลิต (Product evaluation)

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านดอนสำราญ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) และด้านผลผลิต (Product evaluation).

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสำรวจ ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบแบ่งเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ แยกเป็นด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า

ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งมีลักษณะการตอบแบบสอบถามโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด หรือเห็นด้วยมากที่สุดหรือมีการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง เหมาะสมมาก หรือเห็นด้วยมาก หรือมีการปฏิบัติมาก
- 3 คะแนน หมายถึง เหมาะสมปานกลาง หรือเห็นด้วยปานกลาง หรือมีการปฏิบัติปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง เหมาะสมน้อย หรือเห็นด้วยน้อย หรือมีการปฏิบัติน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด หรือเห็นด้วยน้อยที่สุด หรือมีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 แบบสำรวจสำหรับฝ่ายวิชาการ เป็นแบบสำรวจจากฐานข้อมูลโรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านผลผลิต ข้อสอง คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเฉลี่ยของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านดอนสำราญ โดยใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียน 8 ระดับ ได้แก่ 4, 3.5, 3, 2.5, 2.0, 1.5, 1 และ 0 (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553: 22)

2. ค่าความเชื่อมั่น

2.1 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อวิพากษ์และปรับแก้ไขข้อคำถามให้มีความครอบคลุม เที่ยงตรง และเหมาะสมของเนื้อหาที่ระดับของแหล่งข้อมูล

2.2 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิทยาศาสตร์ ด้านหลักสูตร และ/หรือด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาความเห็น และให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ เห็นว่าสอดคล้อง ให้คะแนน +1 ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 0 เห็นว่าไม่สอดคล้อง ให้คะแนน -1 แล้วนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องแทนค่าในสูตร ดังนี้

$$IOC = \sum R/N$$

IOC แทน ค่าดัชนีสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและพฤติกรรม

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้ว ได้ค่า IOC เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรม (อุไรวรรณ ชัยชนะวิโรจน์ และชญาภา วันทุม, 2560: 105-108)

2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหา IOC แล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน เพราะมีลักษณะการจัดการเรียนการสอน และบริบทที่ใกล้เคียงกับสถานศึกษาหรือกลุ่มประชากรที่ทำการวิจัยในครั้งนี้

2.4 จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อนำคะแนนไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient; α) ดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551: 114)

$$\text{สูตร} \quad \alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^k S_i^2}{S^2} \right)$$

โดยที่ α คือ สัมประสิทธิ์แอลฟา
 k คือ จำนวนข้อคำถาม
 $\sum Si^2$ คือ ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 $\sum St^2$ คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวม

จากการหาค่าความเชื่อมั่น พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ .905 (สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient; α) ที่ยอมรับได้คือ 0.70 ขึ้นไป (DeVon H. A. et al., 2007: 155-164 อ้างถึงใน ปราณี มีหาญพงษ์ และกรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร, 2561: 13) แสดงว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่น น่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่วิจัยจริงได้

2.5 นำเครื่องมือที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่อไป

3. ประชากร การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวนทั้งสิ้น 13 คน ประกอบด้วย

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนบ้านดอนสำราญ จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ 1 คน ครูรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ 1 คน

3.3 ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนบ้านดอนสำราญ จำนวน 3 คน

3.4 คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน ได้แก่ ประธาน 1 คน กรรมการจำนวน 7 คน (ส่วนผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการและเลขานุการ คือ ผู้อำนวยการ ได้นำผลการสอบถามไปวิเคราะห์ในประชากรกลุ่มผู้บริหาร)

3.5 ฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ได้แก่ บุคลากรปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบ้านดอนสำราญ

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

4.1 ความถี่ (Frequency)

4.2 ร้อยละ (Percentage)

4.3 ค่าเฉลี่ย (Average)

4.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.5 ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)

4.6 ความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient; α)

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดกระทำข้อมูล ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยขอรับหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรีในการทำวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับประถมศึกษา

โรงเรียนบ้านดอนสำราญ เพื่อส่งหนังสือขออนุญาตไปยังโรงเรียนบ้านดอนสำราญขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

5.2 เมื่อได้รับการอนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียนบ้านดอนสำราญ ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้

5.3 ผู้วิจัยดำเนินการส่งและรับแบบสอบถามจากทางโรงเรียนด้วยตนเอง

5.3.1 จำนวนแบบทดสอบส่งถึงผู้บริหาร จำนวน 2 ชุด

5.3.2 จำนวนแบบทดสอบส่งถึงครูผู้สอน จำนวน 3 ชุด

5.3.3 จำนวนแบบทดสอบส่งถึงคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 ชุด

5.3.4 จำนวนแบบสำรวจส่งถึงฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 ชุด

5.4 นำข้อมูลจากข้อ 3.5.3 มาตรวจให้คะแนนตามที่กำหนด โดยวิธีการทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

6.1.1 วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ร้อยละ (%)

6.1.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียน บ้านดอนสำราญ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ด้านภาพรวมและรายข้อ แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายของแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 82-83) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด หรือเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก หรือเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง หรือเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย หรือเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด หรือเหมาะสมน้อยที่สุด

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ

6.2.1 นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเฉลี่ยของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านดอนสำราญ มาคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

6.2.2 หาความกว้างของอันตรภาคชั้น (Class Interval) เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล อันตรภาคชั้นควรเท่ากันทุกชั้น (มนตรี สังข์ทอง, 2557: 25-26) แล้วนำไปกำหนดเกณฑ์แปลความหมายของแบบสำรวจ ดังนี้

$$C = \frac{R}{k}$$

เมื่อ C คือ อันตรภาคชั้น

R คือ พิสัย

k คือ จำนวนชั้น

$$C = \frac{4-1}{5}$$

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 - 4.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด หรือเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.81 - 3.40 หมายถึง ระดับมาก หรือเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.21 - 2.80 หมายถึง ระดับปานกลาง หรือเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.61 - 2.20 หมายถึง ระดับน้อย หรือเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.60 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด หรือเหมาะสมน้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มผู้บริหาร ด้านบริบท ผู้บริหารประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านบริบท โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วิสัยทัศน์ของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ กล้าหาญ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ด้านบริบท อยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า โครงสร้างหลักสูตร สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ อาคาร สถานที่ งบประมาณ โครงการ/กิจกรรมสนับสนุนหรือส่งเสริมหลักสูตร และเกณฑ์การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ ผู้บริหารประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกระบวนการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ กล้าหาญ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ จิตปรีดา (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้ทำการประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP Model พบว่า ด้านกระบวนการโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิต ผู้บริหารประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า คุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่

นักเรียนมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งทางการฟัง พูด อ่าน และเขียน นักเรียนมีวินัยและปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือและนักเรียนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต นักเรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย สำหรับข้อที่เหลือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุงญ กล้าหาญ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นพบว่า ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ จิตปรีดา (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 3 ได้ทำการประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP Model พบว่า ด้านผลผลิต โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มครูผู้สอน ด้านบริบท ผู้ครูผู้สอนประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านบริบท โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า วิสัยทัศน์ของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุงญ กล้าหาญ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ด้านบริบท อยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า ครูผู้สอน ประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า โครงสร้างหลักสูตร สาระการเรียนรู้ หน่วยงาน ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ อาคารและสถานที่ งบประมาณ โครงการ/กิจกรรมสนับสนุนหรือส่งเสริมหลักสูตร และเกณฑ์การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ ครูผู้สอนประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกระบวนการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุม

อนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุงญ์ กล้าหาญ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ จิตปรีดา (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 3 ได้ทำการประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP Model พบว่า ด้านกระบวนการโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิต ครูผู้สอนประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า คุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีความพร้อมในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ สำหรับข้อที่เหลือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุงญ์ กล้าหาญ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ จิตปรีดา (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 3 ได้ทำการประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP Model พบว่า ด้านผลผลิต โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านบริบท คณะกรรมการสถานศึกษาประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านบริบท โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า วิสัยทัศน์ของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุงญ์ กล้าหาญ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ด้านบริบทอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า คณะกรรมการสถานศึกษาประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ผู้บริหาร และงบประมาณ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนโครงสร้างหลักสูตร สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้

ครูผู้สอน นักเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ อาคาร สถานที่ โครงการ/กิจกรรมสนับสนุนหรือส่งเสริมหลักสูตร และเกณฑ์การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ คณะกรรมการสถานศึกษาประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกระบวนการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ กล้าหาญ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ จิตปรีดา (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภสสช. เขต 3 ได้ทำการประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP Model พบว่า ด้านกระบวนการโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิต คณะกรรมการสถานศึกษา ด้านผลผลิตประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านดอนสำราญ ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า คุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีความรู้ ความสามารถในการคิด แก้ปัญหาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีทักษะชีวิต และนักเรียนตระหนักถึงประโยชน์ของการใช้ความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิต สำหรับข้อที่เหลือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส บุญเหลือ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ กล้าหาญ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ จิตปรีดา (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภสสช. เขต 3 ได้ทำการประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP Model พบว่า ด้านผลผลิต โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวม ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีความสอดคล้องของหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนแต่ไม่ได้นำวิสัยทัศน์มาจัด หลักสูตรที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น สถานศึกษาควรตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตรกับวิสัยทัศน์และจัดหลักสูตรให้เหมาะกับนักเรียนเพื่อที่จะบรรลุตามวิสัยทัศน์ให้มากที่สุด
2. ควรทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป
3. การประเมินด้านผลผลิต ควรส่งเสริมให้มีทักษะความสามารถด้านอื่นๆ ให้มากยิ่งขึ้น
4. การประเมินด้านกระบวนการ ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
5. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารควรพัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญในการสอน และมีระบบพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน และมีสื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมทันสมัยและน่าสนใจ มีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียน เช่น ห้องสมุดที่มีระบบอินเทอร์เน็ต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยประเมินที่ตัวหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และผลลัพธ์ของหลักสูตร
2. ควรมีการประเมินหลักสูตรให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ และทุกระดับชั้น
3. ควรมีการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ มีความสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันอยู่เสมอ
4. ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาครั้งต่อไป ควรเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ประเมินจากภายนอกเป็นผู้ที่มีส่วนในการประเมิน เพื่อให้ได้ผลการประเมินในแต่ละมุมมอง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จรูญ กล้าหาญ. (2546). การประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชา บริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- นงนภัส บุญเหลือ. (2553). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียน
ประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปราณี มีหาญพงษ์ และกรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร. (2561). การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย
ทางการพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก. สิงห์บุรี: โรงพยาบาลสิงห์บุรี.
- พรสวรรค์ จิตปรีดา. (2549). การประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา,
สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย พรมาลัยรุ่งเรือง. (2544). การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาช่าง
เคหภัณฑ์พุทธศักราช 2535 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- มนตรี สังข์ทอง. (2557). หลักสถิติ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). ชุดฝึกอบรมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย.
- อุไรวรรณ ชัยชนะวิโรจน์ และชญาภา วันทุม. (2560). การทดสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย.
วารสารการพยาบาลและสุขภาพ, 11(2)
- DeVon H. A., Block M. E., Moyle-Wright, P., Ernst, D. M., Hayden, S. J., Lazzara, D. J. et al. A Psychometric
Toolbox for testing Validity and Reliability. *Journal of Nursing scholarship* 2007;
39 (2): 155-164.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4

Development of a Skill Exercise for Learning the Art of Coloring
Primary 5 Prachanikom 4 School.

นรินรัตน์ เขียวคล้า

Narinrat Khiaokhlam

วีระ วงศ์สรรค์

Weera Wongsan

รสรินทร์ ออมรัตน์

Rossarin Aramornrat

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Educational Faculty, Bangkokthonburi, University

E-mail: Kkru.b1990@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสีชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 (2) หาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย (1) แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี (2) แผนการจัดการเรียนรู้ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลของการวิจัยพบว่า (1) แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสีมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.40/86.93 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (2) ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสี มีค่าเท่ากับ 0.6678 ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 66.78 และ (3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะ, กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องการระบายสี, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4

Abstract

The objectives of this research were: (1) to develop a skill exercises for learning about the art of coloring, Primary 5 to meet the criteria 80/80; (2) find the index of effectiveness of the skill exercises for learning the art of coloring, Primary 5; and (3) to study the students' satisfaction towards teaching activities by using the art of coloring skill exercises, Primary 5.

This research was a quasi-experimental research. The sample consisted of 25 students in Prachanikom 4 School, Chumphon Primary Educational Service Area Office 1. The instrument used for data collection consisted of: (1) a skill practice exercise for learning the art of coloring; (2) a learning management plan; (3) an achievement test; and (4) a student satisfaction assessment form. The statistics used for the data analysis were percentage, mean, and Standard Deviation.

The results of the research showed that (1) the subject group skill exercises for learning the art of coloring were effective (E1/E2) equal to 81.40/86.93 which met the specified criteria 80/80; (2) practicing the subject group skills, for learning the art of coloring with a value of 0.6678, which can improve cognitive skills. Accounted for 66.78% and (3) the students were satisfied with the skill exercises for learning the art of coloring, Primary 5 overall was at the highest level.

Keywords: Skill exercises, the Art of Coloring, Prachanikom 4 School.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพในมาตรา 23 เน้นการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ให้ความสำคัญในการบูรณาการความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพโดยเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วนักเรียนจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง

การเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์กับสถานการณ์ในปัจจุบันของการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนา (Covid-19) ส่งผลกระทบหลายอย่างต่อการเรียนการสอน โรงเรียนประชานิคม 4 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและขยายโอกาส จึงทำให้นักเรียนมีความยากลำบากในการจัดการเรียนการสอนแบบ Online ทางโรงเรียนจึงได้จัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในรูปแบบดังนี้ รูปแบบ Online ทุกวันที่มีคาบการเรียนการสอนผ่านระบบ Google meet หรือ zoom รูปแบบ On-Hand จัดทำใบงานการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถทำระหว่างเรียนหรือกรณีเครื่องมือสื่อสารไม่สะดวก จะมีนัดหมายการรับส่งใบงานทุกๆ 2 สัปดาห์ ในส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐาน ในการศึกษา

ต่อหรือประกอบอาชีพได้ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551: 182) ซึ่งนักเรียนจะมีพัฒนาการการเรียนรู้ในงานทัศนศิลป์ได้นั้นจำเป็นต้องได้รับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามบริบทของการสอนจากทางโรงเรียน ในส่วนรายวิชาทัศนศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาบาล 4 จากการจัดการเรียนการสอนพบเจอปัญหาที่ส่งผลให้พัฒนาการของนักเรียนเป็นไปอย่างล่าช้า ทักษะการวาดภาพยังขาดการพัฒนาโดยตรง งานที่ถูกสร้างสรรค์จึงขาดความสวยงาม อีกทั้งเครื่องมือสื่อสารของนักเรียนที่ขาดแคลนทำให้เข้าถึงการเรียน Online ได้น้อยมากและนักเรียนไม่สามารถติดตามงานได้ทันขณะมีการสอนทำให้เสียการเรียนไป โดยปริยาย พื้นฐานการเรียนรู้ที่นักเรียนยังบกพร่องอยู่มาก ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นฐานการวาดภาพ การแทนค่าน้ำหนักสีในภาพ การไล่ค่าน้ำหนักแสงเงา (หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานศิลปะชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 2562) ด้วยระยะเวลาที่จำกัดและการปรับลดเวลาเรียนและการให้นักเรียนได้เรียนร่วมกันทั้ง 2 ห้อง ทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจในการเรียนการสอนได้อย่างถ่องแท้ ไม่สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับผลงานของตนเองได้

จากสภาพปัญหาข้างต้นจึงได้พัฒนาทักษะการไล่ค่าน้ำหนักสีในงานทัศนศิลป์โดยใช้ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมช่วยพัฒนาและจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนซึ่งประกอบด้วยสื่อประสมที่ถูกรวบรวมไว้อย่างสมบูรณ์เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดหมายที่วางไว้ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้นและช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างเสริมหรือพัฒนาตามเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระ บัทร คำสั่ง ใบกิจกรรมในการทำกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ใบความรู้ เครื่องมือหรือสื่อจำเป็นสำหรับกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งแบบวัดประเมินผลการเรียนรู้ (ณเอก อึ้งเสื่อ, 2555: 57) ชุดกิจกรรมจะถูกประกอบกันจัดเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2538 : 95) เป็นชุดของสื่อประสม (Multi media) ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2542: 91) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบและจัดอย่างมีระบบ โดยกิจกรรมดังกล่าว ได้รับการรวบรวมไว้เป็นระเบียบแล้วเพื่อเตรียมไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษา (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2547: 27) ประกอบด้วยแนวคิด จุดประสงค์ เนื้อหา และสื่อการสอนที่ครูจัดให้ ผู้เรียนได้ใช้ในการประกอบการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ด้วยตนเอง (ภาวิดา ตั้งกมลศรี, 2552: 40) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (ลักขณา โพธิสุธ, ปราโมทย์ จันทรเรือง และเนติ เฉลยวาเรศ, 2555) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการวาดและการระบายสีให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การวาดภาพระบายสีกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน เพื่อศึกษาทักษะการวาดภาพระบายสี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และเพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ

จากสภาพปัญหาและแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างแบบฝึกทักษะที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะการไล่ค่าน้ำหนักสีในงานทัศนศิลป์ในลักษณะของแบบฝึกทักษะที่มีสื่อประสมที่ประกอบไปด้วยสื่อหลายชนิด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้ และความเข้าใจสามารถนำไปใช้และพัฒนาต่อได้จริงในชีวิตประจำวัน ทางผู้วิจัยจึงทำการสร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการวาดและการระบายสี ขึ้น เพื่อเป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจเรื่อง การไล่ค่าน้ำหนักสีได้อย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน และมีการพัฒนาทักษะฝีมือที่ดีขึ้นเพื่อเป็นทักษะติดตัวของนักเรียนได้ดีขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4

สมมติฐานของการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80
2. ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 มากกว่า 0.5

การดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ป.5/3 วาดภาพโดยใช้เทคนิคของแสงเงา น้ำหนัก และวรรณะสี โดยมีเนื้อหา ดังนี้

- 1.1 การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์จากการไล่ค่าน้ำหนักสี
- 1.2 ขั้นตอนการไล่ค่าน้ำหนักสีแสงเงา
- 1.3 แสงเงากับการไล่ค่าน้ำหนักสี
- 1.4 วัสดุอุปกรณ์ที่เลือกใช้ในงานทัศนศิลป์

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 ตำบลหงษ์เจริญ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 43 คน จัดแบบคละกัน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4

ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4
- 2) ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4

3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 โดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี 2) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การระบายสี จำนวน 4 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อน - หลังเรียน ด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้การระบายสีในงานทัศนศิลป์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 ประเมิน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 จำนวน 10 ข้อ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ดังนี้

5.1 การหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 วิเคราะห์โดยการหาร้อยละ

5.2 การหาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามสูตรการหาดัชนีประสิทธิผล

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการพิจารณาเครื่องมือ 1) ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามและวัตถุประสงค์ (IOC) และ 2) สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

6.2 สถิติพื้นฐาน 1) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) 2) ค่าร้อยละ (Percentage) และ 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยผลการใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากกลุ่มทดลองแบบกลุ่มใหญ่ โรงเรียนประชานิคม 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.40/86.93 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 มีค่าเท่ากับ 0.6678 แสดงว่าแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนได้ร้อยละ 66.78

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน ได้แก่

3.1 ด้านความรู้สึที่มีต่อการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90) เมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

3.2 ด้านการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91) เมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

3.3 ด้านบทบาทของผู้เรียน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

3.4 ด้านบทบาทของผู้สอน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

อภิปรายผล

1. แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี จนครบทั้งหมด จำนวน 8 ชุด ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 จังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 8 ชุด มีประสิทธิภาพรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 81.2/86.00 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในระดับชั้นต่าง ๆ นั้นสามารถนำแบบฝึกทักษะมาประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีเพราะแบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยนักเรียนในการเรียนรู้และมีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ซึ่งน่าสนใจและช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงในการฝึกทักษะทางศิลปะ อีกทั้งยังช่วยเสริมทักษะทางศิลปะให้คงทน แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่ง ที่ใช้ฝึกทักษะให้กับผู้เรียนหลังจากจบเนื้อหาในช่วงหนึ่งๆ เพื่อฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งเกิดความชำนาญในเรื่องนั้นๆ อย่างกว้างขวาง แบบฝึกทักษะจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนไม่น้อย ในการที่ช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเร็วขึ้น ชัดเจนขึ้น กว้างขวางขึ้น ทำให้การสอนของครู และการเรียนของนักเรียน ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ คู่มือ หรือคู่มือการใช้แบบฝึกทักษะ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบฝึกปฏิบัติ แบบฝึกหัด และสื่อการสอนเป็นสื่อต่างๆ และมีขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกทักษะ สอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2543: 95) ได้กล่าวว่ามี ส่วนประกอบที่สำคัญ 4 อย่างประกอบด้วย คู่มือหรือคู่มือการใช้แบบฝึกทักษะ แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน แบบฝึกปฏิบัติ แบบฝึกหัด และสื่อการสอน เป็นสื่อต่างๆ และมีขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกทักษะ และการสร้างแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 123) ได้เสนอไว้ดังนี้ 1. การกำหนดหมวดหมู่ เนื้อหาและประสบการณ์ โดยกำหนดเป็นหมวดวิชา 2. การกำหนดหน่วยการสอน 3. การกำหนดหัวเรื่อง 4. การกำหนดมโนทัศน์ และหลักการ 5. การกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง 6. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ 7. การกำหนดแบบวัดและประเมินผล และ 8. การเลือกและผลิตสื่อการเรียนการสอน

2. ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 กลุ่มประชากร จำนวน 25 คน มีค่าเท่ากับ 0.6678 แสดงว่าแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนได้ร้อยละ 66.78 สรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่องการระบายสี สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนได้ เนื่องจากแบบฝึกทักษะการระบายสี สร้างขึ้นมุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยใช้วิธีฝึกปฏิบัติส่งเสริมให้นักเรียนทดลองหาคำตอบด้วยตนเอง แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนรู้อันช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ต่างๆ จนเกิดความชำนาญ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สามารถศึกษาค้นคว้าปฏิบัติด้วยตนเอง โดยไม่ต้องรอให้ครูสอนและให้กำลังใจแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดและจุดประสงค์ การเรียนที่กำหนดไว้ ดังที่ วรสุตา บุญไวโรจน์ (2558: 37) กล่าวว่า แบบฝึกหัดเป็นสื่อการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทำความเข้าใจ ฝึกฝนจนเกิดแนวคิดที่ถูกต้อง และเกิดทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้แบบฝึกยังเป็นเครื่องช่วยบ่งชี้ให้ครูทราบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนและสามารถนำความรู้ไปใช้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีจุดเด่นที่ควรส่งเสริมหรือมีจุดด้อยที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร แบบฝึกทักษะจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทุกคนใช้ในการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะของนักเรียนในวิชาต่างๆ

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกทักษะ นั้นทำให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนด้วยความเพลิดเพลิน จึงทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชอบและเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนด้วยแบบฝึก และทำให้นักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอน และความพึงพอใจในสื่อการสอน ทำให้นักเรียนมีเจตคติในระดับมากที่สุด ซึ่งทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการไล่ค่าน้ำหนักสีและแสงเงาเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ มาสโลว์ (Maslow, 1970: 69-80) ได้เสนอว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เพราะมนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วความต้องการสิ่งอื่นๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก เฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959: 113-115) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพอใจ 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิด

เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และ 2) ปัจจัยด้าน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน เป็นต้น ความพึงพอใจในการเรียน และผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันทางบวก ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้นเพียงใด นั่นคือสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง การระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 ผู้วิจัยได้ทำการสรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้ คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า การใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้น ทั้งยังก่อให้เกิดความสนุกสนาน มีความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันจึงถือว่าเป็นนวัตกรรมที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ครูผู้สอนควรเน้นเรื่องการระบายสีทุกชั้นเรียน

1.2 ในการนำแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชานิคม 4 ไปใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักเรียนนั้นครูจะต้องมีการเตรียมพร้อมในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอนให้เข้าใจเป็นอย่างดีแล้วจึงนำไปใช้จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียนทั้งนี้เพื่อความสะดวกและไม่เสียเวลาในการจัดการเรียนการสอนและอีกประการหนึ่งเนื้อหาในแผนการสอนต่างๆ อาจมีความซับซ้อนครูผู้สอนควรมีการยืดหยุ่นเวลา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนควรมีการปรับปรุงแผนการสอนให้เหมาะสมกับระยะเวลาในแต่ละชั่วโมงที่ทำการเรียนการสอน 2) ศึกษาแบบฝึกทักษะการระบายสีครูผู้สอนจะต้องศึกษาให้เข้าใจให้ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการ เนื้อหา จุดประสงค์ และรูปแบบการใช้ ตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติของผู้เรียนในการเรียนการสอนทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากที่สุดควรมีการปรับปรุงกิจกรรมในแบบฝึกทักษะ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์ และรูปแบบเพื่อง่ายแก่การเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่ครูจัดทำขึ้นกับการสอนที่ใช้แบบฝึกในหนังสือเรียน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะกับการสอนแบบโครงงาน

บรรณานุกรม

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). *เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*. เอกสารการสอนชุดวิชา 020301. เทคโนโลยีการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณเอก อึ้งเสื่อ. (2555). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องงานประดิษฐ์*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- _____. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). *นวัตกรรมการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวิดา ตั้งกมลศรี. (2552). *ความหมายของชุดกิจกรรม*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ลักขณา โพธิสุทธ, ปราโมทย์ จันทรเรือง, เนติเฉลิมวาเรศ. (2555). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การวาดภาพระบายสี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2555.
- วรสุตา บุญยไวยโรจน์. (2558). *คณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2547). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: แอลทีเพรส.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (2562). *พื้นฐานการวาดภาพ การแทนค่า น้ำหนักสีในภาพ การไล่ค่าน้ำหนักแสงเงา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- Maslow. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harpers and Row.

การพัฒนาวิทยาการสอนสังคมศึกษา

Science Development for Teaching Social Studies

ณทิพรดา ไชยศิลป์

Natiprada Chaisin

สาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย

Program in Teaching Social Studies,

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

E-mail: natiprada.ch@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปัจจุบัน ส่งผลต่อการเลื่อนเปิดสถานศึกษา และเกิดการแพร่หลายของแนวทางการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสารสนเทศขึ้น อย่างมากมาย ดังนั้น ครูผู้สอนในฐานะผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนต่างก็มีการปรับตัวและเตรียม ทักษะเพื่อรับมือกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใหม่อย่างทันท่วงที พร้อมรับกับสถานการณ์ความไม่ แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ ทักษะในการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือ ระบบปฏิบัติการรูปแบบต่างๆ ที่อาศัยการบริหารจัดการห้องเรียน ซึ่งแตกต่างไปจากห้องเรียนปกติใน โรงเรียนนั้น ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ของครูที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็น แผนการสอน สื่อการสอน และการจัดการห้องเรียนผ่านเครือข่ายออนไลน์ คือ “มีความเป็นเลิศ” ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย การ เตรียมการ และการฝึกฝนทักษะของครูไม่ว่าจะพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร และการถ่ายทอด การเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี รวมทั้งความกระตือรือร้นในการบริหารจัดการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ เรียนรู้ และประเมินผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ให้ได้มากที่สุดเพื่อปฏิบัติหน้าที่ครู ส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียนโดยก้าวข้ามข้อจำกัดเรื่องสถานที่และอุปสรรคต่างๆ ได้ในที่สุด

คำสำคัญ: การศึกษา, สังคมศึกษา, โควิด-19, การจัดการเรียนรู้, การพัฒนา.

Abstract

By the crisis of Corona-19 deseeds up to nowadays as impact for studies institutes have to postponed then spreading to more area. So that, learning management should be manage by online internet and more multi Medias. Therefore, teachers who work for giving knowledge to learners should be improve themselves according to situation and sustainable for chance. So, any skill as manages for learners by using internet or any performance by class room management as different from regular class room. Skills for knowledge learning and then for management all though lesion plan media and then preparing class room by online network also. So that, “Good knowledge” for all event though political economic social and then educational. Preparing and practice skill for teachers concern

with technology communication and good consulting by active for administration. There were been good factor for learning management and can be evaluation as suitable with the most all situation for teachers. They can support process and good quality for learners by without any obstacles as all.

Key words: Education, Social Studies, Coiv-19, Management, Development.

ลักษณะของสังคมโลกยุคใหม่

1. เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร (Unlimited Information Society)
2. เป็นสังคมฐานการเรียนรู้ (Learning-Based Society)
3. เป็นสังคมแบบย่อส่วน (Condensed Society)

การเรียนการสอนแนวใหม่

เป็นการนำแนวคิด วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย (มนสิข สติสมบุญ, 2558)

การพัฒนาวิทยาการ สอนสังคมศึกษา

คือ การสอนแบบทันสมัยและเทคนิควิธีสอนแนวใหม่

การถ่ายทอดความรู้สำหรับผู้เรียนยุคใหม่

กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหมายและน่าสนใจให้กับนักเรียน พวกเขาควรได้รับอนุญาตในการสร้าง พัฒนา และประยุกต์ใช้ความรู้หรือทักษะเพิ่มเติม

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different)
2. ความพร้อม (Readiness)
3. การใช้เวลาเพื่อการศึกษา
4. ประสิทธิภาพในการเรียน เช่น

- นวัตกรรมการสอนแบบใหม่ๆ

- ห้องเรียนออนไลน์

- การอ่านและการเขียน Weblog

- Google Classroom

- คลังสมองของครูไทย <http://www.thinkttt.com>.

- DLIT <http://www.dlit.ac.th/index.php>.

- เว็บไซต์ให้บริการสร้างสื่อการศึกษา

- อื่นๆ เช่น 1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) 2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) 3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี 4. รูปแบบ

การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experimental Instruction) 5. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integration) 6. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบที่เน้นกระบวนการคิด (Thinking Skills) 7. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study) 8. การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ Backward Design 9. การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning) 10. การสอนตามทฤษฎีพุทปัญญา 11. ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) 12. การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (PROJECT-BASED LEARNING) 13. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน PROBLEM-BASED LEARNING

ในโลกหลังยุคใหม่ (Post-modernization) ทุกประเทศต่างพยายามสร้างกระบวนการพัฒนาภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ มิติของสังคม สิ่งที่น่าประหลาดใจให้เห็นอย่างเด่นชัดคือ จะทำอะไรหรือจะมีวิธีการใดที่จะทำให้สภาพการณ์ของประเทศตนเอง “มีความเป็นเลิศ” ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย เพราะการจัดการศึกษาในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ความสลับซับซ้อนของสังคมมีมากขึ้นตามลำดับองค์ความรู้/ข้อความรู้ต่างถูก “ผลิต” ขึ้นมาใหม่ หรือบางครั้งก็นำความรู้เดิมมาผลิตซ้ำ (reproduction) บนฐานของการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามถือได้ว่ามี “การต่อยอด” ในความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์ความรู้/ข้อความรู้ต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

ในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยแห่งชาติที่ดังาม คือ การมีการศึกษาและการเรียนรู้ในสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองทั้งในด้านความสามารถในการรับรู้และผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม การศึกษาเป็นความเคลื่อนไหวทางสังคมและมวลประชาชนที่จะช่วยกันผลักดันให้รัฐชาติมีความเจริญงอกงามและทันสมัยในทุกมิติ กล่าวตามความเป็นจริงอำนาจทางการศึกษาก็คืออำนาจของประชาชนในชาติด้วยเช่นกัน เพราะการศึกษาเป็นผลสะท้อนของความต้องการของคนในรัฐชาติที่จะต้องมียุทธศาสตร์ “สองมือ สติปัญญา และปฏิภาณ” การศึกษาเป็นกระบวนการที่ได้ชื่อว่าเป็นการสั่งสอน ไม่ใช่เป็นสภาพแวดล้อมที่กำหนดตาม “ความคิดเห็น” ของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากเป็นความร่วมมือในการที่จะยึดมั่นให้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมต่างหาก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าขณะนี้ มีเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าก้าวไกลไปในลักษณะรูปแบบใดบ้างทั้งทางด้านวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีใหม่ๆ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้เทคโนโลยี มาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของตนเองและงานแนวการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดในการปฏิรูปต้องแตกต่างไปจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมกล่าวคือ

1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิดโดยฝึกการคิดวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล การใฝ่หาความรู้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

2) จัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับการค้นคว้าหาความรู้ทุกๆ ด้านที่ผู้เรียนต้องการ เช่น สื่อมวลชนทุกแขนง เครื่องคอมพิวเตอร์ ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และหน่วยงานต่างๆ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างกว้างขวาง

3) จัดกิจกรรมทั้งใน และนอกหลักสูตร โดยให้ผู้ทำกิจกรรมที่ต้องเรียนในห้องเรียนให้เสร็จสิ้น และให้แบ่งเวลาทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเสริมประสบการณ์ทางสังคม

4) ปรับกระบวนการเรียนการสอน และเทคนิคการสอนของครูให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาเน้นให้ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และชี้แนะให้ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้า คิดและตัดสินใจ ด้วยตนเองขณะเดียวกันครูต้องเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้วย ซึ่งต้องปลูกฝังทั้งในชั่วโมงเรียน และกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ (เกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง, 2555)

ลักษณะของสังคมโลกยุคใหม่

1. เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร (Unlimited Information Society) เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนผ่านและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มคน องค์กรมากยิ่งขึ้น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตลอดจนสารสนเทศมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญ การไร้ขีดจำกัดของข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี

2. เป็นสังคมฐานการเรียนรู้ (Learning-Based Society) โลกหลังยุคใหม่ถือว่าเป็นยุคที่มีการขับเคลื่อนด้วยสื่อทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านความรู้ต่างๆ (Innovative knowledge) ผู้คนในยุคนี้มีการได้อิงแอบและสัมผัสกับข้อมูลมากมายยิ่งขึ้น และเป็นผลที่ทำให้ผู้คนสามารถนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น อนึ่ง ลักษณะของสังคมยุคนี้จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงแบบฉับไว จนบางครั้งทำให้เกิดสภาพสังคมที่ตื่นตระหนก (Awaken Society) ได้

3. เป็นสังคมแบบย่อส่วน (Condensed Society) ด้วยความเป็นโลกาภิวัตน์อริยะ อิทธิพลของการสื่อสารที่ก้าวไกลทั้งระบบดาวเทียม ระบบดิจิทัล และระบบอื่นๆ อีก ทำให้โลกมีสภาพที่แคบลง การไหลบ่าและการผสมรวมของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและกลมกลืน นอกจากนี้ การไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารมีช่องทางหลากหลายยิ่งขึ้น มีลักษณะทั่วถึงกันอย่างไร้ทิศทาง ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยง (Interconnectedness) ประเทศต่างๆ ในโลกมีความใกล้ชิดกันมากกว่าสังคมในยุคที่ผ่านมา เช่น มีผลิตภัณฑ์ (products) ที่สามารถส่งถึงกันและสามารถใช้ได้ในเวลาเดียวกัน มีความรวดเร็วในการขนส่งที่สะดวกสบาย ในทางตรงกันข้าม สิ่งที่น่าเป็นห่วงของสังคมยุคนี้ประการหนึ่ง คือ ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งสามารถส่งถึงกันได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน

อนาคตทางการศึกษาของชาติ

ในเรื่องนี้ได้ให้นักคิดนักเขียนหลายสำนักที่พยายามผลักดันการศึกษาให้เน้นความเป็นอัตลักษณ์ไทย (Thainess) มากยิ่งขึ้น จนลืมนึกถึงสภาวะการณ์ของโลก (Global Phenomena) ที่มีการปรับเปลี่ยนด้วยกระแสของการพัฒนา คนในรัฐชาติต้องยอมรับว่าอนาคตทางการศึกษามีผลกระทบมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีผลมาจากการที่เราไม่ได้มองภาพอนาคตไว้อย่างล่วงหน้า ซึ่งหมายถึงการขาดการวางแผนที่ดี การบริหารจัดการที่รอบคอบ ฉะนั้น การศึกษาของชาติที่ผ่านมามีลักษณะที่แก้ “ปัญหาเฉพาะหน้า” เท่านั้น อนาคตทางการศึกษาของชาติที่ควรตระหนักและใส่ใจนั้น ต้องดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาจำเป็นต้องศึกษาถึงบริบทของสังคมในอนาคตทุกมิติ (Future Oriented) เพราะจะสามารถเลือกและคัดสรรแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมและที่สำคัญกลมกลืนกับสภาพสังคมได้เป็นอย่างดี

2. อย่าให้ระบบการศึกษา “เกาะติด/ยึดติด” อดีตจนถึงปัจจุบันจนเกินไป (Over concerns) จนกลายเป็นเครื่องบั่นทอนการพัฒนาที่ก้าวหน้าของชาติ อนาคตทางการศึกษาของชาติต้องมองดูการจัดการศึกษาของต่างประเทศที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการใช้ทักษะชีวิต/ทักษะทางสังคม

ได้ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องนำมาดัดแปลงและต่อยอดได้เป็นอย่างดี แต่ไม่ได้หมายความว่า “ลอกของเขา” มาทั้งหมด มิฉะนั้นจะถูกตราบาป (Label) ตกเป็นอาณานิคมทางความคิดของชาติอื่นได้

3. อนาคตทางการศึกษาต้องสร้างสังคมที่จากเดิมเป็นสังคมไมตรีสัมพันธ์ (Affiliate Society) ให้เป็นสังคมสัมบูรณ์สัมพันธ์ (Absolute Society) กล่าวคือการศึกษาต้องนำพาให้สังคมไทยนิยมความถูกต้อง เคารพในความถูกต้อง ความเป็นเอกศักดิ์ของแต่ละบุคคล เชื่อในความสามารถที่แตกต่างกัน ตลอดจนจนกระทั่งถึง “การลดหลั่น” ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

4. อนาคตทางการศึกษาของประเทศไทยที่ควรใส่ใจอีกประการหนึ่ง คือ ระบบการบริหารจัดการที่ต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ที่ผ่านมามีส่วนมากจะเห็นเพียงแค่เป็น “วาทกรรมอำพราง” มีการกระจายการปฏิบัติ (Action) ที่เน้นผลแห่งการกระทำสู่การพัฒนาแบบองค์รวม กล่าวคือ มีทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ชัดเจนและที่สำคัญสามารถตรวจสอบได้ อนึ่ง การบริหารจัดการต้องมีการเน้นหลักคุณธรรมและความถูกต้อง (Morality and Rightness) การศึกษาที่ดีต้องสอนให้ผู้เรียนเป็น “คนลักษณะ 360 องศา” คือ มองให้รอบคอบและครอบคลุมทุกมิติทั้งสิ่งที่กำลังดำเนินอยู่ สิ่งที่เป็นบทเรียนในอดีต และสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

5. อนาคตทางการศึกษาของประเทศต้องสร้างและให้โอกาสทางการเรียนรู้ให้กับทุกคนในรัฐชาติที่มีสัญชาติไทย (Thai Nationality) โดยเฉพาะการออกกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ (Compulsory Education) “แบบฟรีทั้งหมด” ในทุกอย่างของรัฐต้อง (Must) สามารถดำเนินการได้แบบอารยประเทศ อนาคตทางการศึกษาของชาติมิใช่สิ่งที่เพ้อฝันแต่ประการใด หากรัฐมีความมุ่งมั่น แกร่งกล้า (Courage) และมีศรัทธาอันดีงาม ก็คงไม่ไกลเกินความจริงที่คนของชาติทั้งประเทศจะได้เป็นที่ที่มีลักษณะ “หุดาสว่าง” เพื่อความเข้าใจในโลกและรัฐที่ถูกต้อง

การศึกษาไทย : ควรทำอย่างไรในโลกหลังยุคใหม่

ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งรัฐชาติที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นไม่แพ้ชาติใดในโลกนี้ ถึงแม้บางครั้งจะมีเหตุการณ์ทางการเมืองบ้างก็ตาม แต่สิ่งนี้คืออีกหนึ่งเส้นทางของการพัฒนาประเทศที่รัฐชาติที่พยายามทำให้เกิด “ความหมายที่ดี” (The meaningfulness) ต่อสังคมของตนเองและสังคมโลก เพื่อการ “กระทำ” (Action) อีกแบบหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามในสมัยโลกหลังยุคใหม่นี้การศึกษาไทยควรมีภาววิธีทางการศึกษา (A Dialectic Approach) ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาไทยต้องให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะคนในท้องถิ่นชนบท มีการเพิ่มระยะเวลาการศึกษาเพื่อประชาชน รัฐต้องให้มีการขยายช่วงระยะเวลาที่ยาวออกไปของการศึกษาภาคบังคับ (Compulsory Education) สิ่งหนึ่งที่รัฐต้องทำ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นโดยการลดทอนเวลาในสถานศึกษา แต่เพิ่มคุณค่าในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้น แต่ถึงอย่างไรผู้สอนต้องเป็นบุคคลที่จะต้องมีความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้นตามสถานการณ์ขอความรู้ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2. เนื้อหาของทุกระบวนวิชาควรจัดการศึกษาแบบ “ความคิดรวบยอดเป็นฐาน (Conceptual-Based)” มากกว่า “เนื้อหาเป็นหลัก (Contents-Based)” ต้องฝึกผู้เรียนให้มีฐานคิด/คติที่เป็นกรอบและความคิดรวบยอดแต่มีใช้สอนให้คิดนอกกรอบแบบไร้ทิศทางกล่าวคือ ต้องให้ผู้เรียนมีความคิดที่แตกฉาน มีใช้แตกต้นกับข้อความรู้ใหม่ที่เกิดจากการพัฒนา เนื้อหาในทุกระบวนวิชาต้องสามารถเป็นองค์ความรู้/ข้อความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานได้ เนื้อหาที่จัดให้ผู้เรียนนั้นต้องมีการจัด

วางให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นด้วย แต่มีใช้การสร้าง “วาทกรรมอำพราง” ในหลักสูตรท้องถิ่นแต่อย่างใด

3. การศึกษาไทยในยุคนี้ต้องมีการผนวกรวมบูรณาการศาสตร์และศิลป์เข้าให้เป็นเนื้อเดียวกันอย่างถ่องแท้ กล่าวคือมีศาสตร์สาขาที่หลากหลาย โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาติ ความสำเร็จของสังคมโลกมนุษยชาติบนพื้นฐานของความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชน การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เป็นต้น

4. การศึกษาไทยต้องให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทบทวนวิชา โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางปัญญา (Intellectual Technology) ของผู้สอนที่จะต้องถ่ายทอดสู่ผู้เรียน ผู้เขียนเชื่อว่า “ถ้าครูเก่ง ผู้เรียนเก่ง” แต่ในทางกลับกันบริบทของการจัดการเรียนรู้และในมโนทัศน์ความรู้ปัจจุบันอาจพบสภาพ “ผู้สอนรู้น้อยกว่าผู้เรียน” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ทับซ้อนอย่างเห็นได้ชัดในหลายสถาบันทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งที่มีการหิบบกาวทกรรมเชิงการเรียนรู้มาเป็นบทตั้ง (Thesis) “ฝึกให้ผู้เรียนนำเสนอ” โดยผู้สอนไม่ได้เตรียมตัวสอนหรือถ่ายทอดความรู้ เอาผลงานของผู้เรียนมาใช้และใช้เทคโนโลยีทางอำนาจที่มากกว่า ด้วยเหตุนี้จึงอยากให้ผู้สอนต้องตระหนักถึงการค้นคว้า เสาะแสวงหาความรู้ที่ใหม่และทันสมัยอยู่เสมอ มีใช้องแบกับฐานคติเดิมที่มีมาช้านาน โดยปราศจากการคล้ยกรรมความคิดของตนเองให้ใหม่เลย

5. การศึกษาไทยต้องยกมาตรฐานของตนเองสู่มาตรฐานที่ต่างชาติยอมรับได้ กล่าวคือไม่ต้องคาดหวังถึง World Class ให้เหมือนกับประเทศที่มีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่ดีและมีมายาวนาน แต่อยากให้เห็นมาพิจารณาไตร่ตรองถึงมาตรฐานทางด้านเนื้อหา มาตรฐานทางด้านวิชาการที่ผู้เรียนมีความลุ่มลึกในเนื้อหาวิชาที่ตนเองเลือกเรียน หรือการสร้างมาตรฐานใหม่ที่ผู้เขียนสามารถมีความสุขในการเรียนรู้ในแต่ละวัน (Total Learning Happiness) สิ่งนี้ก็คือว่าเข้าถึงแก่นแกนของการศึกษาที่แท้จริง และสามารถเรียกได้ว่า มาตรฐานการศึกษาที่ควรเป็นและชัดเจนยิ่งนัก

6. การศึกษาไทยต้องมีการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะทุกองค์กรจะต้องหนุนนำให้ทุกคนได้เกิดสภาวะในจิตใจที่ต้องเข้าถึงการเรียนในทุกๆ ระบบอย่างลงตัวมิใช่ปล่อยให้ป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือความรับผิดชอบแบบ “จอมปลอม”

7. ท้ายสุดการศึกษาไทยต้องสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการทางด้านสังคมและทางด้านเศรษฐกิจได้ ด้วยสภาพที่มีการแข่งขันที่รุนแรงทั้งการผลิตสินค้าและบริการ ฉะนั้น การศึกษาไทยต้องก้าวไปสู่ความเป็นพลวัตให้ได้ (Dynamic Change) ความรู้ที่ต้องป้อนให้แก่ผู้เรียน คือสถานการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ของสังคมโลก ฝึกให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงเหตุการณ์ต่างๆ และหาวิธีวิทยาในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องตลอดจนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นพลโลกที่แท้จริง

ปัญญาของชาติ : Thailand Model

ปัญญาของชาติหรือคนของชาติ ถือว่าเป็นพลังคุณค่าที่จะช่วยสร้างฐานรากของการพัฒนาชาติได้ในบริบทที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น ปัญญาของชาติควรมีลักษณะอย่างน้อยดังนี้

1. **Technology** คนของชาติจะต้องมีการเรียนรู้เทคโนโลยีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) แต่อย่างไรก็ตามต้องมีการผนวกรวมกับเทคโนโลยีร่วมสมัย (Contemporary Technology) รวมทั้งเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในรัฐที่ส่วนมากประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมด้วย

2. Hospitality ความโอบอ้อมอารี ที่ทุกคนในชาติจะเพิกเฉยไม่ได้ ด้วยความแก่งแย่งทางสังคมมีมากขึ้น รวมทั้งการขยายตัวของสังคมเมืองสู่สังคมชนบทที่รวดเร็ว การแผ่ขยายของความเห็นแก่ตัวของผู้คนทวีคูณมากขึ้น จึงทำให้ภาพของผู้คนที่มีความโอบอ้อมอารีค่อนข้างลดลง ฉะนั้น ทุกภาคส่วนทั้งรัฐ เอกชน และองค์กรอิสระต้องช่วยกัน “พยุ” สังคมไทยให้กลับมาเหมือนเดิม ทุกภาคส่วนต้องมีการเข้าถึงการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันมากขึ้น ปัญหาของชาติจะต้องถูกขัดเกลาให้เป็นผู้ที่มึนจิตใจที่สมานฉันท์และแบ่งปัน (Harmony and Sharing)

3. Academic Pursuit ปัญหาของชาติจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ที่ชัดเจนในสาขาหรือในศาสตร์ที่ตนเองได้ศึกษาเล่าเรียนมา เกษตรกรก็ต้องได้รับการสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์แห่งวิชาชีพของตนเอง ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ในสาขาอาชีพอื่นๆ ก็ต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แต่ที่ผ่านมา ผู้คนในชาติส่วนมากมีความรู้แบบกระจุกกระจายจึงเข้าข่ายที่เรียกว่า “รู้กว้างแต่ไม่ลึก” สุดท้ายขาดความเชี่ยวชาญ หายนะต่างๆ จึงตามมา

4. Internationalization คนไทยหรือปัญหาของชาติจะต้องก้าวไปให้ทันกับสภาวะที่ทันสมัย (Modernity) ตลอดจนการได้รับการเรียนรู้สังคมที่แตกต่างทั้งใกล้และไกลมากขึ้น ซึ่งรัฐอาจจะมี การบรรจุวิชา International Education หรือ Peace Education หรือกระบวนการวิชาพหุวัฒนธรรมลงไป ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

5. Localism คนไทยหรือปัญหาของชาติ ต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับคนในภูมิภาค ประชาคมอาเซียนให้มากขึ้นกว่านี้ อะไรที่สามารถจะเป็นศูนย์กลางในการทำประโยชน์เพื่อคนส่วนรวมได้ ต้องเสนอตนเองเพื่อดำเนินการกระทำ และต้องพยายามให้คนในชาติมีความรู้สึกรักในภราดรภาพแห่งภูมิภาคเดียวกันเห็นความแตกต่างที่หลายหลากเป็นข้อดีของการพัฒนาร่วมกัน (Advantage of the Co-development)

6. Accountability on Ethics ความโปร่งใสในจริยธรรมและสามารถตรวจสอบได้ ปัญหาของชาตินั้นต้องเป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ติงามถูกต้องตามครรลอง และเป็นบุคคลที่ทำงานด้วยความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง ปราศจากการประจบเจ้านายในงาน มีความสามารถในการทำงาน เป็นทีมได้เป็นอย่างดีรวมทั้งจะต้องมีภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาในมิติที่ติงามและผลประโยชน์สูงสุดขององค์กร

7. Nationalism คนไทยหรือปัญหาของชาติ ต้องมีความภาคภูมิใจในชาตินิยมมากขึ้นกว่าเดิม การชื่นชมและชื่นชอบวัฒนธรรมอื่นเป็นสิ่งที่ติงาม แต่ถ้าปราศจากการส่งเสริมให้รักสิ่งที่ติงามของตนเอง ก็จะทำให้ชาติ “ผุ่ร่อน” (Decay) และเสื่อมลงไปได้ง่ายขึ้น ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนปัญญาของชาติต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคตให้ความรักและศรัทธาในบรรพบุรุษที่ได้ “สร้างบ้านแปงเมือง” จนมีความเป็นปึกแผ่นมาได้ถึงปัจจุบันนี้ด้วย

8. Democracy คนไทยหรือปัญหาของชาติ ต้องมีความเข้าใจถึงแก่นแกนในฐานคติของระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ ตลอดจนมีการพัฒนาคุณค่าการปกครองในอุดมคติที่ติงามต่อระบอบที่เห็นคุณค่าของเสียงส่วนน้อยที่สามารถนำมาพิจารณาเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาที่ดีได้ในอนาคต นอกจากนี้ คนในชาติต้องรู้ถึงหลักการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องบนพื้นฐานทาง “จริยธรรมประชาธิปไตย (Democratic Morality)” เพื่อก้าวไปสู่สภาวะประชาธิปไตยที่ยั่งยืน (Democracy Sustainability) (ธงชัย สมบูรณ์, [ออนไลน์])

บทสรุป

การศึกษาไทยในโลกหลังยุคใหม่นี้ การศึกษาต้องฝึกผู้เรียนให้เข้าใจถึงความเป็นมนุษยชาติ (Humanism in Education) และต้องสามารถพัฒนาจิตสำนึกของผู้เรียนในการค้นคว้าหาความรู้ ตลอดเวลารวมทั้งต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเสาะหาความรู้เพื่อบูรณาการศาสตร์ (A Search for Integration) มีความสามารถในการหยั่งรู้ว่สิ่งไหนต้องทำ สิ่งไหนควรทำ และทำอะไรให้กับรัฐชาติ ได้บ้าง (Education for a capacity of discernment) รวมทั้งต้องฝึกให้เด็กไทยมีฐานคติการพัฒนาด้านจิตวิญญาณทางวิทยาศาสตร์ (To Develop Scientific Spirit) ถ้าการศึกษาไทยสามารถทำได้เพียงแค่นี้ กล่าวมานี้ คงจะเป็นสายธาราอีกหนึ่งสายที่ทำให้เด็กไทยสามารถยืนอยู่ในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข และที่สำคัญสามารถดำรงไว้ซึ่งลักษณะไทยไว้ได้อย่างงดงามจะเห็นได้ว่าการศึกษาของ รัฐชาติที่ผ่านมาเป็นการปะทะผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียมากกว่าจุดแห่งการพัฒนาที่ล้มเหลวจึง เกิดขึ้นให้เห็นอยู่เรื่อยๆ ฉะนั้น อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติที่ต้องเป็นการให้ประชาชนหรือ ผู้คนในชาติได้เข้าถึงความรู้ที่ถูกต้องและวิถีชีวิตที่ดีงาม การศึกษาและปัญญาของชาติต้องเป็นจิตสำนึก เดียวกันในทิศทางที่สะท้อนการดำรงอยู่ของสังคมได้

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติจะต้องดำเนินไป “เพื่อการศึกษาเอง เพื่อประชาชน และเพื่อรัฐชาติ (For Education itself, For People and For the Nation)” คงจะเป็น คำตอบที่ชัดเจนในความหมายของมันอยู่แล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ อนาคตทางการศึกษาของชาติต้องมีความ สถาพรและยั่งยืนอย่างแน่นอน

บรรณานุกรม

- กนก จันทรทอง. (2565). การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์*. (2560), 28(2): 227-241.
- เกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง. (2555). *การพัฒนาสื่อวัตกรรมการศึกษาเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊ค.
- คลังสมองของครูไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.thinkttt.com> [25 มิถุนายน 2565].
- ธงชัย สมบูรณ์. มติชนออนไลน์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.matichon.co.th/> [25 มิถุนายน 2565].
- มนสิข สิทธิสมบูรณ์. *การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://office.nu.ac.th/edu_teach/ASS/Download/vchk-การพัฒนานวัตกรรม-มนสิข.pdf [25 มิถุนายน 2565].
- DLIT. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.dlit.ac.th/index.php> [25 มิถุนายน 2565].

เบญจศีลและเบญจธรรม: หลักธรรมเพื่อขัดเกลาจิตใจมนุษย์

Benjasila and Benjadhamma: Principles for purifying the human mind

พระมหาสมควร สุวณฺโณ (คัมสุวรรณ)

Phramaha Somkuan Suwanno (Kumsuwan)

นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ed.D. Student, Doctor of Education in Teaching Social Studies

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: somkuan5269@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเบญจศีลและเบญจธรรม ซึ่งเป็นจริยธรรมขั้นต้นในพระพุทธศาสนาที่ขัดเกลา กิเลสและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรธุรกิจ การประยุกต์หลักธรรมดังกล่าวทำให้เกิดจริยธรรมทางธุรกิจ ที่ใช้แก้ปัญหาและพัฒนาองค์กรธุรกิจให้เจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลระหว่างวัตถุกับจิตใจในสังคมหลังยุคอุตสาหกรรม หลักเบญจศีลเบญจธรรมประกอบด้วยธรรมที่เป็นคู่ทั้ง 5 คือ ห้ามฆ่าสัตว์คู่กับเมตตา กรุณา ห้ามลักทรัพย์คู่กับสัปปาเวทียะ ห้ามผิดคู่ครองคู่กับสำรวมในกาม ห้ามพูดปดคู่กับสัจจะ ห้ามเสพของมีนเมาคู่กับสติสัมปชัญญะ หลักจริยธรรมทั้ง 5 คู่นี้ เป็นเครื่องประกันความสงบสุข ความปลอดภัย และความร่มเย็นแห่งชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว และสังคมภายนอก รวมถึงสังคมภายในขององค์กรธุรกิจให้เจริญมั่นคงและยั่งยืน โดยคำนึงถึงคุณค่าและค่านิยมในการบริโภคเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต การทำงานอย่างมีความสุข การแข่งขันในลักษณะสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาภาคผลิตให้เกิด ผลประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าการทำลายซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ: เบญจศีล, เบญจธรรม, จิตใจมนุษย์

Abstract

The purpose of this article is to study the five precepts and five ennobling virtues which are the basic ethical principles in Buddhism that help to get rid of defilements and can be applied in running business organizations. The application of these Dhamma principles leads to the creation of business ethics that can be applied to solve problems and develop business organizations to achieve growth and development that have balance between the mental and material aspects in the post-industrial society. The five precepts and five ennobling virtues consists of five pairs of Dhammas which are as follows: abstaining from killing to match with loving-kindness and compassion, abstaining from stealing to match with right livelihood, abstaining from sexual misconduct to match with sexual restraint, abstaining from telling lies to match with honesty, and abstaining from intoxicants to match with mindfulness and clear comprehension. All these five pairs of ethical principles guarantee happiness and tranquility; safety; and peace

of life, property, family, and outside society as well as the inside society of the business organization in order to achieve growth, prosperity, and sustainability. These Dhammas concern with values of consumption to upgrade the quality of life, happiness in work performance, and competition in terms of creating cooperation in order to develop the producing section that is beneficial to the society rather than destroying each other and the environment.

Keywords: Five precepts, Five ennobling virtues, human mind.

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีหลักปฏิบัติเพื่อ ชัดเกล้าพฤติกรรมทั้งทางด้านกาย วาจา และใจอย่าง เป็นขั้นตอน และสามารถแยกเป็นหลักธรรมระดับ พื้นฐานสำหรับชาวบ้านทั่วไปและระดับสูงที่ปฏิบัติเพื่อ ความหลุดพ้นจากกิเลส หรือที่เรียกว่า ระดับโลกียธรรมกับโลกุตระธรรม หลักธรรมในระดับพื้นฐานมีความสำคัญ ไม่น้อยกว่าระดับสูง เนื่องจากมีความเรียบง่ายไม่ลุ่มลึก เกินไปสำหรับการทำความเข้าใจและนำไปใช้ในการ ดำเนินชีวิต จึงสามารถประยุกต์เข้าหาสังคมได้อย่าง ทั้งถึง อย่างไรก็ตาม การดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันที่มี ความซับซ้อนทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทำให้ผู้คนมีความเครียด ในการทำงาน มีการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด และ สร้างความแปลกแยกทางสังคมมากกว่าสมัยโบราณ กล่าวคือผู้คนอยู่ห่างเหินกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว ศาสนา การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ซึ่งทำให้ เกิดช่องว่างระหว่างหลักจริยธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่

จริยธรรมเป็นหลักเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งบ่อเกิดของจริยธรรมมีที่มาจากหลักศาสนา (Religion) ปรัชญา (Philosophy) เจตคติ (Attitude) หรือหลักการใดก็ตาม ล้วนเป็นแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ให้อยู่ในสังคมอย่างสงบสุข แต่ในปัจจุบันดูเหมือนว่าจริยธรรมกับการพัฒนาพฤติกรรม มนุษย์ได้ถูกทำลายด้วยสังคมโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจที่ได้เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตของ คนในสังคมให้แตกต่างไปจากเดิม จากสังคมเกษตรกรรมที่ผลิตในครัวเรือนกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกและกลายเป็นสังคมหลังยุคอุตสาหกรรม (Post-industrial Society) หรือโลกยุคปัจจุบันที่เน้นความมั่งคั่ง การให้บริการ รวมถึงการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เรียกว่า ยุคเศรษฐกิจองค์ความรู้ (Knowledge Economy) หรือยุคเศรษฐกิจบริการ (Service Based Economy) อย่างไรก็ตาม ในยุคนี้ได้ยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้สะดวกสบายขึ้น ขณะเดียวกันก็ได้สร้างระบบจริยธรรมขึ้นบนพื้นฐานของการวิจัยและการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย

ในแง่ของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะเห็นว่า มีหลักคำสอนที่เป็นอภิปรัชญา คือ ไม่จำกัดกาลเวลา หมายความว่าหลักธรรมมีความร่วมสมัย ไม่ล้าหลัง และสามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกยุคของสังคม โดยเฉพาะในสังคมหลังยุคอุตสาหกรรมที่สะท้อนให้เห็นตัวตนของมนุษย์อย่างแท้จริง ตัวตนดังกล่าวไม่ได้หมายถึงความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่มนุษย์คิดค้นได้ แต่เป็นปัญหาจริยธรรมที่เกิดจากตัวมนุษย์เองที่สอดแทรกอยู่ในความเจริญก้าวหน้าในยุคนี้ เช่น ความเห็นแก่ตัว ความเอารัดเอาเปรียบ การทำลายธรรมชาติ การแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้น รวมถึงความเครียดและการเสียสุขภาพจิต ปัญหาเหล่านี้กลายเป็นจริยธรรมเชิงลบทางด้านองค์กร ธุรกิจที่หลักเบญจศีลเบญจธรรมสามารถเยียวยาสังคมหลังยุคอุตสาหกรรมให้มีความเจริญด้านจิตใจได้

จริยธรรมทางธุรกิจ

คำว่า จริยธรรม มาจากคำว่า จริยะกับธรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (The Royal Institute, 2003: 291) ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม” ขณะที่พระยาอนุมานราชธน (Anumanrajadhon Phraya, 1973: 409) ให้ความหมายไว้ว่าเป็น “คุณค่าของความประพฤติในสังคมที่ถือว่า ถูกต้องดี หรือสิ่งที่ถือว่าผิดและชั่วไม่ควรประพฤติแล้ววางหลักกำหนดเป็นมาตรฐานไว้” ซึ่งใกล้เคียงกับ Velasquez (2008: 10) ที่ให้ความหมายว่า “หมายถึง หลักของความประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งนำมาสู่การยอมรับ การประสบความสำเร็จ และความเจริญของผู้ปฏิบัติและสังคมโดยรวม” ส่วน Siha-amphi (2000: 17) กล่าวไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง “หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม” ซึ่งมีความหมายไปในทางพระพุทธศาสนาและสอดคล้องกับสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ที่กล่าวถึงจริยธรรมว่าเป็น “หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต หรือหลักการครองชีวิต” ซึ่งเมื่อว่าตามหลักพระพุทธศาสนา มรรคหรือมัชฌิมาปฏิปทานั่นเอง คือ “ระบบจริยธรรม ระบบความประพฤติปฏิบัติ หลักคำสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ดีงาม หรือหลักการครองชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ของมนุษย์ที่จะนำไปสู่จุดหมาย คือ ความดับทุกข์” (Dhammapidok, 1999: 591) นอกจากนี้สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ยังกล่าวว่า “จริยธรรมเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องสอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติหรือสัจธรรม” การปฏิบัติในที่นี้ท่านหมายถึง การดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ด้าน (Thepvethi, 1988: 11-12) คือ 1) ชีวิตของ มนุษย์เอง 2) สังคม 3) ธรรมชาติแวดล้อม 4) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ประดิษฐ์ขึ้น ตามความหมายดังกล่าวข้างต้นมีนัยที่ครอบคลุมหลักการดำเนินชีวิตในทุกๆ ด้าน ซึ่งรวมไปถึงการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น จึงได้นำหลักจริยธรรมมาใช้อยู่ในด้านธุรกิจโดยเฉพาะที่เรียกว่า Business Ethics ซึ่งมีความหมายดังที่บุษยา วีรกุล (Virakul, 2008: 43) กล่าวไว้ว่า จริยธรรมทางธุรกิจ หมายถึง “มาตรฐานหรือเกณฑ์การพิจารณาหรือการศึกษาเกี่ยวกับบุคคล องค์กร นโยบาย การกระทำ ของธุรกิจว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด หรือเหมาะสม หรือไม่เหมาะสมทางด้านจริยธรรม” ขณะที่ Carroll & Buchholz (2003: 170) ให้ความหมายว่า “การพิจารณาถึงหลักการประพฤติดีและการปฏิบัติดีหรือเลวผิดหรือถูกที่เกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจ”

โดยสรุปจะเห็นว่า ความหมายของจริยธรรมทาง ธุรกิจมีลักษณะเป็น 2 ด้าน คือ 1) ลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นจริยธรรมในเชิงบวกที่แสดงพฤติกรรมเป็นที่น่าพึงพอใจต่อสังคม สมาชิกในสังคมยกย่องชมเชยและให้การยอมรับ เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ถูกต้องตามวัฒนธรรมองค์กร 2) ลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เป็นจริยธรรมในเชิงลบที่แสดงพฤติกรรมไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ สังคมตำหนิติฉิน และคาดโทษ เช่น การละเมิด กฎระเบียบ ทำตัวผิดจากวัฒนธรรมองค์กร

จริยธรรมทางธุรกิจเชิงพุทธ

ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจข้างต้น มีนัยที่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติทางศาสนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากหลักธรรมทางศาสนาเป็นหลักปฏิบัติที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมอันดีงาม ช่วยให้ชีวิตเกิดความสงบสุข แก้ไขปัญหาให้เกิดความชอบธรรมในสังคม เป็นต้น หลักจริยธรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางศาสนาอันสำคัญ คือ หลักเบญจศีลเบญจธรรมที่ถือว่า เป็นบัญญัติสังคมหรือข้อตกลงสำหรับชุมชนเพื่อให้ทุกคนที่อยู่ร่วมกันได้ยึดถือปฏิบัติ (U-pho, 1996: 2) หากกล่าวในแง่จริยศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา จริยศาสตร์ในทางพุทธศาสนาได้แบ่งระดับจริยธรรมไว้ 3 ชั้น (Simanee, n.d.) คือ 1) จริยธรรมขั้นต้น ได้แก่ เบญจศีลเบญจธรรม 2) จริยธรรมชั้นกลาง ได้แก่ กรรมบท 10 และ

3) จริยธรรมขั้นสูง ได้แก่ มรรค มีองค์ 8 ขณะที่พระศรีศัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ) กล่าวแยกอธิบายเบญจศีลเบญจธรรมไว้ว่า เบญจศีล จัดเป็นพุทธจริยศาสตร์ส่วนที่เป็น “จริยธรรม” คือ วิธีปฏิบัติเพื่อความดีงาม เป็นกรอบแสดงออกทางกายและวาจาที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้สำหรับเบญจธรรม เป็นพุทธจริยศาสตร์ส่วนที่เป็น “คุณธรรม” คือ คุณสมบัติส่วนตัว เป็นหลักการดีงามที่อยู่ภายในจิตใจ (Sigambhirayan, 2016: 163)

อย่างไรก็ตาม เบญจศีลเบญจธรรมเป็น พุทธจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่เรียกว่า โลกียธรรม คือ ธรรมในระดับชาวบ้านที่สามารถนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีหลักการสำหรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจให้เกิดความชอบธรรม โดยเฉพาะปัญหาการแข่งขันแย่งชิง ทรัพยากร การไม่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภค หรือผู้มีส่วนได้เสีย ปัญหาเหล่านี้นอกจากทำลายทรัพยากรภายนอกองค์กร เช่น การทำลายสภาพแวดล้อมแล้ว ยังทำลายทรัพยากรภายใน คือ องค์กรธุรกิจเอง การดำเนินธุรกิจจึงต้องอาศัยหลักเบญจศีลเบญจธรรม เพื่อให้องค์กรดำเนินไปได้ในระยะสั้นและระยะยาว

องค์กรธุรกิจต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของจริยธรรมองค์กร (The Role of Organizational Ethics in Performance) นั่นคือ 1) การทำให้พนักงานเกิดความผูกพันมีส่วนร่วมและมีความเชื่อมั่นในองค์กร 2) นักลงทุนมีความซื่อสัตย์ ความภักดี และมั่นใจในการลงทุน และ 3) ผู้บริโภคมีความพึงพอใจและเชื่อใจในองค์กร ทั้ง 3 ประการนี้เรียกว่า วัฒนธรรมทางจริยธรรม (Ethical Culture) ที่นำไปสู่การสร้างผลกำไรให้แก่องค์กรในที่สุด (Ferrell, Fraedrich & Ferrell, 2015: 16-19) จะเห็นว่า บทบาทหน้าที่ของจริยธรรมองค์กรทั้ง 3 ประการ สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมภายใน คือ ผู้บริหาร พนักงาน หรือลูกจ้าง และ 2) ด้านวัฒนธรรมภายนอก คือ นักลงทุน และผู้บริโภค อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าว แม้จะสร้างกำไรมหาศาลให้แก่องค์กร หากองค์กรขาดหลักจริยธรรมที่เป็นหลักปฏิบัติปลุกย่อย ปัญหาความขัดแย้ง ความแก่งแย่งระหว่างพนักงาน นักลงทุนด้วยกันเอง และผู้บริโภคก็อาจเกิดขึ้นได้ เพราะองค์กรมุ่งเน้นที่วัฒนธรรมทางจริยธรรม (Ethical Culture) โดยภาพรวม แต่ไม่ได้ลงรายละเอียดในหลักปฏิบัติที่สร้างความชอบธรรมในองค์กร เบญจศีลเบญจธรรม จึงเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยเติมเต็มวัฒนธรรมทางจริยธรรมทั้ง 3 ประการ เพื่อให้องค์กรสร้างผลกำไรที่เป็นความสุขภายนอก (กายิกสุข) จากการประกอบธุรกิจและเกิดความสงบสุขภายใน (เจตสิกสุข) จากการปฏิบัติงานตามหน้าที่

หลักเบญจศีลเบญจธรรม

เบญจศีลเบญจธรรมแยกเป็น 2 คำหลัก คือ เบญจศีลกับเบญจธรรม คำว่า เบญจศีล เป็นคำสมาสที่มาจาก คำว่า เบญจ ที่แปลว่า 5 กับ ศีล ที่แปลว่า ปกติ (ศีลนะ) เย็น (สีตละ) ศีระ (สิระ, สีสะ) เกษม (สิวะ) (Buddhaghosa, 2012: 9) ในที่นี้แปลว่า ปกติ ดังนั้น เบญจศีล จึงหมายถึง การรักษากายวาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติ และเนื่องจากเป็นศีลที่ชาวพุทธต้องรักษาอยู่เนื่องนิตย์จึงเรียกว่า นิจศีล ซึ่งมี 5 ข้อ เรียกว่า 5 สีกขาบท หมายถึง ข้อที่พึงศึกษาและปฏิบัติมิให้ขาดหรือต่างพร้อย ฉะนั้น เบญจศีลจึงเป็นข้อที่ควรเว้น คือ เว้นจากการล่วงละเมิด (เวรมณิ) ส่วนเบญจธรรมเป็นข้อที่ควรประพฤติ คือ นำไปปฏิบัติควบคู่กับเบญจศีล

คำว่า เบญจธรรม เป็นคำสมาสมาจากคำว่า เบญจ กับ ธรรม ธรรมนั้นแปลว่า ข้อปฏิบัติหรือสภาพที่ทรงไว้ หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ทำให้เป็นคนดีงามมี 5 ประการ จึงเรียกอีกชื่อว่า เบญจกัลยาณธรรม (Brahmagunabhorn, 2016: 239) เป็นธรรมที่ควรปฏิบัติคู่กับเบญจศีล เพราะสนับสนุนให้การรักษาศีล 5 มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เมื่อบุคคลปฏิบัติตามเบญจศีล เบญจธรรมแล้ว จึงได้ชื่อว่า สาธุชนหรือกัลยาณชน คือ

คนที่ประพาศติติงาม ซึ่งจัดเป็นคู่ได้ ดังนี้ 1) ปาณาติปาตา เวรมณีคู่กับเมตตากฎา 2) อทินนาทานา เวรมณีคู่กับสัมมาอาชีวะ 3) กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณีคู่กับกามสังวร 4) มุสาวาทา เวรมณี คู่กับสังกะ และ 5) สุราเมรยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณีคู่กับสติสัมปชัญญะ (MCU, 1996; Brahmaganabhorn, 2016: 239-240)

เบญจศีล-เบญจธรรมข้อที่ 1

ศีลข้อที่ 1 ได้แก่ ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เจตนางดเว้นจาก การฆ่าสัตว์ ศีลข้อนี้มุ่งจริยธรรม เพื่อป้องกันการเบียดเบียน การทำลาย การทะเลาะวิวาท และส่งเสริม ให้มีความเอื้ออาทรต่อกัน ลักษณะการล่วงละเมิดศีลมี 3 อย่าง (Vajiranavarorasa, 1995: 4) คือ

1. การฆ่า หมายถึง การทำร้ายชีวิตสัตว์อื่นให้ตกลงไป คือ ถึงแก่ความตาย ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ดิรัจฉานทุกชนิด การฆ่าจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ 1) โดยวัตถุ แบ่งเป็น (1) ฆ่ามนุษย์ และ (2) ฆ่าสัตว์ดิรัจฉาน 2) โดยเจตนา แบ่งเป็น (1) ฆ่าโดยจงใจ คือ มีเจตนาที่จะ ฆ่าให้ตาย (2) ฆ่าโดยไม่จงใจ คือ ไม่มีเจตนาที่จะฆ่าให้ตายตั้งแต่แรก เช่น การประสบอุบัติเหตุ การป้องกันตัว รู้เท่าไม่ถึงการณ์ 3) โดยประโยค แบ่งเป็น (1) ฆ่าเอง คือ การลงมือกระทำเอง (2) ใช้ให้คนอื่นฆ่า คือ การสั่งให้คนอื่นฆ่า

2. การทำร้ายร่างกาย หมายถึง การทำร้ายให้คนอื่นบาดเจ็บ ในที่นี้หมายถึงมนุษย์เท่านั้น แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (1) การทำให้พิการ (2) การทำให้เสียโฉม และ (3) การทำให้เจ็บปวดหรือลำบาก

3. การทรมาน หมายถึง การทรมานสัตว์ การไม่ปรานีต่อสัตว์ แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ (1) การใช้งานหนัก (2) การกักขัง (3) การนำไปด้วยวิธีทรมาน (4) การเล่นสนุก (5) การผจญสัตว์หรือ การนำสัตว์มาชนกัน ลักษณะการล่วงละเมิดทั้ง 3 นี้ หากล่วงละเมิดการฆ่าถือว่า ศีลขาด ละเมิดการทำร้ายร่างกายถือว่าศีลต่างพร้อย ละเมิดการ

ทรมานถือว่าศีลหตุธรรมข้อที่ 1 เมตตากฎา แยกเป็น 2 หลักธรรม คือ เมตตากับกรุณา เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา หมายถึง ความสงสารคิดช่วยให้ผู้อื่นพ้น หรือปราศจากความทุกข์ เมตตากฎาเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความรักความสามัคคีต่อกัน

ปัจจุบันมักได้ยินคำว่า เมตตาปรานี มากกว่าคำว่า เมตตากฎา เช่น คำพูดว่า “ขอให้ทุกคนมีความเมตตาปรานีต่อกัน” ความจริงคำว่า ปรานี ก็คือกรุณาเมตตาเป็นหลักธรรมที่ตรงข้ามกับพยาบาท คือ ความปองร้าย คนที่มีเมตตาจึงได้ชื่อว่า เป็นคนที่ไม่มีความคิดปองร้าย (พยาบาท) ส่วนกรุณาเป็น หลักธรรมที่ตรงข้ามกับวิหิงสา คือ ความเบียดเบียน คนที่มีกรุณาก็คือคนไม่มีความเบียดเบียน (อวิหิงสา) สองคำนี้ (พยาบาทและวิหิงสา) มักใช้เรียกคู่กันเสมอ แต่ส่วนใหญ่มักเรียกว่า พยาบาทเบียดเบียน มากกว่าการเรียกว่า พยาบาท วิหิงสา ซึ่งเป็นการเรียกทับศัพท์คำหนึ่งและเป็นคำแปลอีกคำหนึ่ง การมี เมตตาต่อผู้อื่นสามารถกระทำได้หลายวิธี แต่แบ่งเป็นหลักใหญ่ 2 วิธี คือ 1) แบบวิธีเจาะจง เรียกว่า โอทิสสรณา หมายถึง การมีเมตตาต่อสรรพสัตว์ในวงจำกัดเฉพาะผู้ที่เราต้องการแผ่ให้ 2) แบบวิธีไม่เจาะจงเรียกว่า อนโทสสรณา หมายถึง การมีเมตตาต่อสรรพสัตว์อย่างไม่จำกัดพวกพ้อง

วิเคราะห์จริยธรรมทางธุรกิจเกี่ยวกับศีลและธรรมข้อที่ 1

เบญจศีลเบญจธรรมข้อนี้สร้างจริยธรรมด้านความปลอดภัยในชีวิต ความมั่นคงในตำแหน่งงาน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เกื้อกูลช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน หลักเมตตากฎามักได้ยินจากคำกล่าวที่ว่า ใจจิต ใจดำ คนที่ขาดความเมตตาเรียกว่า คนใจจิต ส่วนคนที่ขาดความกรุณาเรียกว่า คนใจดำ

ปัญหาจริยธรรมทางธุรกิจที่มักเกิดเพราะการขาดศีลและธรรมข้อนี้ อาจไม่ถึงขั้นทำร้ายร่างกายหรือการเช่นฆ่า แต่เป็นการทะเลาะเบาะแว้งกันในองค์กร การกระทบกระทั่งกันภายใน เพราะความไม่พอใจเรื่องส่วนตัวหรือความเหลื่อมล้ำทางการเงิน ตำแหน่งหน้าที่ ภาระงานที่รับผิดชอบ ความไม่เสมอภาค เป็นต้น ซึ่งปัญหาบางอย่างแก้ไขด้วยระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่บางอย่างเป็นเรื่องส่วนตัวต้องแก้ไขด้วยการปรับเปลี่ยนนิสัยของแต่ละคนให้รู้จักมองโลกในแง่ดี คิดแผ่เมตตาให้ทั้งแก่ตนเองและคนอื่น ปัญหาจริยธรรมดังกล่าวก็สามารถลดลงได้ เพราะเริ่มต้นแก้ไขที่ตนเองเป็นอันดับแรกนั่นคือการสร้างจิตเมตตาต่อเพื่อนร่วมองค์กรแล้วขยายให้กว้างออกไปเป็นเมตตาต่อสังคมเพื่อนร่วมโลกรวมถึงการไม่เบียดเบียนทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จริยธรรมทางธุรกิจข้อนี้ส่งเสริมบุคลิกภาพต่างๆ ดังนี้ 1) มีจิตใจอ่อนโยน ไม่นิยมความรุนแรง ใบหน้า ยิ้มแย้มแจ่มใส ยิ้มสู้อุปสรรคปัญหาขณะทำงาน 2) เป็นมิตรกับทุกคนเป็นที่รักและสามารถผูกมิตรกับเพื่อนร่วมงาน และคนทั่วไปได้ 3) เป็นคนอดทนอดกลั้นต่อสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ 4) เป็นคนมีน้ำใจ มีจิตอาสา เสียสละ คิดช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและทุ่มเทความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนางานองค์กร 5) เป็นคนเอื้อเฟื้อชอบแบ่งปัน สุขและแบ่งเบาภาระของเพื่อนร่วมงาน

เบญจศีล-เบญจธรรมข้อที่ 2

ศีลข้อที่ 2 ได้แก่ อทินนาทานา เวรมณี คือ เจตนาเร้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อนี้มุ่งจริยธรรมเพื่อความปลอดภัยในทรัพย์สิน ไม่ล่วงกรรมสิทธิ์ของผู้อื่นและส่งเสริมการมีอาชีพที่สุจริต ทรัพย์สินที่ล่วงละเมิด สามารถจำแนก เป็น 2 ประเภทคือ 1) สวิญญานกทรัพย์ คือ ทรัพย์ที่มีวิญญานครอง เช่น สุนัข ไก่ วัว ควาย 2) อวิญญานกทรัพย์ คือ ทรัพย์ที่ไม่มีวิญญานครอง เช่น โต๊ะ เก้าอี้ รถยนต์ บ้านเรือน นอกจากนี้ยังหมายถึงทรัพย์สินอีก 2 ประเภท คือ 1) ดังหริมทรัพย์ คือ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ เช่น รถยนต์ สัตว์ เงินทอง 2) อสังหริมทรัพย์ คือ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น อาคารบ้านเรือน ที่ดิน แม้กระทั่งทรัพย์สินส่วนกลางที่เรียกว่า สาธารณสมบัติ และทรัพย์สินทางศาสนาที่เรียกว่า ศาสนสมบัติก็ห้ามตามสิกขาบทนี้ด้วยลักษณะการล่วงละเมิดศีลมี 3 อย่าง (Vajiranavarorasa, 1995: 4) คือ

1. โจรกรรม หมายถึง การถือเอาสิ่งของของผู้อื่น มาเป็นของตน ด้วยอาการเป็นโจร มี 14 ลักษณะ คือ 1) ลัก 2) ฉก 3) กรรโชก 4) ปล้น 5) ตู๋ 6) ฉ้อ 7) หลอก 8) ลวง 9) ปลอม 10) ทรยศ 11) เบียดบัง 12) สับเปลี่ยน 13) ลักลอบ 14) ยักยอก

2. อนุโลมโจรกรรม หมายถึง การแสวงหาทรัพย์สิน เลี้ยงชีพในทางที่ไม่บริสุทธิ์หรือเลี้ยงชีพคล้ายโจร มี 3 ลักษณะ คือ 1) สมโจร การสนับสนุนให้คนอื่นทำโจรกรรม 2) ปอกลอก การคบคนอื่นด้วยมุ่งหวังทรัพย์สินของเขา 3) รับสินบน การรับทรัพย์สินที่เขามอบให้เพื่อช่วยให้พ้นผิด

3. ฉายาโจรกรรม หมายถึง การทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นสาบสูญหรือหยาบฉวยมาเป็นของตนมี 2 อย่าง คือ 1) ผลาญ การทำให้ทรัพย์สินของคนอื่นเสียหาย 2) หยาบฉวย การถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยความ มั่งง่าย คือ ถูวิสาสะ (ความคุ้นเคย) โดยที่เจ้าของไม่รู้ แต่หากเป็นลักษณะต่อไปนี้จัดเป็นการถือวิสาสะที่ไม่เป็นโทษ (Vajiranavarorasa, 1995: 23) มีอยู่ 3 อย่าง คือ (1) มีความคุ้นเคยสนิทสนมกับเจ้าของทรัพย์สินจริง (2) เจ้าของทรัพย์สินอนุญาตไว้ (3) เจ้าของไม่หวงทรัพย์สินนั้น ลักษณะการล่วงละเมิดทั้ง 3 นี้ หากผู้ใดล่วงละเมิด โจรกรรมถือว่าศีลขาด ส่วนอนุโลมโจรกรรมและฉายาโจรกรรม ถ้ามีเจตนาทำให้เขาเสียกรรมสิทธิ์หรือมีเจตนาแรงกล้าศีลจึงขาด ถ้าเจตนาไม่แนชัดศีลเพียงต่างพริ้ว

ธรรมข้อที่ 2 ได้แก่ สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ ไม่ผิดกฎหมายและขัดกับหลักศีลธรรม ประกอบอาชีพที่สุจริต หรือตั้งใจทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้

อยู่ดีกินดีและช่วยพัฒนาประเทศชาติอีกทางหนึ่ง สัมมาอาชีวะเป็นข้อธรรมที่สำคัญ เพราะเป็นองค์ธรรมประการหนึ่งในมรรคมงคล 8 อันเป็นข้อปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์

การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบจะต้องประพฤติเป็นธรรมใน 3 ด้าน คือ 1) ประพฤติเป็นธรรมในกิจการ คือ การทำด้วยความอดสาหัส เอาใจใส่ให้งานสำเร็จทันตามเวลาที่กำหนด ทำด้วยความขยันขันแข็ง ไม่หลีกเลี่ยงงาน 2) ประพฤติเป็นธรรมในบุคคล คือ การไม่เอาเปรียบคนอื่น เช่น ไม่เอาเปรียบค่าจ้างหรือในการขายของ เมื่อกำหนดค่าจ้างหรือค่าสิ่งของไว้อย่างไร ต้องปฏิบัติตามกำหนดอย่างนั้น 3) ประพฤติเป็นธรรมในวัตถุ คือ การไม่ขายของปลอมหรือเมื่อรับทำสิ่งของให้ผู้อื่นก็ไม่ใช้วัสดุปลอมหรือมีคุณภาพต่ำกว่าที่ตกลงกันไว้โดยยึดหลักการบริหารที่ว่า (1) คุณภาพดี (2) ราคาถูก และ (3) บริการเยี่ยม

วิเคราะห์จริยธรรมทางธุรกิจเกี่ยวกับศีลและธรรมข้อที่ 2

เบญจศีลเบญจธรรมข้อนี้ สร้างจริยธรรมด้านความปลอดภัยในทรัพย์สิน เงินเดือน สวัสดิการ และส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยสุจริตถูกต้องชอบธรรมตามหลักกฎหมายและจารีตประเพณี ปัญหาจริยธรรมทางธุรกิจที่มักเกิดเพราะการขาดศีลและธรรมข้อนี้ คือ การทุจริต ในหน้าที่การงาน (Corruption) อาจเป็นการละเมิดสิทธิทางปัญญา การนำข้อมูลขององค์กรไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต การแอบเอาข้อมูลไปขายให้องค์กรอื่น รวมถึงความประพฤติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร่วมงานและผู้บริโภค เช่น การทำงานที่เห็นแก่ตัว ความไม่โปร่งใส การเอารัดเอาเปรียบด้วยวิธีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าจ้าง ราคาสินค้า โดยสรุป คือ เป็นคนมักสร้างปัญหาใน การทำงานมากกว่าการสร้างสรรคงาน มักนำความเสียหายชื่อเสียงมาสู่องค์กรมากกว่าการสร้างชื่อเสียง

ตรงกันข้ามผู้ที่มีจริยธรรมทางธุรกิจข้อนี้จะส่งเสริมบุคลิกภาพต่างๆ ดังนี้ 1) เป็นคนรู้จักยินดีตามศักยภาพของตนและพัฒนาศักยภาพอยู่ตลอดเวลา 2) มีความ โปร่งใสใจซื่อมีเมตตา 3) ใส่ใจและมีความละเอียดละไมในการทำงาน 4) มีความกระตือรือร้นในการทำงานโดยยึดความถูกต้องชอบธรรมและกฎหมายเป็นหลัก 5) เป็นคนเน้นสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคในการทำงาน

เบญจศีล-เบญจธรรมข้อที่ 3

ศีลข้อที่ 3 ได้แก่ กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี คือ เจตนางดเว้นจาก การประพฤติดิฉันท์ในกาม ศีลข้อนี้มุ่งจริยธรรมเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิในคู่ครองของคนอื่นและส่งเสริมการยินดีในคู่ครองของตนเอง ลักษณะการล่วงละเมิดศีล (Vajiranavarorasa, 1995: 4) คือ การร่วมประเวณีกับหญิงที่ต้องห้ามหรือชายที่ต้องห้าม หญิงต้องห้าม หมายถึง หญิงที่ชายจะประพฤติดิฉันท์ด้วยไม่ได้ 3 จำพวก คือ 1) หญิงที่มีสามี คือ หญิงที่อยู่ร่วมกับชายอื่นในฐานะเป็นภรรยา มี 4 จำพวก คือ (1) หญิง ที่แต่งงานแล้ว (2) หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานแต่อยู่กับชายโดยเปิดเผย (3) หญิงที่รับสิ่งของมีทรัพย์สินของเขาแล้วยอมอยู่กินด้วย (4) หญิงที่เขาเลี้ยงเป็นภรรยา 2) หญิงที่ญาติรักษา คือ หญิงที่อยู่ในการปกครองของบิดามารดาหรือญาติ 3) หญิงที่ธรรมรักษาหรือจารีต ประเพณี กฎหมายบ้านเมืองคุ้มครอง มีอยู่ 3 ประเภท คือ (1) หญิงที่เป็นเทือกเถาเหล่ากอของตน คำว่า เทือกเถา นับลำดับญาติผู้ใหญ่ขึ้นไป 3 ชั้น คือ มารดา ยาย และย่าทวดยายทวด ส่วนเหล่ากอ นับลำดับผู้สืบสกุลจากตนลงไป 3 ชั้น คือ ลูก หลาน และเหลน (2) หญิงที่อยู่ใต้บทบัญญัติทางพระพุทธศาสนา เช่น ภิกษุณี แม่ชี (3) หญิงที่มีกฎหมายห้ามไว้และมีบทลงโทษชายที่สมสู่ เช่น เด็กหญิงที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นต้น ส่วนชายต้องห้าม หมายถึง ชายที่หญิงจะประพฤติดิฉันท์ด้วยไม่ได้ มี 2 จำพวก คือ 1) ชายอื่นนอกจากสามีของตน 2) ชายที่จารีตห้าม เช่น พระภิกษุทางพระพุทธศาสนา นักบวชนอกศาสนาอื่น เป็นต้น

ธรรมข้อที่ 3 ได้แก่ กามสังวร หมายถึง การสำรวมในกาม ยินดีในคู่ครองของตนเอง รู้จักระมัดระวังเหนียวรั้งใจไม่ให้ประพฤติดิตทางเพศ มีความไว้วางใจกันในฐานะที่เป็นเพื่อนคู่ชีวิตร่วมสุขร่วมทุกข์ ในการประพฤติดิตต่อกันมีหลักปฏิบัติดังนี้ สำหรับฝ่ายชายต้องมีคุณธรรม คือ สทาร์สันโดช หมายถึง ความยินดีพอใจในภรรยาของตน เลี้ยงดูไปจนแก่เฒ่า หากชายใดไม่ยินดีในภรรยาตน เรียกว่า อทาร์สันโดช ในฝ่ายหญิงต้องมีคุณธรรม มีความจงรักภักดีในสามีประพฤติดิตดีและผูกสมักรักแต่ในสามีตน

ตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวถึงคู่ครองที่สมพงษ์กันต้องอาศัยหลักสมชีวิธรรม 4 (MCU, 1996) หมายถึง ชีวิตที่ครองคู่กันแล้วมีความเจริญรุ่งเรืองต้องมีหลักยึดที่คล้ายกัน ข้อแรกมีศรัทธาเสมอกัน (สมสัทธา) หมายความว่า ทั้งฝ่ายชายและหญิงมีความเชื่อ ความเลื่อมใส สิ่งยึดเหนี่ยวคล้ายกัน เช่น เชื่อในการละชั่ว ทำดี และทำใจให้บริสุทธิ์ตามหลักหัวใจของพระพุทธศาสนา ข้อที่สองมีหลักศีลเสมอกัน (สมศีลา) หมายความว่า มีแนวทางปฏิบัติหรือการดำเนินชีวิตคล้ายกัน เช่น ชอบกัฬิชา ชอบดนตรีเหมือนกัน ข้อที่สามมีหลัก จาคะเสมอกัน (สมจาคา) หมายความว่า มีการเสียสละ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นคนใจกว้าง ข้อที่สี่มีปัญญาเสมอกัน (สมปัญญา) หมายความว่า ชอบคิด ชอบเขียน ชอบหาความรู้เหมือนกัน แต่เมื่อว่าโดยสรุป ก็คือต้องมีกามสังวร สำรวมระวังในเรื่องความรัก ไม่เปลืองใจตนเองไปตามกิเลสที่อยากรักคนโน้นคนนี้ มิเช่นนั้นปัญหาครอบครัวก็จะตามมา

วิเคราะห์จริยธรรมทางธุรกิจเกี่ยวกับศีลและธรรมข้อที่ 3

เบญจศีลเบญจธรรมข้อนี้ สร้างจริยธรรมด้านความปลอดภัยในครอบครัว ความมั่นคงในชีวิตคู่ และส่งเสริม ความสมานฉันท์ ความอบอุ่นในครอบครัวที่เป็นพื้นฐาน กำลังใจสำคัญของพนักงาน ปัญหาจริยธรรมทางธุรกิจที่มักเกิดเพราะการขาดศีลและธรรมข้อนี้ อาจเป็นเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศของพนักงานในทุกระดับสายงาน รวมถึงปัญหาท้องก่อนแต่ง ชู้สาว ทะเลาะวิวาท เพราะแย่งคนรักและการแตกแยกทางครอบครัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของพนักงานและการอยู่ร่วมในสังคม ในที่สุดต้องออกจากองค์กรในระหว่างทำงาน ซึ่งอาจทำให้องค์กรสรรหาบุคลากรที่ชำนาญเฉพาะด้านเข้ามาทดแทนตำแหน่งไม่ทัน ปัญหาอีกประการที่ขยายกว้าง ออกไปมากกว่าคำว่า การละเมิดทางเพศก็คือ ความอยากครอบครองทุกอย่างเพราะอำนาจของตัณหา จนต้องทำลายอีกฝ่าย เพื่อไม่ต้องการให้เขามีสถานะ เหมือนกับตน ปัญหาจริยธรรมอื่นๆ ก็จะตามมา เช่น การเบียดเบียนกัน การแก่งแย่ง แต่หากมีความพอดีกับสถานะองค์กรของตน ไม่อิจฉาองค์กรอื่น ประกอบกิจการโดยคิดว่าทั้งฝ่ายตนและฝ่ายตรงข้ามต่างก็ได้ประโยชน์ (Win-win Situation) ก็จะเกิดความร่วมมือ ร่วมแรงพัฒนาองค์กร ปัญหาจริยธรรมเชิงลบก็จะไม่เกิดขึ้น

นอกจากนั้นจริยธรรมทางธุรกิจเชิงบวกก็จะเกิดขึ้นและส่งเสริมบุคลิกภาพต่างๆ ดังนี้ 1) การมองเพื่อนร่วม งานในฐานะพี่น้องครอบครัวเดียวกัน 2) ภาวะผู้นำด้าน ครอบครัวและพร้อมที่จะเป็นผู้นำในทุกๆ ด้านในองค์กร 3) การวางตนอย่างเหมาะสม น่าเคารพเชื่อถือ 4) การรู้จักแยกแยะระหว่างเรื่องงานกับเรื่องส่วนตัว 5) การไม่มีอคติเรื่องเพศหรือปัญหาเรื่องชู้สาวในการทำงาน เป็นต้น

เบญจศีล-เบญจธรรมศีลข้อที่ 4

ศีลข้อที่ 4 ได้แก่ มุสาวาทา เวรมณี คือ เจตนาเว้นจากการพูดเท็จ ศีลข้อนี้มุ่งจริยธรรมเพื่อป้องกันการพูดเท็จ ซึ่งเป็นการทำลายประโยชน์ทั้งของตนและผู้อื่นและส่งเสริมให้มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ลักษณะการล่วงละเมิดศีลมี 3 อย่าง (Vajiranavarorasa, 1995: 4) คือ

1. มุสา หมายถึง การพูดเท็จ ซึ่งเป็นไปทางวาจาและทางกาย เช่น เขียนหนังสือมีข้อความเท็จให้หลงเชื่อ กิริยาที่จัดเป็นมุสาวาทมี 7 ประการ คือ 1) ปด การจงใจ กล่าวคำไม่จริง 2) ทนสาบาน การพูดสาบานว่าจะให้การตามความจริงแต่ไม่ทำตามนั้น 3) ทำเล่ห์กระเท่ การพูดอวดอ้างคุณพิเศษอันไม่เป็นจริง 4) มารยา การทำกิริยาเพื่อให้เขาเห็นผิดจากความเป็นจริง 5) ทำเลศ การพูดเล่นสำนวนวกไปวนมา 6) เสริมความ การพูดมุสาโดยอาศัยมูลเดิมแล้วพูดเสริมความให้มากกว่า ความเป็นจริง 7) อำความ การพูดเรื่องที่มาก แต่ย่อคำพูดให้น้อยลงเพื่อให้คนอื่นเข้าใจผิดเป็นอย่างอื่น

2. อนุโลมมุสา หมายถึง การกล่าวถ้อยคำที่เป็นเท็จ ซึ่งไม่จงใจให้เขาเชื่อ มี 2 ประเภท คือ 1) เสียตง การพูดให้คนอื่นเจ็บใจมี 2 ลักษณะ คือ (1) การอ้าง เรื่องที่ไม่เป็นจริงโดยกล่าวยกย่องให้สูงกว่าพื้นเพเดิมของเขา เรียกว่า ประชด และ (2) การพูดทำให้ต่ำกว่าพื้นเพเดิมของเขา เรียกว่า ต่ำ 2) สับปลับ การพูดด้วยความคะนองวาจาแต่ไม่ได้ตั้งใจให้เขาเข้าใจผิด

3. ปฏิสสวะ หมายถึง การรับแล้วไม่ทำตามที่ได้รับไว้ หรือการผิดคำที่รับปากเอาไว้ มี 3 ประเภท คือ 1) ผิดสัญญา 2) เสียสัตย์ 3) คินคำ ลักษณะการล่วงละเมิด ทั้ง 3 นี้ หากล่วงละเมิดข้อมุสาถือว่าศีลขาด แต่ถ้าล่วงละเมิดอนุโลมมุสาและปฏิสสวะถือว่าศีลต่างพร้อย

มุสาวาทที่ไม่เป็นโทษ

วาจาที่ไม่เป็นโทษ เรียกว่า ยถาสัญญา (Vajiranavarorasa, 1995: 37-38) หมายถึง การพูดตามที่ตนสำคัญหรือเข้าใจ แต่มีความบริสุทธิ์ใจในการพูด มีลักษณะ 4 ประการ คือ 1) โวหาร คือ ถ้อยคำที่ใช้พูดกันจนเป็นธรรมเนียม เช่น การเขียนคำขึ้นต้นหรือคำลงท้ายจดหมาย 2) นิยาย คือ เรื่องที่เปรียบเทียบเพื่อให้เข้าคับสุภาสิต 3) สำคัญผิด คือ การพูดด้วยความเข้าใจผิด เช่น การจำวันผิด 4) พลัง คือ การตั้งใจพูดเรื่องหนึ่งแต่กลับไปพูดอีกเรื่องหนึ่ง

ธรรมข้อที่ 4 ได้แก่ สัจจะ คือ ความสัตย์ซื่อถือความจริง ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการมีวาจาสัตย์อย่างเดียว แต่หมายถึงการประพฤติให้เป็นคนสัตย์ตรงเป็นคนจริงไม่โลเล โดยจำแนกเป็น 4 ประการ (SPK Vajiranavarorasa, 1995: 6) คือ

1. ความเที่ยงธรรม คือ ความประพฤติอันเป็นธรรมในกิจการหน้าที่ไม่มีอคติ คือ ความลำเอียงทั้ง 4 ประการ (MCU, 1996) อันได้แก่ความลำเอียงเพราะรักใคร่ (ฉันทาคติ) ลำเอียงเพราะเกลียดชัง (โทสาคติ) ลำเอียงเพราะเขลาหรือไม่รู้ (โมหาคติ) และลำเอียง เพราะกลัว (ภยาคติ) สามข้อแรกกล่าวได้ว่า เป็นการเว้นจากความโลภ โกรธ หลงนั่นเอง

2. ความซื่อตรง คือ ความประพฤติตรงในบุคคลผู้เป็นมิตร ทำตัวให้เป็นมิตรแท้ 4 ประเภท (MCU, 1996) คือ เป็นมิตรมีอุปการะ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ แนะนำประโยชน์ และมีความรักใคร่ต่อกัน เมื่อทำตัวให้เป็นมิตรแท้แล้ว ตนเองต้องรู้จักคบมิตรแท้และไม่คบมิตรเทียม 4 (MCU, 1996) คือ คนที่ถือเอาแต่ประโยชน์จากผู้อื่นฝ่ายเดียว คนดีแต่พูด คนพูดประจบ และคนชักนำในทางเสื่อม

3. ความสวามิภักดิ์ คือ ความจงรักภักดีในเจ้านายตนหรือบริษัท มีใจซื่อสัตย์ไม่คิดคดหรือปองร้าย เป็นกำลังสำคัญในการต่อสู้กับปัญหาต่างๆ การสวามิภักดีไม่ใช่การยอมจำนนแต่เป็นการแสดงความจงรักต่อผู้รักเรา เมื่อเราแสดงความจงรักอย่างไรแล้ว เจ้านายหรือบริษัทที่ดีย่อมห่วงใยและรักเราตอบ

4. ความกตัญญูทเวทีย คือ การรู้อุปการะที่ท่านทำแล้วตอบแทนบุญคุณ (กตัญญูทเวทียบุคคล) ยกย่องท่านให้เป็นที่ปรากฏ นับถือไม่แสดงอาการลบหลู่ ดูหมิ่น ไม่ตีเสมอหรือยกตนเทียมท่าน ผู้ที่มีความกตัญญูทเวทีย พระพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก (ทุลลภบุคคล) หากผู้ใดทำได้ ผู้นั้นเป็นผู้ประเสริฐ ผู้ที่เราควรมีความกตัญญูทเวทียมี 4 จำพวก คือ 1) มารดา-บิดา 2) ครูอาจารย์

3) พระมหากษัตริย์ 4) พระพุทธเจ้า เพราะท่านเหล่านี้เป็นบุพการี คือ ได้สร้างคุณงาม ความดีต่อเราไว้ก่อน ดังนั้น บุตรธิดา ศิษย์ พสกนิกร และพุทธศาสนิกชนจึงควรสำนึกถึงพระคุณและตอบแทนท่าน

วิเคราะห์จริยธรรมทางธุรกิจเกี่ยวกับศีลและธรรมข้อที่ 4

เบญจศีลเบญจธรรมข้อนี้ สร้างจริยธรรมด้านความปลอดภัยในสังคม การยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน และส่งเสริมการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ การทุ่มเท ความไว้วางใจ ในองค์กรธุรกิจมักเกิดปัญหาจริยธรรมที่เกี่ยวกับปลอมแปลงสินค้าหรือสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่ปลอดภัย ไม่สะอาด รวมถึงการโฆษณาชวนเชื่อเกินจริง ซึ่งนอกจากทำให้ผู้บริโภคเสียผลประโยชน์จากการอุปโภคบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพแล้ว ยังทำให้เสียสุขภาพเกิดโรคร้ายจากการใช้สอยสินค้า ปัญหาดังกล่าวเป็นเพราะความไม่ซื่อสัตย์ของผู้ผลิตที่มีต่อลูกค้าและอาชีพตนเอง ผลจากการผลิตสินค้าที่ไม่มีคุณภาพทำให้ลูกค้าเสียความเชื่อมั่นในองค์กร ธุรกิจ ไม่อุปโภคบริโภคสินค้านั้นอีกต่อไป ผลกระทบในเชิงลบก็เกิดกับองค์กรธุรกิจและพนักงาน ทั้งนี้ เพราะความไม่ซื่อสัตย์ ความไม่เป็นธรรมที่องค์กร ธุรกิจก่อขึ้นมา ปัญหาจริยธรรมทางธุรกิจในศีลและธรรมข้อนี้จึงมักเกี่ยวข้องกับมาตรฐานของสินค้าที่สัมพันธ์กับความอยู่ดีกินดีของสังคมเป็นส่วนใหญ่

ตรงกันข้ามหากองค์กรธุรกิจใดประพฤติตามข้อนี้ ก็จะส่งเสริมบุคลิกภาพต่างๆ ดังนี้ 1) เป็นคนมีจิตใจมุ่งมั่นและยึดมั่นในอุดมการณ์ 2) เป็นคนมุ่งมั่นกับงาน จนกว่าจะประสบความสำเร็จ 3) พุดจาถ้อยทีถ้อยอาศัย แต่หนักแน่นในคำพูด 4) มีความจริงใจ น่าสนทนาปราศรัยด้วย 5) เป็นคนตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ การงานและต่อผู้บริโภค 6) มีจิตสำนึกรวมว่า เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่ต้องพัฒนาไปด้วยกัน

เบญจศีล-เบญจธรรมข้อที่ 5

ศีลข้อที่ 5 ได้แก่ สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี คือ เจตนางดเว้น เหตุให้เกิดความประมาทจากการดื่มสุราเมรัยและเสพของมึนเมา ศีลข้อนี้มุ่งจริยธรรมเพื่อป้องกันอันตรายจากการขาดสติ เมื่อขาดสติแล้วอาจล่วงละเมิดศีลทั้ง 4 ข้อข้างต้นได้จึงเป็นข้อที่สำคัญที่สุด ลักษณะการล่วงละเมิดศีลมี 2 อย่าง (Vajiranavarorasa, 1995: 4) คือ

1. ดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นสาเหตุแห่งความประมาท มีผลทำให้สติพินเพื่อน สุราหมายถึง น้ำเมาที่กลั่นแล้วหรือเหล้านั่นเอง เช่น บรั่นดี วิสกี้ ส่วนเมรัย หมายถึง น้ำเมาที่เกิดจากการหมักหรือแช่ดอง ยังไม่ได้กลั่น เช่น เบียร์ ไวน์ เหล้าสาโท

2. สิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น ยาบ้า ยาอี เฮโรอีน รวมถึงสิ่งที่ทำให้มึนเมาทุกชนิดการดื่มน้ำเมา เป็นทางแห่งความเสื่อมประการหนึ่ง ดังปรากฏในหลักอบายมุข 6 (MCU, 1996) คือ 1) การดื่มน้ำเมา 2) การเที่ยวกลางคืน 3) การเที่ยว ดูการละเล่น 4) การเล่นการพนัน 5) การคบคนชั่วเป็นมิตร 6) ความเกียจคร้าน ทั้งหมดนี้เป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้ที่ยังตั้งตัวไม่ได้ แต่สำหรับผู้ที่ตั้งตัวได้แล้ว พระพุทธองค์ก็สอนให้เว้นจากอบายมุข 4 (MCU, 1996) คือ 1) การเป็นนักแสดงหญิง 2) การเป็นนักแสดงสุรา 3) การเป็นนักแสดงการเล่นการพนัน 4) การคบคนชั่วเป็นมิตร จะสังเกตเห็นว่า สุราเป็นสาเหตุของความเสื่อมไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตาม จากข้อมูลของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) พบว่า ในการศึกษาภาระโรคและการบาดเจ็บใน 195 ประเทศทั่วโลก ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2559 การดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยให้เกิดโรคต่างๆ มากกว่า 200 ชนิด เป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับ 7 ของการสูญเสียและสาเหตุการตาย เพราะเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ อันดับแรก คือ วัณโรค ร้อยละ 1.4 อันดับสอง คือ อุบัติเหตุจราจร ร้อยละ 1.2 และการทำร้ายตนเอง ร้อยละ 1.1 (Nontharak & Atsanangkonchai, 2018: 1-2)

ธรรมข้อที่ 5 ได้แก่ สติสัมปชัญญะ คือ ความมีสติตรองตรา ไม่เลินเล่อ ก่อนจะทำและในขณะที่กำลังทำ สติกับสัมปชัญญะเป็นธรรมที่มีอุปการะต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก จึงเรียกว่า พหุุปการธรรม (ธรรมอันมีอุปการะมาก)

การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน มักได้ยินคำว่า สติปัญญา มากกว่าคำว่า สติสัมปชัญญะ ความจริงแล้วคำว่า สติปัญญาก็คือสติสัมปชัญญะ เพราะปัญญาในที่นี้หมายถึง สัมปชัญญะ บางครั้งได้ยินว่า สติรอบคอบ ซึ่งหมายถึงสติสัมปชัญญะเหมือนกัน เพราะคำว่า รอบคอบ นั้นหมายถึง ตัวสัมปชัญญะ สติสัมปชัญญะเป็นธรรมที่สำคัญเพราะเป็นคำสอนที่พระพุทธองค์ตรัสสรุปหลักธรรมทั้งหมดไว้ดังปรากฏในปัจฉิมวาจาว่า “...เธอทั้งหลายจงทำหน้าที่ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทเถิด...” (MCU, 1996) พุทธพจน์บทนี้หากมองอีกมุมหนึ่ง ก็คือการที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้มีสติสัมปชัญญะนั้นเอง การมีสติสัมปชัญญะควรมีตลอดเวลา โดยเฉพาะในเรื่อง 4 ด้าน (Vajiranavarorasa, 1995: 6) ที่สามารถสรุปย่อเป็นหลัก 3 ก. และ 1 อ. ดังนี้

1. กิน คือ การรู้ประมาณในอาหารที่พึงบริโภค ตามหลักธรรมข้อ “โภชนมัตตัญญูตา” แปลว่า “ความพอประมาณในการบริโภค” หรือ “มัตตัญญูตา จ กัตตัสมิ” แปลว่า “การรู้จักประมาณในอาหาร” และหากสรุปโดยย่อตามทัศนะของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ก็คือการคำนึงถึงคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมในการบริโภค เป็นการบริโภคด้วยความพอใจในคุณค่าทางสารอาหารและความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งเรียกว่าการบริโภคอย่างมีฉันทะไม่ใช่บริโภคด้วยความอยากไ้แก่ทันสมัยตามกระแสที่เรียกว่า การบริโภคด้วยตัณหา (Dhammapidok, 2000a: 63-64)

2. กิจการ คือ ความไม่เลินเล่อในการทำงาน หมายถึง การไม่ทอดธุระเพิกเฉย ต้องเอาใจใส่คอยประกอบการงานให้เหมาะสมแก่เวลาไม่ปล่อยให้ค้างค้างหรือเสียหาย

3. กิริยา คือ ความมีสติสัมปชัญญะในการประพฤติตัว หมายถึง การระมัดระวังการคิด การพูด การกระทำ รวมถึงการรู้จักพิจารณาในการประกอบกิจการต่างๆ ว่ามีคุณหรือโทษอย่างไร ควรทำหรือไม่ ไม่พล่ามทำ ตามกำลังความพึงพอใจ แต่ควรตรวจสอบทางได้ ทางเสียก่อนลงมือทำเสมอ

4. อัปมาทธรรม คือ ความไม่ประมาทในธรรม หมายถึง การรู้จักพิจารณาร่างกายที่ประกอบด้วยธาตุ 4 (MCU, 1996) คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ และธาตุลม ให้เห็นสภาพที่ตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์ (MCU, 1996) คือ 1) ความไม่เที่ยง (อนิจจัง) คือ ความแปรเปลี่ยนตลอดเวลา ไม่คงอยู่ถาวรได้ตลอดไป 2) เป็นทุกข์ (ทุกขัง) คือ สภาพที่ทนอยู่ได้ยาก ประสบความไม่สบายกายไม่สบายใจอยู่ประจำ 3) เป็นสภาพไม่ใช่ตัวตน (อนัตตา) คือ ทุกอย่างล้วนไม่อยู่ในอำนาจที่จะบังคับบัญชาให้เป็นไปตามใจได้

วิเคราะห์จริยธรรมทางธุรกิจเกี่ยวกับศีลและธรรมข้อที่ 5

เบญจศีลเบญจธรรมข้อนี้ สร้างจริยธรรมด้านความปลอดภัยในตนเอง การควบคุมจิตใจและส่งเสริมการมีสติสัมปชัญญะในการทำงาน การรู้จักแก้ปัญหาในองค์กรรวมถึงการมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาองค์กร ปัญหาจริยธรรมทางธุรกิจที่มักเกิดขึ้น เพราะการขาดศีลและธรรมข้อนี้ คือ การสูญเสียสมาธิและการลดทอนสติปัญญาในการทำงานหรือร้ายแรงถึงขั้นทะเลาะวิวาทกัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเป็นคนชอบดื่ม ปัญหานี้อาจไม่ได้เกิดขณะทำงาน แต่เกิดขึ้นหลังจากเลิกงานแล้วดื่มหนัก ซึ่งส่งผลต่อการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพในวันรุ่งขึ้นที่ต้องทำงาน

จริยธรรมทางธุรกิจข้อนี้ส่งเสริมบุคลิกภาพต่างๆ ดังนี้ 1) เป็นคนรอบคอบ ระมัดระวัง ตื่นตัวในการทำงาน 2) มีความรับผิดชอบสูง ไม่ทอดทิ้งภาระงาน 3) สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ดีในภาวะที่ถูกกดดัน 4) รู้จักควบคุมสถานการณ์ รักษาความเป็นระเบียบของเหตุวุ่นวาย 5) มีความคิดสร้างสรรค์และคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ที่จะตามมาอยู่เสมอ 6) เป็นคนทำงานอย่างเป็นระบบมีแผนงานหรือขั้นตอนชัดเจน

เบญจศีลเบญจธรรมที่กล่าวมาทั้งหมด มีนัยสอดคล้องกับหลักธรรมดั่งที่ อภิชัย พันธเสน ประมวลไว้เพื่อประยุกต์ใช้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Puntasen, 2004: 51-54) คือ 1) อปมาทธรรม หรือความไม่ประมาท 2) อหิงสธรรม 3) สัมมาอาชีวะ 4) การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 5) การละกิเลสและความโลภ 6) ความซื่อสัตย์สุจริตและหิริโอตตัปปะ (ความละอายแก่ใจและความเกรงกลัวต่อบาป) หลักธรรมเหล่านี้ สามารถสรุปลงในเบญจศีลเบญจธรรมได้ เพราะอหิงสธรรม ก็คือการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ซึ่งตรงกับเบญจศีลเบญจธรรมคู่ที่ 1 สัมมาอาชีวะตรงกับเบญจศีลเบญจธรรมคู่ที่ 2 การละกิเลสและความโลภตรงกับเบญจศีลเบญจธรรมคู่ที่ 3 ความซื่อสัตย์สุจริตและหิริโอตตัปปะตรงกับเบญจศีลเบญจธรรมคู่ 1 ที่ 4 และอปมาทธรรมตรงกับเบญจศีลเบญจธรรมคู่ที่ 5

บทสรุป

เบญจศีลเบญจธรรมเป็นจริยธรรมในระดับโลกิยะที่สามารถประยุกต์ใช้ในด้านธุรกิจ เนื่องจากเป็นหลักบัญญัติที่ครอบคลุมความมั่นคงทางด้านชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว สังคม และตนเอง หลักประกันของธรรมทั้ง 5 คู่นี้ ยืนยันได้จากคำสรุปอานิสงส์ของศีลที่ว่า 1) สีเลนะ สุขติง ยันติ บุคคลจะถึงสุคติได้ก็เพราะศีล ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ด้านความสุข หมายถึง การมีชีวิตดำเนินไปในทางที่ดีงาม 2) สีเลนะ โภคสัมปทา บุคคลจะมีโภคทรัพย์ได้ก็เพราะศีลอันเป็นผลสัมฤทธิ์ด้านทรัพย์สิน หมายถึง การมีสถานะทางการเงิน การใช้จ่ายใช้สอยที่มั่นคงขึ้น และ 3) สีเลนะ นิพพุติง ยันติ บุคคลจะถึงนิพพานได้ก็เพราะศีลอันเป็นผลสัมฤทธิ์ด้านความสงบ หมายถึง ชีวิตมีความร่มเย็น ปลอดภัย สบายใจ

การดำเนินธุรกิจที่ประกอบด้วยหลักจริยธรรมดั่งที่กล่าวมา เป็นการประยุกต์ใช้หลักพุทธเศรษฐศาสตร์ที่เป็นเศรษฐศาสตร์มีขนิมปาปฏิบัติหรือเศรษฐศาสตร์สายกลาง (Dhammapadok, 2002: 35-43) คือ เป็นความพอดี ความพอประมาณที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกันแล้วเกิดดุลยภาพในการดำเนินชีวิต เป็นทางสายกลางที่ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น อันรวมถึงการไม่ทำลายระบบนิเวศ (Ecosystem) คือ ระบบชีวิตที่สัมพันธ์กันในสภาพแวดล้อมต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม ในเบญจศีลเบญจธรรมข้อแรกที่จะละเว้นจากการทำร้ายซึ่งกันและกัน หลักจริยธรรมทางธุรกิจดังกล่าวนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของชุนาเกอร์ที่กล่าวถึงพุทธเศรษฐศาสตร์ (Buddhist Economics) ว่าที่แท้จริงแล้วก็คือสัมมาอาชีวะ (Right Livelihood) (Schumacher, 1973: 35) อันเป็นองค์ธรรมข้อหนึ่งในมรรคมีองค์ 8

อย่างไรก็ตาม เบญจธรรมเบญจศีลเป็นหลักธรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกันและควรประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวงการธุรกิจในยุคสมัยใหม่นั้นคือ การปฏิบัติให้สอดคล้องกับปัจจัย 4 ด้าน ดังที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวไว้ คือ 1) ด้านชีวิตของมนุษย์ อันเป็นปัจจัยภายใน 2) ด้านสังคม 3) ด้านธรรมชาติแวดล้อม และ 4) ด้านสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ประดิษฐ์ขึ้น อันเป็นปัจจัยภายนอก การประยุกต์หลักธรรมให้สอดคล้องกับปัจจัยเหล่านี้ก็คือการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามระบบจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เข้าใจกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันเป็นธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์ในทางที่ควรจะเป็น เช่น 1) เรื่องความต้องการในสิ่งที่เป็นคุณค่าแท้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต 2) การบริโภค ที่คำนึงถึงประโยชน์

3) งานและการทำงานอย่างมีความสุข 4) การแข่งขันและการร่วมมือเพื่อแก้ปัญหา มวลมนุษย์ 5) ค่านิยม การบริโภคให้พอดีและรู้จักต่อยอดการผลิต และ 6) การผลิตที่เป็นการแปรสภาพ เพื่อส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตมากกว่าการทำลาย (Dhammapidok, 2002: 21-35) จะเห็นว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้เป็น จริยธรรมเชิงบวก ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักเบญจศีลเบญจธรรมที่ได้ประยุกต์เข้าสู่สังคมสมัยใหม่ให้มีความหมายในวงกว้าง โดยเฉพาะในกรอบองค์กรธุรกิจหรือเศรษฐศาสตร์

โดยสรุปแล้ว เบญจศีลเบญจธรรมเป็นหลักจริยธรรมทางธุรกิจที่ทำให้เห็นแนวคิดพื้นฐาน พุทธเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้มนุษย์ปฏิบัติตามหน้าที่ในการทำงานอย่างน้อย 3 ประการ (Schumacher, 1973: 36) คือ 1) เพื่อให้มนุษย์มีโอกาสทำประโยชน์และพัฒนาความสามารถของตน 2) เพื่อเอาชนะความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการร่วมมือทำงานกับคนอื่นได้ และ 3) การผลิตสินค้าและการบริการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพ ภาระหน้าที่ดังกล่าวเป็นการส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์ในแต่ละคนให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการทำงานที่เรียกว่า เป็นการปฏิบัติธรรมไปในตัว นั่นคือการสร้างจริยธรรมทางธุรกิจจากองค์กรภายในให้เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- Anumanrajadhon, Phraya. (1973). *Nation, Religion, and Culture*. Bangkok: Bannakarn. [in Thai].
- Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2016). *Dictionary of Buddhism*. 36th ed. Bangkok: Phalidhamma. [in Thai].
- Buddhaghosa. (2012). *Visuddhimagga Vol. 1*. 12th ed. Bangkok: Mahamakutrajavidyalaya Publications, [in Pali].
- Carroll, A. B. & Buchholz, A. K. (2003). *Business and Society: Ethics and stakeholder Management*. Mason: South-western.
- Dhammapidok (P.A. Payutto). (1999). *Buddhadhamma*. 8th ed.. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publications, [in Thai].
- _____. (2000a). *Solution of Economic System Which Dominates Thai Society*. (3rd ed.). Bangkok: Dhamma Foundation, [in Thai].
- _____. (2000b). *Dhamma and Work*. 3rd ed. Bangkok: Dhamma Foundation, [in Thai]
- _____. (2002). *Buddhist Economics*. 5th ed. Bangkok: Komolkhemthong Foundation, [in Thai]
- Ferrell, o. c., Fraedrich, J. & Ferrell, L. (2015). *Business Ethics: Ethical Decision Making and Cases*. Stamford: Cengage Learning.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU). (1996). *Thai Tipitaka Vol. 9, 10, 11, 21, 23, 25*. Pranakhorn Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, [in Thai].
- Nontharak, J. & Atsanangkonchai. (2018). *Disease from Alcohol in 195 Countries from 1990-2016*. Retrieved November 26, 2018, from <http://cas.or.th/2018/2627> [in Thai].
- Puntasen, A. (2004). *Buddhist Economics: Evolution, Theories, and its Application to Various Economic Subjects*. 3rd ed. Bangkok: Amarin Printing and Publishing, [in Thai].
- Schumacher, E. F. (1973). *Small is Beautiful: Economics as If People Mattered*. London: Blond & Briggs.

- Sigambhirayan (Somjin Sammapanno). (2016). *Ethics in Buddhist Texts*. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, [in Thai].
- Siha-amphi, p. (2000). *Basic Religious and Ethic Education*. Bangkok: Chulalongkorn University, [in Thai]
- Simanee, L. (n.d.). *Morality and Ethics in the East*. Bangkok: Duangkaew. [in Thai].
- Thepvethi (P.A. Payutto). (1988). *Truth and Ethics*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publications, [in Thai].
- The Royal Institute. (2003). *Dictionary of the Royal Institute in B.E. 2542*. Bangkok: Nanmeebooks Publications, [in Thai].
- U-pho, T. (1996). *Advantages of Five Precepts: Canon of Society*. 3rd ed. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publications, [in Thai].
- Vajirananavarorasa, Somdet Phramahasamanachao Kromphraya. (1995). *Five Precepts and Five Doctrines*. 15th ed. Bangkok: Mahamakutrajavidyalaya Publications, [in Thai].
- Velasquez, M. G. (2008). *Business Ethics: Concepts and Cases*. Englewood Cliff: Prentice-hall.
- Virakul, B. (2008). *Doctrine of Ethics in Fluman Resource and Organization Development*. Bangkok: Graduate School of Human Resource Development, National Institute of Development Administration, [in Thai].

ศึกษาวิเคราะห์ล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยา พ.ศ. 2088 ตามเอกสารล้านนา
Analytical Study of Lanna being ruled by Ayutthaya in 2088 B.E.
in Lanna Document

ปวริศร์ โชติพงษ์วิวัฒน์

Pavaris Shotipongviwat

นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา

Scholar of Dhammasuksa Research Center

E-mail: pavarissho039@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยา พ.ศ. 2088 ซึ่งเป็นปัญหาคลุมเครือ ผู้เขียนจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดของบุคคลสำคัญร่วมสมัย คือ พระนางวิสุทธิเทวี โดยมีกรอบวิจัย คือ 1) เป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี 2) หนทางบรรลุเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี 3) วิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี 4) คุณค่าของวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี

ผลการศึกษาพบว่า ล้านนาไม่ใช่เมืองขึ้นอยุธยาใน พ.ศ. 2088 เพราะไม่ใช่เพียงพระนางจिरประภาเท่านั้นที่ปกครองล้านนา แต่มีพระนางวิสุทธิเทวี พระมารดาของท้าวเมกุฎปกครองอยู่ด้วย พระนางวิสุทธิเทวีทรงมีบทบาทสำคัญในการรักษาและสืบทอดพระราชอำนาจของราชวงศ์มังรายไว้ได้ด้วยวิเทศนโยบายลุ่มลึก กล่าวคือ ท่ามกลางความแตกแยกภายในและความวุ่นวายภายนอก ผู้ปกครองควรเลือกแก้ปัญหาและรักษากษัตริย์ด้วยแนวคิดธรรมราชา แนวคิดนี้อาจมาจากคำสอนพุทธศาสนาเถรวาทนิกายวัดป่าแดง

คำสำคัญ: ล้านนา, เมืองขึ้นอยุธยา, เอกสารล้านนา

Abstract

This article is a research paper with the aim of studying and analyzing the issue of Lanna as a colonial country of Ayutthaya, which is a vague problem. The author needs to study and analyze the ideas of the important contemporary figures. The research framework is 1) The goal of her majesty the queen Visuthi Dewi 2) The way to achieve goal her majesty the queen Visuthi Dewi. 4) The value of the practical means to achieve the objectives of her majesty the queen Visuthi Dewi

The research found that Lanna was not depend on Ayutthaya in B.E. 2088, because it was not only Queen Jiraprapha who ruled Lanna, but also Queen Vitsuthi Dewi, the mother of KingThao Mekhut, ruled. Queen Visuthi Dewi played an important role in maintaining and inheriting the power of the Mangrai royal dynasty with deep policy. That is, amid internal divisions and external turmoil, the ruler should choose to solve and save the country with the concept of “Dharmaraja”. This idea may be based on teachings. Theravada Buddhism, Wat Pa Daeng sect.

Keyword: Lanna, being ruled by Ayutthaya, Lanna Document.

บทนำ

ประวัติศาสตร์ล้านนาไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะกษัตริย์ล้านนาที่สืบทอดมาตั้งแต่ก่อนสมัยทวารวดีได้รับยกย่องทางพระพุทธศาสนาว่าเป็นปราชญ์ เป็นไปได้ว่ากษัตริย์ล้านนาทรงมีแนวคิดลุ่มลึกต้องตรงกับคติพุทธศาสนา การจะเข้าใจประวัติศาสตร์ล้านนาจึงมิใช่เพียงศึกษาเหตุการณ์ด้วยกระบวนการวิธีทางประวัติศาสตร์ แต่ต้องใช้กระบวนการวิธีทางปรัชญาเข้าร่วมตรวจสอบด้วย จึงจะอธิบายประวัติศาสตร์ล้านนาได้กระจ่างอย่างมีเหตุและมีผล แม้ทัศนะของประวัติศาสตร์ส่วนกลางอันเป็นกระแสหลักของสังคมไทย เช่น ข้อเสนอของหลวงวิจิตวาทการว่าล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยาใน พ.ศ.2088 จะได้รับการสนับสนุนกว้างขวาง แต่เมื่อเพ่งพินิจเอกสารประวัติศาสตร์ล้านนาอย่างละเอียดและด้วยใจเปิดกว้าง ผู้เขียนกลับพบข้อโต้แย้ง 4 ประเด็น เพื่อให้ความชัดเจนและให้ความเป็นธรรมให้แก่ประวัติศาสตร์ล้านนา ผู้เขียนจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยา ใน พ.ศ. 2088 ตามเอกสารล้านนา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาล้านนาตกเป็นเมืองขึ้นอยุธยาใน พ.ศ. 2088 ตามเอกสารล้านนา
2. เพื่อวิเคราะห์ล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยาใน พ.ศ. 2088 ตามเอกสารล้านนา

ขอบเขตการศึกษา

บทความนี้เป็นศึกษาเอกสารเป็นหลัก ผู้เขียนจึงกำหนดขอบเขตการศึกษาด้วยเอกสาร ได้แก่ พระราชพงศาวดาร ตำนาน เอกสารราชการ หนังสือ บทความของนักวิชาการทางศาสนาและทางประวัติศาสตร์ที่มีขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวข้องกับล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยาใน พ.ศ. 2088

ผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยาใน พ.ศ. 2088 ตามเอกสารล้านนา สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาล้านนาเป็นเมืองขึ้นของอยุธยา ใน พ.ศ.2088 ตามเอกสารล้านนา

เอกสารประวัติศาสตร์ คือ ตำนานและจารึกในวัดสำคัญของล้านนาและของพม่าที่ถูกจดจารขึ้นในสมัยราชวงศ์มังราย กล่าวตรงกันว่า พระเมืองแก้ว รัชกาลที่ 11 แห่งราชวงศ์มังราย พระองค์ครองล้านนาสืบทอดจากพระราชบิดา พระนามว่าพญาอดเชียงราย ใน พ.ศ. 2038 พระภรรยาเจ้าของพระเมืองแก้ว ขึ้นพระมหาเทวี มีอยู่ 3 ตำแหน่ง คือ พระนางอโนชา พระนางจิริประภา พระนางวิสุทธิเทวี เมื่อพระเมืองแก้วสวรรคตใน พ.ศ. 2068 เจ้าอ้ายพระราชาโอรส ซึ่งเกิดจากพระนางอโนชาได้ครองล้านนาสืบทอดมาเป็นรัชกาลที่ 12 ทรงได้รับการถวายพระนามว่าพระเมืองเกษเกล้า ภายหลังพระนางอโนชา พระราชมารดาสิ้นพระชนม์ลง พระนางจิริประภาทรงจึงเป็นตำแหน่งอาวสุโสสูงที่สุดได้ประทับ ณ เวียงเชียงใหม่ ส่วนพระนางวิสุทธิเทวีทรงหลักไปประทับ ณ เวียงหัวคียน (พื้นที่แถบเมืองฮอดไปถึงเมืองลี้ต่อเมืองเถิน) โดยโปรดให้พระราชโอรสพระนามว่าท้าวสามออกผนวช ณ วัดพระธาตุศรีจอมทอง อันเป็นศูนย์กลางฐานอำนาจของพระนางวิสุทธิเทวี พระเมืองเกษเกล้าทรงมีพระราชโอรสกับพระนางอโนชา 2 พระองค์ คือ ท้าวชายคำและพระจอมเมือง ในรัชสมัยของพระเมืองเกษเกล้า พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยการพระศาสนา มาก โดยเฉพาะคณะสงฆ์นิกายสิงหฬหรือวัดป่าแดง จนเกิดพระมหาเถระนักปราชญ์ เช่น พระรัตนปัญญา เป็นต้น เพราะทรงฝึกฝนนิกายป่าแดงและทรงรวบอำนาจมาไว้ที่พระองค์เพียงผู้เดียว ทำให้คณะสงฆ์และขุนนางเมืองลำปางสนับสนุนให้ท้าวชายคำพระราชโอรสขึ้นราชย์ พระเมืองเกษเกล้า

ทรงถูกเนรเทศไปประทับ ณ เมืองน้อย ใน พ.ศ.2081 (ปัจจุบันน่าจะเป็นพื้นที่ อ.ปาย จ.ฮ่องสอน) (คณะอนุกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, 2538: 87) ท้าวชายคำกายปกครองอยู่ 6 ปี ขุนนางส่วนใหญ่ไม่พอใจเพราะท้าวชายคำ ปกครองไม่เป็นธรรม ขุนนางได้ร่วมกันจับกุมท้าวชายคำ และครอบครัวในหอคำทั้งหมดไปสำเร็จโทษ แล้วอัญเชิญพระเมืองเกษเกล้ากลับมาครองราชย์ ณ เวียงเชียงใหม่ดั้งเดิม (สิงขระ วรรณาลัย (ปริวรรต), 2516: 31)

ความวุ่นวายในราชสำนักล้านนา จุดชนวนให้แสนคร้าว ขุนนางเชื้อสายไทเงิน เจ้าเมืองเชียงตุงคิดชิงราชย์ โดยวางแผนให้หมื่นเตรินเจ้าเมืองเถิน บุตรพ่อท้าวเชียงคงปลงพระชนม์พระเมืองเกษเกล้าเสีย ใน พ.ศ. 2088 จากนั้นแสนคร้าวได้ตั้งตัวเป็นกษัตริย์ปกครองล้านนา (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ม.ป.ป.: 65) ฝ่ายพระนางวิสุทธิเทวี ซึ่งประทับอยู่ ณ เวียงหัวคียนทรงปรารถนาจากอบกู้อำนาจและทรงต้องการปกครองล้านนา ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ระบุว่า พระนางทรงบัญชาการอยู่เบื้องหลังอย่างเงียบๆ โดยโปรดให้แก่ว้าสามพระราชโอรสออกผนวชว่าเรียนพระบาลี เชี่ยวชาญแก้หนังสือธรรมได้ถึงแม่กุญจนได้รับยกย่องทางสงฆ์ว่า ท้าวแม่กุ (ประวัติฯ ตันตลานุกุล, 2552: 8) พระนางวิสุทธิเทวีทรงเห็นว่าการชนะแสนคร้าวมิใช่เรื่องง่าย พระนางจึงส่งหนังสือให้หมื่นหัวคียน เจ้าเมืองหัวคียนถือไปขอผูกไมตรีกับพระไชยราชาอาณาจักรอยุธยาและส่งหมื่นสามล้านเจ้าเมืองเชียงรายถือไปเชิญพระเจ้าโพธิสาลราชอาณาจักรล้านช้างผู้ฝึกฝนพระศาสนาตั้งเดิมมาช่วย ทว่าระหว่างทางหมื่นหัวคียนและพวกได้สังหารพระยากำแพงเพชร เมื่อพระไชยราชาทรงทราบ พระองค์พิโรธเร่งยกทัพมาถึงสบกวางใต้เมืองลำพูน แต่ไม่ได้รับกัน จารึกหลาบเงินกล่าวว่าเพราะพระนางวิสุทธิเทวีทรงจัดส่งทูตจากเวียงหัวคียนมาขอผูกสัมพันธ์ พระไชยราชาทรงเข้าพระทัยผิดทรงผูกไมตรีกับพระนางจิริประภาสตรียุคสูงสุด ประทับอยู่ในเวียงเชียงใหม่ เพราะกองทัพล้านช้างของพระเจ้าโพธิสาลราชมาถึงล่าช้า หมื่นสามล้านตัดสินใจรวบรวมขุนนางไทใหญ่บุกฆ่าแสนคร้าวเสีย แล้วอัญเชิญพระนางจิริประภาในเวียงเชียงใหม่ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ลำดับที่ 15 แห่งราชวงศ์มังรายเพื่อรั้งรอกองทัพล้านช้าง โดยพระนางวิสุทธิเทวีส่งหนังสือแจ้งข่าวแก่อโยธยา เมื่อพระไชยราชาทรงทราบจึงโปรดยกทัพกลับมาตีล้านนา แต่พระองค์ไม่สามารถเอาชนะล้านนา เพราะการฉกฉวยกำลังกันด้วยทัพล้านช้าง ทัพล้านนาและทัพไทใหญ่ สมเด็จพระไชยราชาสวรรคตระหว่างถอยทัพกลับอยุธยา (ชัยวุฒิ ไชยชนะ, 2507: 63) พระเจ้าโพธิสาลราชได้ทรงสถาปนาพระอุบายเป็นพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชปกครองล้านนา ใน พ.ศ. 2089 พระโพธิสาลราชและพระเจ้าไชยเชษฐาทรงเกี่ยวข้องกับราชวงศ์มังรายด้วยการอภิเษก เพื่อศึกษาและนำพุทธศาสนาของนิกายป่าแดงของล้านนากลับไปเผยแผ่ในล้านช้างพร้อมพระแก้วมรกต โดยพระนางจิริประภาปกครองล้านนา โดยมีพระนางวิสุทธิเทวี ทรงบริหารอยู่เบื้องหลัง และเมื่อพระนางจิริประภาสวรรคต พระนางวิสุทธิเทวีจึงทรงปรากฏพระองค์เป็นกษัตริย์ โดยทรงนิมนต์ท้าวพระราชโอรสมาปกครองร่วมกัน โดยถวายพระนามพระราชโอรสว่าท้าวเมกุฏิวิสุทธิวงศ์ ต่อมาพระเมกุฏิทรงขัดแย้งกับพม่า พระองค์จึงถูกเชิญไปประทับพม่าท้าวเมกุฏิเป็นหนึ่งใน 37 นัตของพม่า พระนางวิสุทธิวงศ์เป็นกษัตริย์ผู้มีอิทธิพลต่อความเชื่อของชาวล้านนาอย่างมาก แต่เรื่องราวของพระนางกลับไม่เป็นที่จดจำของนักประวัติศาสตร์ส่วนกลาง

การศึกษาจากเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ล้านนาชี้ว่า ภายหลังการสวรรคตของพระเมืองแก้ว ล้านนาท่ามกลางความวุ่นวายสับสน เกิดความวุ่นวายทั้งภายในและภายนอกอาณาจักร เช่นนี้ จึงมีคำถามว่า พระมหากษัตริย์ผู้ปกครองล้านนา ใน พ.ศ.2088 มาทรงเลือกแนวคิดและทรงมีแนวทางปฏิบัติตามอุดมคติใดและอย่างไร อาณาจักรล้านนาค้างเอกราชอยู่ได้หรือไม่อย่างไรในเวลานั้น ดังนี้

1.1 เป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี

ย่อมเป็นธรรมดาว่า การสวรรคตอย่างปัจจุบันทันด่วนของพระเมืองเกษเกล้า ย่อมยังความโศกเศร้าต่อพระมหาเทวีทั้ง 3 พระองค์ แต่พระนางยังทรงสืบทอดแนวพระราชดำริของพระเมืองเกษเกล้า คือ ความเป็นจักรพรรดิราชผู้ใหญ่ในแผ่นดิน ด้วยแนวคิดของธรรมราชา ดังพระรัตนปัญญาเถระยืนยันไว้ในชินกาลมาลีปกรณ์ว่า พระเมืองเกษเกล้าทรงเป็นพระเจ้าธรรมิกราชโดยแท้ (พระรัตนปัญญาเถระ, 2501: 163) ด้วยแนวคิดดังกล่าว กองทัพพระเจ้าบุเรงนองผู้ชนะสิบทิศ จึงยอมรับพระนางว่าเป็นสมเด็จพระมหาเทวีเจ้า ผู้เป็นใหญ่มีอำนาจเหนือกว่าพม่า พระเจ้าบุเรงนองทรงละเว้น ห้ามรุกรานเชียงใหม่ ดังจะเห็นได้ว่า ตลอดรัชสมัยพระเจ้าบุเรงนอง พระองค์ทรงขอให้เชียงใหม่เป็นเพียงฐานที่มั่นของพม่าในการรบกับอยุธยาใน พ.ศ. 2112 และ พ.ศ. 2117 เท่านั้น (สร้อยดี อ่องสกุล, 2560: 92-93)

1.2 หนทางสู่เป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี

แม้พระนางจะทรงเป็นพระมหาเทวีม่าย แต่ทรงสืบทอดหนทางสู่เป้าหมายของพระเมืองเกษเกล้าไว้มั่นคง คือ อุดมคติธรรมราชา ดังจารึกหลายเงินของพระนาง ความว่า...พ.ศ. 2110 สมเด็จพระมหาเทวีเจ้า พระเจ้าอยู่หัว มีพระราชโองการให้ทำตราหลวงหลายเงินไว้แก่พวกลัวะ 5 หมู่บ้าน ในปี 3 ปี พระราชทานส่วยและภาษีนาให้เป็นประโยชน์บำรุงวัดและไม่ให้ผู้มีอำนาจในท้องถิ่นรบกวนเขาอย่าให้พวกเขาทำการเมือง...(ฮั่น เพนธ์, ศรีเลา เกษพรหม และอภิรดี เตชะศิริวรรณ, 2550: 149) ข้อความดังกล่าว มีอิทธิพลต่อความเชื่อของผู้คนในล้านนาและอาณาจักรใกล้เคียงว่าพระนางวิสุทธิเทวีทรงเป็นใหญ่และน่ายำเกรงกว่ากษัตริย์ทั้งหมดในโลก ความเชื่อนี้ยังคงอยู่มาจนปัจจุบัน (ชญาบุญมณี จินดารักษ์, 2546: 3-4)

1.3 วิธีปฏิบัติเพื่อเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี

ท่ามกลางความแตกแยกภายในและอำนาจบีบบังคับของอาณาจักรภายนอกรอบด้านนั้น พระนางทรงเล็งวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของธรรมราชา อันมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม นิพพาน อายุ 5,000 ปี ของพระพุทธศาสนาอันเป็นความเชื่อผูกพันและมีอิทธิพลต่อกษัตริย์และผู้คนในล้านนาอย่างมาก การปรารถนาเป็นผู้ปกครองล้านนาก็เพื่อสิทธิธรรมในการทำบุญสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เช่น สิทธิในการถวายที่ดิน ถวายทรัพย์สินเงินทอง ถวายคนรับใช้ บูรณปฏิสังขรณ์พระวิหาร พระเจดีย์ พระพุทธรูป เป็นต้น (สร้อยดี อ่องสกุล, 2539: 275) เป็นที่น่าสังเกตว่า พระนางวิสุทธิเทวีมีพระนามปรากฏอยู่ในรายนามของผู้ทำบุญของขุนนางพม่าในฐานะของประธานการทำบุญโดยเรียกว่า...สมเด็จพระมหาเทวีเจ้า ผู้ทรงเป็นใหญ่ประทับอยู่ในพยุหี...(เฉลิมวุฒิ ต๊ะคำมี, 2555: 5-6)

1.4 คุณค่าทางจริยธรรมของวิธีปฏิบัติเพื่อเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี

ด้วยธรรมจรรยาของพระนางวิสุทธิเทวี ผู้ทรงปกครองโดยธรรมยังประโยชน์ต่ออาณาจักรล้านนาอย่างยิ่ง พระนางจึงเป็นที่เคารพบูชาและยังคงสืบทอดเรื่อยมานานกว่า 500 ปี ดัง พิธีทำบวงสรวง หลาเงินประจำปีของชาวบ้านแปะ อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่ (สัมภาษณ์ นายก่องแก้ว ตาบุญใจ, 18 มกราคม 2562) ทว่าการรับรู้ของนักวิชาการกระแสหลักกลับเข้าใจว่า สตรีทำให้ล้านนาอ่อนแอจนตกเป็นเมืองขึ้นอยุธยาใน พ.ศ. 2088 ผู้เขียนจะนำข้อมูล เหตุผล และหลักฐานที่ศึกษามาวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป

2. วิเคราะห์ล้านนาตกเป็นเมืองขึ้นอยุธยา ใน พ. ศ. 2088 ตามเอกสารล้านนา

การศึกษาเอกสารทำให้ทราบว่า ล้านนาไม่ใช่เมืองขึ้นอยุธยา ใน พ.ศ. 2088 แต่กลับมีข้อโต้แย้งทัศนคติของนักวิชาการกระแสหลัก ผู้เขียนจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงปรัชญา เพื่อร่วมเสนอความเห็น ดังนี้

2.1 วิเคราะห์เป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี

การศึกษาทำให้ทราบข้อมูลและเหตุผลสนับสนุนทัศนะของพระนางวิสุทธิเทวี ขณะที่ข้อเสนอ นักวิชาการกระแสหลักเห็นว่า การครองราชย์ของพระนางจિระประภาเป็นเรื่องผิดจารีตทำให้เกิดอาเพศในเมืองเชียงใหม่ ดังหลักฐานคือคำให้การชาวกรุงเก่า ระบุว่า การปล่อยให้แม่ญิงหรือผู้หญิง คือ พระนางจิระประภาขึ้นครองราชย์เป็นที่โจษจันของชาวล้านนาว่า ชีตหรือลางร้ายทำให้เกิดแผ่นดินไหวจนพระเจดีย์หลวงกลางเมืองเชียงใหม่ถล่ม เอกสารยังไม่กล่าวว่ายกย่องว่าพระนางในฐานะกษัตริย์อีกด้วย (มูลนิธิโครงการตำรา, [ออนไลน์]) แม้เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นจริง แต่เอกสารดังกล่าวถูกเขียนขึ้นภายหลัง กล่าวคือเขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แต่เอกสารเก่ากว่าและร่วมสมัยพระนางจิระประภา คือตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ กลับระบุว่า...พระเป็นเจ้ามหาจิระประภาเทวี เดือน 11 แรม 4 ค่ำ ยามแตรค่าแผ่นดินไหวร้องครั่งครามมากนัก ยอดมหาเจดีย์หลวงและเจดีย์วัดพระสิงห์พังพัง... ข้อความแปลว่าชาวล้านนาได้โจษจันเชิงดูแคลน แต่ยกย่องพระนางเป็นกษัตริย์พระองค์หนึ่งของล้านนา

ผู้เขียนเห็นว่า ข้อโต้แย้งนี้อาจพิสูจน์ได้ด้วยการออกพระนามของพระนางในเอกสารร่วมสมัยของพม่า คือ Zimme Yazawin ที่เรียกพระนางโดยยกย่องว่า “จารประภาศรีมหาสุทนต์มหาเทวี” แต่กระนั้นภาพจำของนักวิชาการกระแสหลักยังมองว่า พระนางจิระประภาอ่อนโยมยกล้านนาให้แก่อยุธยา ดังพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ความว่า ครั้น ณ วันอังคาร เดือน 4 ขึ้น 3 ค่ำ ได้เมืองลำพูนชัย เถิง ณ วันจันทร์ เดือน 4 ขึ้น 9 ค่ำได้เมืองเชียงใหม่...(พันจันทนุมาศ (เจิม), 2559 : 63) ข้อความถูกแต่งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นไปได้หรือไม่ว่า ผู้แต่งอาจเขียนเกินเลยไปด้วยความเข้าใจผิด เพราะเอกสารร่วมสมัย คือ ตำนานสิบห้าราชวงศ์ระบุว่า พระนางจิระประภาทรงครองเมืองในปี 907 เกิดศึกกับหมื่นสุโขทัยและพระยาใต้ พระมหาเทวีแต่งขุนอาบรรณการไปถวายซึ่งมิได้ระบุว่าพระนางเสด็จออกไปด้วยพระองค์เอง นอกจากนี้ยังข้อความที่ปรากฏอยู่บนฐานพระประธานวัดชัยพระเกียรติ แสดงถึงความเป็นศูนย์กลาง พุทธศาสนาของล้านนา บุญญาบารมีของผู้ปกครองหญิง 2 พระองค์เรียกว่า สมเด็จพระมหาเทวีเจ้าผู้ทรงเป็นใหญ่ ผู้เป็นมหาเทวีของพระเมืองเกษเกล้า นอกจากนี้ยังธรรมาธิปไตยเชียงใหม่ยังออกพระนามว่า...สมเด็จพระมหาเทวีบรมบพิตรพระเป็นเจ้าอยู่หัว...พระนามเหล่านี้ตรงกับตำนานทั้งหลายทำให้เชื่อได้ว่า พระมหาเทวีของพระเมืองเกษเกล้าทั้ง 2 เป็นผู้มีอำนาจเป็นเจ้าประเทศล้านนา อันเป็นศูนย์กลางความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในสมัยนั้น

อาจกล่าวได้ว่า ความเข้าใจว่าล้านนาอ่อนแอ เพราะมีสตรีนั่งเมือง จนตกเป็นเมืองขึ้นอยุธยา ใน พ.ศ. 2088 เป็นความเข้าใจผิดของนักวิชาการ เพราะหลงผิดในเอกสารทุติยภูมิที่แต่งโดยนักเขียนสมัยหลัง แท้จริงแล้วในเอกปฐมภูมิสมัยยืนยันว่า ล้านนาในเป็นเมืองศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาอันรุ่งเรือง แม้มีเจ้าผู้ปกครองเป็นสตรี แต่ยิ่งใหญ่ด้วยบุญบารมีของ 2 พระนาง คือ พระนางจิระประภาและพระนางวิสุทธิเทวี

2.2 วิเคราะห์หนทางสู่เป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี

การศึกษาเอกสารทำให้ทราบข้อมูลและเหตุผลสนับสนุนว่า ล้านนาได้เป็นเมืองขึ้นอยุธยา ใน พ.ศ. 2088 เพราะพระนางวิสุทธิเทวีทรงปรารถนาเป็นใหญ่ในล้านนา ขณะที่นักวิชาการกระแสหลักปฏิเสธ เพราะเห็นว่าในช่วงเวลานั้น ล้านนาอ่อนแอมีเพียงพระนางจิระประภาพระเทวีฝ่ายปกครองโดยลำพัง (มติชนสุดสัปดาห์, [ออนไลน์]) ข้อเสนอขัดกับความเป็นจริง ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ระบุว่าเมื่อคราวขุนนางได้ชักนำชาวไทใหญ่มาล้อมเชียงใหม่ พระเทวีทรงบัญชาการรบ กองทัพล้านนาได้สำแดงแสนยานุภาพข่มทัพไทใหญ่ให้หวาดกลัว แนวคิดของพระนางวิสุทธิเทวีปรากฏในเอกสารเก่าแก่คือ มังธรรมาธิปไตยเชียงใหม่ซึ่งระบุว่า

...ได้อภิเษก ท้าวเทวี
เป็นแม่มิ่งทราศรี เร่งเรื่อง
เมืองมวส่วยสินมี ตามแต่ เดิมเอ
บ่ถอดถอนบั้นเบื่อง ว่องไว้วางมวส...

หมายความว่ากษัตริย์พม่าแม่ได้ลั่นนาเป็นเมืองขึ้น แต่กลับยกย่องพระมหาเทวีของพระเมือง
เกษเกล้าว่าเป็นจอมกษัตริย์ผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่ มิได้เห็นว่าเป็นเมืองขึ้น โดยทรงเป็นที่ยำเกรง ไม่มี
พระราชวงศ์พม่าพระองค์ใดทรงกล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวพระเกียรติยศของพระนางเลย ดัง พระเจ้าบุเรงนอง
ทรงเรียกพระนางว่า พระราชมิตร และเป็นที่น่าสนใจว่า พระพุทธรูปเมืองรายเจ้าซึ่งหล่อขึ้นใน พ.ศ.
2108 กล่าวถึงพระนางว่า สมเด็จพระมหาเทวีเจ้าผู้เป็นใหญ่ในนพบุรี...แม่ในตำนานเมืองลำพูนก็ระบุว่า...
พระนางเทวีได้รับการถวายพระเกียรติยศโดยสร้างปราสาทเป็นที่ตั้งพระบรมศพที่วัดโลกโมฬี ตามคติจักร
พรรดิราชดังข้อความว่า

...นางวิสุทธิเทวีผู้ครองนครพิงค์เชียงใหม่ถึงพิราลัย พระยาแสนหลวงแต่งการพระศพทำเป็น
พิมานบุษบกตั้งบนหลังนักษัตรขนาดใหญ่รองด้วยเลื่อนแม่สะดิงเชิญหีบพระศพขึ้นไว้บนบุษบกนั้น
แล้วแตกไปด้วยแรงคชสาร เจาะพังกำแพงเมืองถึงทุ่งวัดโลกโมฬีจึงเป็นธรรมเนียมในการปลงพระศพ
กษัตริย์เจ้าเช่นนี้สืบมา ด้วยความเป็นนางกษัตริย์ผู้ทรงศีล ทรงธรรม

มหาอัครราชท้าว เทวี
ยามหงอกกินบุรี ถ่อมเกล้า
ทำทานชู่เดือน ศิลเสพ นรินทร์เอ
เห็นเหตุภัยพระเจ้า ราชรู้อนิจจา...

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า หนทางบรรลุเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี คือ ความเป็นใหญ่ใน
แผ่นดินล้านนาด้วยกุศโลบายบำรุงพระศาสนาและผูกไมตรีกับอาณาจักรทั้งหลายอย่างค่อยเป็นค่อยไป
ของธรรมราชา ไม่ใช่ความรุนแรงของสงคราม แต่กระนั้นข้อเสนอเรื่องวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของ
พระนางวิสุทธิเทวียังคงเป็นประเด็นโต้แย้ง ซึ่งผู้เขียนจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ในประเด็นนี้ต่อไป

2.3 วิเคราะห์วิธีปฏิบัติเพื่อเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี

การศึกษาเอกสารประวัติศาสตร์ทำให้ทราบข้อมูลและเหตุผลสนับสนุนทัศนะว่าล้านนาไม่ได้
เป็นเมืองขึ้นของอยุธยา ด้วยพระนางวิสุทธิเทวีทรงเห็นว่า ล้านนาควรเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา
แต่นักวิชาการกระแสหลักไม่เห็นด้วย เพราะเห็นว่าล้านนาคือชนชาติป่าเถื่อนเรียกว่าลาว โดยถูกเป็น
ชนชาติน้อยด้อยกว่าชนชาติไทย ดังสมเด็จพระเจ้าฟ้าวิชราชูทรงกราบทูลรัชกาลที่ 5 ความว่า ถ้าประสงคให้
พวกลาวเชื้อ จะฝึกหัดในทางอื่นไม่ดีเท่ากวาดตึกเข้าโรงเรียน จะได้ดัดสันดานและความคิดเสียตั้งแต่
เยาว์...(ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2538: 127)

เมื่อพิจารณาข้อความข้างต้นเป็นที่น่าสนใจที่ว่า ขัดกับความเป็นจริงของพระมหากษัตริย์ผู้ร่วม
สมัย ผู้ปราบอยุธยาได้ คือ พระเจ้าบุเรงนอง เพราะทรงยกย่องชนชาติล้านนาว่ายูน หรือยวน หรือโยนก
ชนชาติที่มีฐานะสูงส่งเท่าเทียมชนชาติมอญ และกษัตริย์พม่าทรงปฏิบัติต่อชาวล้านนาต่างอย่างดี จากชน
ชนชาติหัวเมืองประเทศราชทั่วไป โดยเฉพาะเข้ารับใช้และทูลพยลอันเกี่ยวเนื่องกับพระนางทั้งหมด
ดังจารึกวัดราชวิสุทธาราม ความว่า

...ได้กวาดต้อนเชลยมา พระเป็นเจ้าทรงพบว่ามิช้าวัดราชวิสุทธิธาราม เชียงใหม่ติดไปด้วย เมื่อพระองค์ทราบจึงสั่งให้ปล่อยตัวกลับคืนวัดมาทั้งหมด (ฮัน เพนธ์, ศรีเลา เกษพรหม และอภิรติ เตชะศิริวรรณ, 2550: 204)

ข้อความข้างต้นหมายความว่า ล้านนาเป็นเมืองอิสระมีธรรมราชาปกครอง เจ้าเมืองมีอำนาจปกครองสิทธิขาดตามจารีตประเพณีของตน ล้านนาไม่ได้เป็นชนชาติป่าเถื่อน อย่างนักวิชาการ เช่น หลวงวิจิตรวาทการยืนยัน ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อพระไชยราชายกทัพมาเชียงใหม่ พระนางจิริประภาพระองค์ทรงเลือกเจริญสัมพันธไมตรี ข้อนี้ ทำให้ล้านนาไม่ตกเป็นเมืองขึ้นอยุธยา ใน พ.ศ. 2088

ด้วยข้อมูลและเหตุผลดังอภิปรายมา กล่าวได้ว่า ล้านนาไม่ใช่เมืองขึ้นของอยุธยา อย่างนักวิชาการกระแสหลักเข้าใจ แท้จริงแล้ว ใน พ.ศ. 2088 นั้น ล้านนามิได้เป็นชนชาติป่าเถื่อน แต่เป็นอารยชนที่ยังคงรักษาเอกราชไว้ได้ พระนางวิสุทธิเทวีทรงเห็นว่าวิธีบรรลูปาหมายของผู้ปกครอง คือ ธรรมวิชัยคือสงเคราะห์สรรพสัตว์ให้ได้มีโอกาสกระทำบุญกุศล ดัง ข้อความพระธาตุหริภุญไชยกล่าวถึงพระเมืองเกษเกล้า พระสวามีของพระนางวิสุทธิเทวี ความว่า พระเมืองเกษเกล้าเจ้านครพิงเชียงใหม่หื้ออาราธนาเอาพระมหาสุวรรณปฏิมากร อันพระราชบิดาสรางนั้น แห่ไปประดิษฐานไว้ในสุวรรณปราสาทท่ามกลางพระวิหารในเมืองหริภุญไชย เพื่อจักหื้อสัตตโลกทั้งหลายได้หว่านพืช คือ กระทำบุญกุศล เป็นต้นว่า ถวายอภิวาทนอบน้อมไหว้สักการบูชา (สงวน โชติสุรัตน์, 2556: 448)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า วิธีปฏิบัติเพื่อบรรลูปาหมายของพระนางวิสุทธิเทวี คือ ความเป็นใหญ่ในแผ่นดินด้วยการบำรุงพระศาสนาและผูกไมตรีกับอาณาจักรทั้งหลายอย่างค่อยเป็นค่อยไปของธรรมราชา ไม่ใช่ความรุนแรงของสงคราม แต่กระนั้นข้อเสนองานคุณค่าของวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลูปาหมายของพระนางวิสุทธิเทวียังคงเป็นประเด็นโต้แย้ง ซึ่งผู้เขียนจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ในประเด็นต่อไป

2.4 วิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมของวิธีปฏิบัติเพื่อเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี

การศึกษาทำให้ทราบข้อมูลและเหตุผลสนับสนุนว่า คุณค่าทางจริยธรรมของวิธีปฏิบัติเพื่อเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวี คือ ความสงบสุขของบ้านเมือง แม้ผู้ปกครองเป็นสตรีก็ชนะศัตรูได้โดยธรรม ไม่จำต้องชนะศัตรูด้วยความรุนแรงของสงครามเหมือนบุรุษ ข้อนี้ นักวิชาการกระแสหลักปฏิเสธ สตรีเป็นเจ้าปกครองทำให้บ้านเมืองระส่ำระสาย เพราะความอ่อนทำให้ภายในบ้านเมืองเกิดการแย่งอำนาจระหว่างขุนนางกับเจ้านาย ภายนอกมีศึกสงครามมาชนาบทั้งเหนือใต้ทั้งอยุธยาและพม่า แต่ตำนานพระธาตุจอมทองระบุว่า ในช่วงเวลานั้นกระทำบุญอันมากของกษัตริย์ ซึ่งมีพระมรดาเป็นใหญ่ ดังข้อความว่า...สมเด็จพระบพิตรพระเป็นเจ้าอยู่เกล้าอยู่หัว ตนเป็นพระเจ้าแผ่นดิน พร้อมด้วยพระอัครมารตามหาเทวีเจ้าทั้งสองพระองค์แม่ลูกทรงพระราชศรัทธา จึงนิมนต์พระมหาธาตุเจ้าจอมทองเข้าไปในเมืองหุดสงพระธาตุเจ้าในพระราชวัง เจ้าทั้งสองแม่ลูกยินดีเลื่อมใสในพระมหาธาตุเจ้ามากนัก จึงให้มหาดานอันใหญ่...นอกจากนี้พ้น กระนั้นนักวิชาการกระแสหลักยังคงปฏิเสธ เพราะการยอมรับสิทธิปกครองบ้านเมืองของสตรีเป็นการกระทำผิดจริยธรรมตามจารีตล้านนา แต่ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ระบุข้อความว่า...ข้าเจ้าพญาเกษตรราชนั้นไปเสียนับเสี่ยงแล้วจึงพร้อมกันเอามาจิระประภาเป็นพญาในปีดับไล่ สก 907...ตำนานวัดเจ็ดยอดกล่าวถึงพระนางวิสุทธิเทวีและพระเจ้าเมกุฎี พระราชโอรสความว่า...สมเด็จพระมหากษัตริย์เจ้ากับพระราชมารดากระทำกุศลบุญที่เมืองเชียงแสนนั้นเสี่ยงสิ่งของเครื่องไทยทานนั้นมากนัก นับแต่เงินสิ่งเดียวเสี่ยงไปแสนตำลึง แล้วเสด็จมาสู่เมืองเชียงราย กระทำพระราชกุศลเป็นอันมาก แล้วเสด็จมาเชียงใหม่แห่งพระองค์ หื้อนิมนต์พระสังฆเจ้ามาประชุมบวชกุลบุตรเป็นอันมาก... (สงวน โชติสุรัตน์, ม.ป.ป.: 445)

ดังนั้น คุณค่าทางจริยธรรมของวิถีปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของพระนางวิสุทธิเทวีจึงไม่ใช่มุ่งเอาชนะเอาชนะศัตรูด้วยความรุนแรง หรือกลล่อกลวงศัตรูให้ล้มลงด้วยเล่ห์มารยาหญิง แต่ล้านนาเป็นที่เคารพเลื่อมใสของอาณาจักรทั้งหลาย ด้วยพุทธธรรมและศิลปวิทยาการตามของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ดังข้อความว่า พระมหากษัตริย์คณะหนึ่งในพระราชหฤทัยว่า รัตนมหารัทธิราชปาดงหลวงนี้เป็นที่ประดิษฐานพุทธวณะอันมาแต่ลังกานั้น...คันทว่าเรานิมนต์ เอาพระสถิตเถระผู้เป็นอธิบดีในวัดมหาโพธารามไปไว้หื้อเป็นเจ้าคณะผู้ใหญ่แล้วทะนุบำรุงรัตนมหารัทธิราชปาดงนั้นขึ้น รัตนมหารัทธิราชก็จักรุ่งเรือง พระภิกษุสงฆ์ก็จักมาสำนักอาศัยเรียนพุทธวณะ อันมาแต่สิงหนัน สิงหนศาสนาอันมาแต่ลังกาจักรุ่งเรืองเราก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ยกยอพุทธศาสนา... (สงวน โชติสุรัตน์, ม.ป.ป.: 452)

หลักฐานและเหตุผลดังอภิปรายมา ผู้เขียนยืนยันว่า ล้านนาไม่ใช่เมืองขึ้นของอยุธยา ใน พ.ศ. 2088 แต่เป็นอาณาจักรใหญ่ แม้มีสตรีเป็นพระมหากษัตริย์ปกครอง แต่หาใช่เพียงพระนางจิริประภาเท่านั้น แต่พระนางวิสุทธิเทวี คือ อีกหนึ่งสตรีผู้เป็นกำลังสำคัญด้วย ความโดดเด่นของล้านนาในช่วงเวลาดังกล่าวคือศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาอันรุ่งเรือง ทว่าการนำเสนอประวัติศาสตร์โดยขาดความรู้ประวัติศาสตร์ล้านนาของนักวิชาการกระแสหลักชักนำให้สังคมเข้าใจผิด เช่น บทละครร้องของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ภาพยนตร์เรื่องสุริโยไท เป็นต้น โดยวรรณกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความเข้าใจว่า เพราะพระนางจิริประภาผู้ปกครองล้านนาทรงสำนึกว่าล้านนาอ่อนแอกว่าไทย เพราะพระนางจิริประภาทรงสำนึกว่าล้านนาด้อยกว่าไทย ล้านนาจึงตกเป็นเมืองขึ้นอยุธยา ใน พ.ศ. 2088 (มติชนสุดสัปดาห์, [ออนไลน์]) ความไม่รู้และผลิตซ้ำประวัติศาสตร์ดังกล่าวส่งผลให้ชาวล้านนา โดยเฉพาะสตรีล้านนาถูกกดทับด้วยสำนึกชาตินิยมว่าทุกคนในประเทศไทยต้องเป็นคนไทยเหมือนกันทั้งหมด

สรุป

ผลการศึกษาพบว่า อาณาจักรล้านนาไม่ได้เป็นเมืองขึ้นของอยุธยา ใน พ.ศ. 2088 คือ มีพระนางวิสุทธิเทวีทรงร่วมปกครองล้านนาอยู่เบื้องหลัง ด้วยอุดมคติธรรมราชา 1) เป้าหมายของพระนาง คือ ความเป็นผู้ปกครองศูนย์กลางพระพุทธศาสนา 2) หนทางสู่เป้าหมายของพระนางคือธรรมวิชัย 3) วิถีปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของพระนาง คือ เผยแผ่พระพุทธศาสนานิกายป่าแดง สร้างและยกพระพุทธรูปล้านนาให้แก่อาณาจักรอื่นๆ 4) คุณค่าของวิถีปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของพระนาง คือ ล้านนาเป็นที่เคารพของทุกอาณาจักรด้วยอำนาจธรรมไม่ใช่อำนาจสงคราม

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ล้านนาเป็นเมืองขึ้นอยุธยา ใน พ.ศ. 2088 ครั้งนี้ ทำให้ความเข้าใจกระจ่างว่าล้านนาไม่ได้เป็นเมืองขึ้นของอยุธยา ใน พ.ศ. 2088 เพราะนโยบายทางการเมืองของพระนางวิสุทธิเทวี ซึ่งเน้นแนวคิดธรรมราชาตามคติของพุทธศาสนานิกายวัดป่าแดงอย่างใดก็ดี ประวัติศาสตร์ล้านนายังมีพื้นที่มากพอที่จะศึกษาต่อ โดยเฉพาะเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนานิกายวัดป่าแดงในอาณาจักรล้านช้าง ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความสัมพันธ์ของพระจอมเมืองกับพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช

บรรณานุกรม

คณะอนุกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. (2538). *ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ 700 ปี*. เชียงใหม่: ศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่และศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ราชภัฏเชียงใหม่.

เฉลิมวุฒิ ต๊ะคำมี. (2555). “สมเด็จพระเจ้าราชวิสุทธิ”. *วารสารเวียงท่ากาน*.

- ชญาณุตม์ จินดารักษ์. (2546). “การเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจารึกภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยวุฒิ ไชยชนะ. (2507). พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา. พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา.
- ประวิทย์ ตันตลานกุล. (2552). ตำนานวัดบ้านแปะ (วัดราชวิสุทธิธาราม). เชียงใหม่: หจก.เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- พระรัตนปัญญาเถระ. (2501). ชินกาลมาลีปกรณ์. เชียงราย: กรมศิลปากร.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). ตำนานสิบห้าราชวงศ์ ภาคปริวรรต เล่มที่ 2 ผู้กที่ 1-5. เชียงใหม่: โครงการวิจัยคัมภีร์ใบลานในภาคเหนือ งานวิจัยล้านนา สถาบันสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มติชนสุดสัปดาห์. ปริศนาโบราณคดี : การเมืองเรื่องสตรี ชัตติยนาวิกกับพื้นที่แห่งอำนาจ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.matichonweekly.com/culture/article_15718 [25 สิงหาคม 2565].
- มูลนิธิโครงการตำรา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/textbooksproject.org/> [25 สิงหาคม 2565].
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่. (2538). ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ 700 ปี. เชียงใหม่: มิ่งเมือง.
- สรวิทย์ อ่องสกุล. (2560). กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่. เชียงใหม่: ศูนย์ล้านนาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สงวน โชติสุขรัตน์. (2556). ประชุมตำนานล้านนาไทย. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.
- _____. (ม.ป.ป.). ตำนานวัดมหาโพธารามหรือวัดเจ็ดยอด ฉบับของมหาหมื่น วุฒินาโณ วัดหอธรรม (เจดีย์หลวง). ม.ป.ท.
- สัมภาษณ์ นายก้องแก้ว ตาบุญใจ. ผู้ดูแลหาเงิน (ต้งขาว), 18 มกราคม 2562.
- สิงฆะ วรรณาสัย (ปริวรรต). (2516). ตำนานพระธาตุหริภุญไชย. ลำพูน: โรงพิมพ์ลำพูนการพิมพ์.
- สุรัสวดี อ่องสกุล. (2539). ประวัติศาสตร์ล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ฮัน เพนซ์, ศรีเลา เกษพรหม และอภิรดี เตชะศิริวรรณ. (2550). ประจำชุมจารึกล้านนา เล่ม 12 จารึกเชียงใหม่ ภาค 4. เชียงใหม่: สารกการพิมพ์.

รูปแบบการสอนสังคมศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Teaching Social Studies Model Based on Sufficiency Economy Philosophy

พระยุง ชยานนุโท (ชวน)

Phra Nhoung Chhoun

นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ed.D. Student, Doctor of Education in Teaching Social Studies

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: prayung51@gmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษาในชีวิตประจำวันได้โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อมเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม สรุปได้จากการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ จากหน่วยงาน นักวิชาการและนักการศึกษา ซึ่งสามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบันได้ว่า ความพอประมาณกับภูมิสังคม สอดคล้องกับความต้องการความจำเป็นของสถานศึกษาและคนในชุมชน เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม ความคิดความเชื่อและวิถีชีวิตในมิติทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skill) ให้เข้ากับบริบทที่ผู้เรียนอยู่โดยประกอบด้วย 3R ได้แก่ Reading (การอ่าน) การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic) เพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันในสังคม

คำสำคัญ : รูปแบบ, การสอนสังคมศึกษา, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

Learning management based on sufficiency economy philosophy could be applied for lifestyles in social substance. There were more cultivate themselves concern with environmental for good civic. They were responded with knowledge skills and suitable ethical. It can be concluding with learning process from their workplace. So that, there were been update for social and societies. Therefore, it will be absolutely for many cases such as Flexibility and Adaptability, Social and Cross-Cultural Skills, Life and Career Skill, by mean consist to 3R as follow Reading Writing and Arithmetic for using and supporting lives in social.

Keywords: Model, Teaching Social Studies, Sufficiency Economy.

บทนำ

ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้น จึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้นต้องรู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลาจะได้รู้จักและเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพและผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวัง เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้อาจเกิดขึ้นได้ ครูต้องใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน

นอกจากนี้ ในการส่งเสริมให้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาต่างๆ นั้น อาจจะใช้วิธี “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ตามหลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า สำคัญที่สุดครูต้องเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อน โดยเข้าใจว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวคิดที่สามารถเริ่ม ต้นและปลูกฝังได้ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน การจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งส่วนที่ 2 นี้ ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียนและประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก ได้เริ่มจากการไปค้นหากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ และการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือพอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง มีการส่งเสริมให้ใช้ความรู้รอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคารวะ ปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมไทย กล่าวคือสอนให้ผู้เรียน ยึดมั่นในหลักศีลธรรมพัฒนาคนให้เขารู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคมและช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และตัวกิจกรรมเองก็ต้องยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันในด้านต่างๆ ถึงจะเปลี่ยนผู้อำนวยการแต่กิจกรรมก็ยังดำเนินอยู่อย่างนี้เรียกว่ามีภูมิคุ้มกัน เพื่อให้กระบวนการสอนนั้นมีความชัดเจนยิ่งขึ้นผู้เขียนจึงขอกำหนดหัวข้อต่างๆ ไว้เป็นประเด็นพัฒนากิจกรรมการสอนสังคมศึกษากับหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามลำดับดังนี้

กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อเสริมทักษะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ก่อนที่จะมีรูปแบบการสอนที่สามารถนำไปใช้ได้ นั้นผู้เขียนขอกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อเสริมทักษะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษากับทักษะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สาระสังคมศึกษา	แนวทางการจัดการเรียนรู้	ทักษะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	ส่งเสริมการนำหลักธรรมคำสอน ไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็น ผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้ง บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและ ส่วนรวม	ทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ทักษะริเริ่ม และชี้นำตนเอง (Creative and Self- Direction)
หน้าที่พลเมืองวัฒน ธรรม และการดำเนิน ชีวิตในสังคม	ส่งเสริมกิจกรรมปลูกฝังค่านิยม ด้าน ประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิหน้าที่เสรีภาพการดำเนิน ชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทย และสังคมโลก	ทักษะการสื่อสารและความรวมกลุ่ม (Communication and Collection) ทักษะ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)
เศรษฐศาสตร์	เน้นให้ผู้เรียนรอบรู้เท่าทันต่อการ เปลี่ยนแปลง ทันสมัยทันเหตุ การณ์ในสถานการณ์ที่อยู่ใน ชีวิตประจำวันและนำ ปรัชญา ของ เศรษฐกิจพอเพียงไป ประยุกต์ใช้	ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skill) ทักษะความร่วมมือ (Collaboration) ทักษะความสามารถในการผลิตและพันธะ รับผิดชอบ (Productivity and Accountability)
ประวัติศาสตร์	เน้นการลงมือปฏิบัติในการ สืบค้นประวัติความเป็นมาของ ท้องถิ่นประเทศรวมถึงส่งเสริม กิจกรรมทางด้านการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยแหล่ง อารยธรรมของโลก	ทักษะความคิดเชิงวิพากษ์และการ แก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills)
ภูมิศาสตร์	ส่งเสริมกิจกรรมการสังเกต สำรวจ สืบค้นข้อมูลภูมิสารสนเทศ และ การลงพื้นที่ศึกษาลักษณะทาง กายภาพโดยใช้เครื่องมือทาง ภูมิศาสตร์ และร่วมกันอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills)

จากตารางสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาในรายวิชาสังคมศึกษาได้ครบทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในการส่งเสริมคุณลักษณะและทักษะของผู้เรียนและคนไทยตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (1) สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ได้แก่ ทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัวและทักษะริเริ่มและชี้นำตนเอง (2) สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสารและความรวมกลุ่ม และทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (3) สาระเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะความร่วมมือ และทักษะความสามารถในการผลิตและพันธะรับผิดชอบ (4) ประวัติศาสตร์ ได้แก่ ทักษะความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา และทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (5) ภูมิศาสตร์ ได้แก่ ทักษะการสร้างสรรคและนวัตกรรม และทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีซึ่งทั้ง 5 สาระในรายวิชาสังคมศึกษาเน้นองค์ประกอบที่สำคัญคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานทั้งความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการ (Process) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute) คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ในการเรียนรู้ร่วมมือกันตลอดจนมีคุณธรรมที่พึงใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมประเทศชาติต่อไปในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสมเหตุสมผล คือ มีหลักคิดและหลักปฏิบัติของกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องรายละเอียดของการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชน แสดงถึงความรอบคอบในการวางแผนการจัดกิจกรรม ในมิติทักษะการสื่อสารและความรวมกลุ่ม (Communication and Collection) ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) ทักษะความร่วมมือ (Collaboration) ในการทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยประกอบด้วย 4C (Critical Thinking - การคิดวิเคราะห์ Communication - การสื่อสาร Collaboration การร่วมมือ และ Creativity - ความคิดสร้างสรรค์)

ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีโดยการวางแผนกิจกรรมที่ได้คำนึงถึงความเสี่ยงในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ โดยมีข้อเสนอทางเลือก หากมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในมิติทักษะริเริ่มและชี้นำตนเอง (Initiative and Self-Direction) ทักษะการสร้างสรรคและนวัตกรรม (Creativity and innovation) ทักษะทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) โดยประกอบด้วย 2Ls คือ (1) Learning Skill (ทักษะการเรียนรู้) และ (2) Leadership (ภาวะผู้นำ)

ในการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในอนาคตของตัวผู้เรียนเองความรู้และคุณธรรมของผู้เรียน โดยต้องส่งเสริมความรอบรู้จากการเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ส่งเสริมคุณธรรม เช่น ระเบียบวินัย สัมมาคารวะ ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูกตเวที ขยันหมั่นเพียร อดทนสนใจใฝ่รู้ และจิตสำนึกในการทำคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม ในมิติทักษะความสามารถในการผลิตและพันธะรับผิดชอบ (Productivity and Accountability) ในสังคมร่วมกันเพื่อความผาสุกจากแนวทางข้างต้นสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2553, [ออนไลน์]) ได้เสนอแนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน กำหนดสาเหตุของปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องต่างๆ

2) ขั้นตอนกิจกรรม ให้ผู้เรียนช่วยกันตอบคำถามเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ

3) ขั้นสรุป การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ประเทศชาติก้าวหน้าไปอย่างสมดุลมั่นคงและยั่งยืน

4) ขั้นนำไปใช้ การประยุกต์และปลูกจิตสำนึกเบื้องต้นแก่ผู้เรียนโดยจะต้องยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2554) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาชีวศรัทธา ภาควิชาชีวศรัทธา มหาวิทยาลัยศิลปากร มีชื่อว่า MAREAM Model ประกอบด้วยองค์ประกอบ คือ แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมี 6 ขั้นตอน คือ

1) Motivation: M ขั้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เป็นการจบบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2) Awareness: A ขั้นการสร้างตระหนักรู้ในการดำเนินการทำกิจกรรม เป็นการกระตุ้นความรู้ความสนใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้

3) Research: R ขั้นการจัดการเรียนรู้โดยการศึกษาค้นคว้าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในเนื้อหาวิชาและการจัดการเรียนรู้

4) Enhancement and Integration: E ขั้นการส่งเสริมให้นักศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ และแผนจัดการเรียนรู้

5) Assessment: A ขั้นการประเมินผลสิ่งที่ได้เรียนรู้

6) Modification and Transmission: M ขั้นการปรับขยายผลและประยุกต์ใช้

วาริรัตน์ แก้วอุไร (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาชีวศรัทธา กลุ่มมหาวิทยาลัยภาคเหนือ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนเรียกว่า “PLRCA Model” ดังนี้

1) ขั้นเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ (Preparing: P)

2) ขั้นเรียนรู้สิ่งใหม่โดยเชื่อมโยงกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน แล้วฝึกปฏิบัติ (Learning: L)

3) ขั้นสะท้อนความคิดเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Reflecting: R)

4) ขั้นสร้างความรู้และประยุกต์ใช้ (Constructing: C) 5) ขั้นประเมินผล (Assessing: A)

กิตติชัย สุธาสีโนบล (2555) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นสร้างศรัทธาและเสนอปัญหาข้อสงสัย เป็นขั้นที่เตรียมนักเรียนเพื่อให้เกิดความเชื่อและความรู้สึกซาบซึ้ง ประกอบด้วยการสวดมนต์ ฝึกสมาธิ และทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ได้ทดลองปฏิบัติ

2) ขั้นสังเกต เป็นขั้นที่นักเรียนเก็บรายละเอียดของสิ่งที่ตนเองสงสัย และนักเรียนร่วมกันอภิปรายและกำหนดหลักการ กฎเกณฑ์ในการเรียน เตรียมกิจกรรมการเรียน

3) ขั้นสัมผัส เป็นขั้นที่นักเรียนใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิด

4) ขั้นสำรวจ เป็นขั้นที่นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อมองหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้องของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในการเรียนรู้ที่อยู่รอบตัวเพื่อพัฒนาไปสู่การมองแบบองค์รวม

5) ขั้นสืบค้น เป็นขั้นที่นักเรียนใช้กระบวนการคิดโดยแยกคาย (โยนิโสมนสิการ) ในการพัฒนาผ่านกิจกรรมการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง สืบเสาะหาความรู้ โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการกลุ่ม การศึกษานอกสถานที่

6) ขั้นสังสรุปปัญหา และลงข้อสรุป เป็นขั้นที่นักเรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมให้ชำนาญใช้กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติเพื่อสังสรุปประสบการณ์และปัญหา นำไปสู่การสรุป องค์ความรู้เพื่อสะท้อนความเป็นจริงตามธรรมชาติ

7) ขั้นประเมินผลและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนประเมินชิ้นงาน ทำแบบฝึก แบบทดสอบ หรือจัดเก็บผลงานในแฟ้มสะสมงาน และปรับปรุงพัฒนางาน

ปณธ ธรรมสัจย์ (2555) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1) มีความรอบรู้ในหลักการและวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง ด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ

2) รู้จักวางแผนในการทำงานมีพฤติกรรมใฝ่รู้ และมีการระดมความคิดมาประยุกต์ใช้

3) ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายมีวินัยรับผิดชอบต่องานในการทากิจกรรมกลุ่ม

4) ลงมือปฏิบัติ การแบ่งกลุ่มให้ทำงาน หรือการทำงานรายบุคคล

สิริวรรณ ศรีพล (2556) ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นสร้างความเข้าใจ Understanding โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) ขั้นเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่น Native learning โดยการจัดกิจกรรมโดยเน้นการเรียนรู้จากเรื่องราวในท้องถิ่น การเล่าเรื่อง หรือยกตัวอย่างควรเป็นเรื่องใกล้ตัวที่อยู่ในท้องถิ่น

3) ขั้นจัดกิจกรรมกลุ่ม Your group activities โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดกิจกรรม เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือการทำโครงการ การใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม การสร้างค่านิยม

4) ขั้นประยุกต์ใช้ Application โดยการประเมินผลโดยมีความรู้ตามตัวชี้วัดการนำหลักไปในชีวิตประจำวัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น สามารถสรุปคุณค่าและคุณประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในรายวิชา สังคมศึกษาได้ว่าการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการลงมือปฏิบัติ ฝึกทักษะกระบวนการคิดทั้งแบบคิดวิเคราะห์ คิดเชิงโครงสร้าง คิดรวบยอด และคิดเพื่อสังคม สามารถร่วมกันทำงานเป็นทีม ในเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียน ตามวิถีของความพอเพียงสอดคล้องกับบริบทดั้งเดิมของสังคมไทยโดยยึดหลักของเหตุผลและคุณธรรมในการดำเนินการเป็นฐานในการเรียนรู้ซึ่งแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ก้าวทันปัจจุบัน และสามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุและผลบนความรู้ควบคู่กับคุณธรรมที่ดีงาม ฉะนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้จึงควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางฝึกฝนกระบวนการคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งฝึกฝนคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งผู้เขียนสามารถนำมากำหนดเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาสังคมศึกษาได้ดังนี้

1) **ขั้นการเสนอข้อมูลความรู้ (Present knowledge)** โดยผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นข่าว รูปภาพวีดิทัศน์ สถานการณ์จริง ข่าว กรณีตัวอย่าง สไลด์การอภิปราย การซักถาม การพาไปดูสถานการณ์ที่เป็นจริง ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันมาสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนตอบคำถามที่ครูกำหนดให้

2) **ขั้นการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking)** โดยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดแยกแยะ คิดไตร่ตรองอย่างเป็นระบบอย่างรอบคอบในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดให้ โดยการแสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนเห็นสาเหตุของปัญหานั้นๆ

3) **ขั้นการตรวจสอบ (Examination)** โดยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการสืบค้นข้อมูล การสังเกตการสำรวจ การสัมภาษณ์จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยจัดกิจกรรมศึกษาพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หรือชุมชนของผู้เรียนที่อาศัยอยู่ ในประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

4) **การวัดและการประเมินผล (Measurement and Evaluation)** โดยผู้สอนสังเกตจากปฏิบัติงาน ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย ตลอดจนผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และต่อยอดผลงานหรือชิ้นงานในชีวิตประจำวันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาสังคมศึกษาสามารถนำมาจัดได้กับทุกระดับชั้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการฝึกให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนในการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาชีวิตจริง ซึ่งจะต้องใช้วิธีการปฏิบัติ โดยอาศัยหลักธรรมของศาสนาเป็นแนวทาง เพื่อให้การปฏิบัติตนบรรลุผลโดยมีการฝึกฝนตนเองให้มีสติสัมปชัญญะ รู้เท่าทันปัญหาและสถานการณ์ที่กำลังเผชิญเพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

ขอบเขตเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละระดับ

การเผชิญสถานการณ์มีหลายระดับ ทั้งในบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติตลอดจนถึงระดับโลก ซึ่งทุกระดับจะมีการแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาสู่การเลือกและตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในระดับต่างๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ขอบเขตเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละระดับ

เศรษฐกิจพอเพียงแต่ละระดับ	แนวทางการปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
ระดับครัวเรือนให้สามารถพึ่งพาตนเอง - การบริหารจัดการทรัพยากรดินน้ำ อย่างคุ้มค่า (อาศัยหลักการรักษาสมดุลทางธรรมชาติ) - การสร้างเครือข่ายกิจกรรมในรูปกลุ่ม องค์กร หรือชุมชน อาทิ การตั้งกองทุนออมทรัพย์กองทุนสวัสดิการกลุ่มแม่บ้านประกอบอาชีพเสริม สหกรณ์ร้านค้า- การ	- มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง - มีความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจทั่วไป - เห็นประโยชน์ และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาพัฒนาตนเอง	1. กิจกรรมส่งเสริมการประกวดวาดภาพระบายสีเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริของพ่อหลวง 2. กิจกรรมแข่งประกวดเรียงความการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. กิจกรรมการแสดงละคร/ กิจกรรมการตอบคำถามในหัวข้อที่เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงแต่ละระดับ	แนวทางการปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
เชื่อมโยงกับธุรกิจขนาดใหญ่ ภาครัฐ หรือองค์กรต่างๆ นอก กลุ่ม เพื่อขยายขอบเขตความร่วมมือใน รูปแบบต่างๆ ไปสู่ ระดับประเทศ	พัฒนากลุ่ม/โรงเรียน/ชุมชน และพัฒนาสังคมโดยรวม	
เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัว - ตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล - รู้จักเก็บกัก แบ่งปัน มีสติยั้งคิด พิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจอย่างมีเหตุผลโดยตั้งอยู่บนหลักการ - คิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอเหมาะพอประมาณกับสถานภาพบทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์	- มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล - มีทักษะ ค่านิยมและจริยธรรมเบื้องต้นที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม - ใช้และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์และความสุขอย่างยั่งยืน - สืบสานและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย	1. กิจกรรมการสร้างมีวินัยในการใช้จ่ายโดยทำบันชีรายรับ-รายจ่าย 2. กิจกรรมประหยัดน้ำ ไฟ 3. กิจกรรมส่งเสริมการออม การลงทุนในการขายสินค้าที่มีเหลือใช้เพื่อสร้างรายได้ 4. กิจกรรมการส่งเสริมการร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและรักบ้านเกิด เช่น ค่ายอาสาพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น
เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน - มีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ - รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพภูมิสังคมของแต่ละชุมชน - ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความขยันหมั่นเพียรและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคีของคนในชุมชนซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชนตลอดจนการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ	- ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ (ตน สิ่งแวดล้อมของชุมชน/สังคม) - ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้องรอบคอบโดยยึดทางสายกลาง - มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกชุมชน - ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร แบ่งปัน มีสติปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	1. กิจกรรมการช่วยเหลือสังคม/ชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น สร้างถนน/โรงเรียน บุรณสถานที่สำคัญ 2. กิจกรรมรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการปลูกป่า/ต้นไม้ 3. กิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม/ประเพณีไทยในท้องถิ่นโดยการเข้าร่วมกิจกรรม 4. กิจกรรมปลูกจิตสำนึกสืบสานอาชีพในท้องถิ่น/ประวัติศาสตร์ในชุมชนโดยการรณรงค์ส่งเสริมไค้เยาวชนน้อย

เศรษฐกิจพอเพียงแต่ละระดับ	แนวทางการปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ - วางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ - ส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจ - รวมกลุ่มคนต่าง ๆ จากหลากหลายภูมิสังคม อาชีพความคิด ประสบการณ์ และการสร้างจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต	- มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคโลกาภิวัตน์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น/ภูมิปัญญาไทย - ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่ายในระดับภูมิภาค (อาเซียน) และระดับสากล (โลก) - ส่งเสริมจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมโดยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นฐานในการดำเนินงาน	1. กิจกรรมพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน และต่อยอดกับภูมิปัญญาจากภายนอก 2. กิจกรรมการรณรงค์รู้จักใช้และจัดการทรัพยากรอย่างฉลาดและรอบคอบ (Recycle) สิ่งของเหลือใช้ 3. กิจกรรมดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด 4. กิจกรรมรักบ้านเกิด โดยการปลูกฝัง ค่านิยมการปลูกสิ่งที่เรากินและกินสิ่งที่เราปลูก 5. กิจกรรมอนุรักษ์อาหารประจำถิ่นอาหารไทยให้ดังไกลถึงอาเซียนและสากลทุกภูมิภาค

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่างๆ เน้นการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นและใกล้ตัวต่อการดำเนินชีวิตโดยตรงของผู้เรียน อีกทั้งการจัดการเรียนรู้นั้นผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักใช้ปัญญาในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ และที่สำคัญทุกคนจะต้องรู้จักความพอประมาณ ความมีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันในตัวรวมถึงการใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อป้องกันให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤติซึ่งจะนำพาสังคมและประเทศชาติให้สามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์อย่างมั่นคงและยั่งยืน ดังนั้นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งบทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในบริบทของเนื้อหาสาระสังคมศึกษาเป็นอย่างดีจึงจะส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนประสบผลสำเร็จได้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในปัจจุบันเป็นผลผลิตปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน อันประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไข ประกอบด้วยความรู้รอบรู้ เงื่อนไขคุณธรรม และแนวทางปฏิบัติ ผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยมีที่มาจากการมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงมากกว่าการสร้างความสำเร็จเติบโตอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดที่ลอกเลียนแบบมาจากรูปแบบการพัฒนาของสังคมอื่นๆ โดยไม่พิจารณาให้รอบคอบ ซึ่งการมุ่งเน้นแต่ผลลัพธ์ในระยะสั้น มากกว่าความยั่งยืนของการพัฒนาเป็นการเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนทั้งหลายที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก ตลอดจนการส่งเสริมให้มีคุณธรรมกำกับความรู้เป็นกรอบในการดำรงชีวิตและเป็นพลเมืองดีของชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการ

พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และองค์กรภาคส่วนต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางได้ 5 รูปแบบ ดังนี้

ด้านความพอประมาณ รูปแบบที่ 1 ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ (พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ)

1) ครูจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ความสามารถ และความถนัดของครูแต่ละคน ในแต่ละรายวิชา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยอยู่

2) ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจในประเด็นที่อยู่ในชีวิตประจำวันโดยครูผู้สอนกำหนดสถานการณ์ให้ เช่น รายรับ-รายจ่าย การบริโภค เป็นต้น

3) ลงมือปฏิบัติโดยการให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เช่น บันทึกบัญชีรายรับและรายจ่าย วิเคราะห์บัญชีรายรับและรายจ่าย ฝึกการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคเพื่อลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย หรือการออมเงินกับสหกรณ์ในสถานศึกษา

4) ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของเรื่องที่ได้อ่านไป โดยครูผู้สอนพยายามกระตุ้นข้อมูลความรู้จากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ รายการวิทยุ ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดในเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์ เพราะกล้าคิดแนวใหม่ ไม่ปักใจในสิ่งเดิมและส่งผลให้ผู้เรียนอยากค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองได้ต่อไป

ด้านความมีเหตุผล รูปแบบที่ 2 ฝึกการวางแผนงานอย่างเป็นขั้นตอน (พัฒนาการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน)

1) ครูจัดกิจกรรมโดยการแบ่งงานหน้าที่ตามศักยภาพของผู้เรียน โดยที่ครูเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาในการทำกิจกรรม

2) ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะพัฒนาการวางแผนในการทำงาน การสื่อสารและการทำงานร่วมกันในหัวข้อจากการทำโครงการ โครงการหรือชิ้นงานที่ครูกำหนดให้ เช่น โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

3) ลงมือปฏิบัติโดยการให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงในสถานการณ์เช่น กิจกรรมการปลูกพืชผัก ผสมผสานการปลูกพืชสมุนไพรไทย การผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดฝึกอาชีพในสถานศึกษา การจัดอบรมฝึกอาชีพในสถานศึกษา จัดค่ายพัฒนาเยาวชน จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภายในสถานศึกษา และกิจกรรมช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

4) ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาบทเรียน จากการที่ผู้เรียนทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนโดยครูผู้สอนฝึกทักษะการคิดในการวางแผนงานในการทำกิจกรรม เพื่อใช้ในการหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน โดยใช้ปัจจัยต่างๆ และมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพที่สุด

ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รูปแบบที่ 3 ฝึกการสืบค้นข้อมูลอย่างมีแบบแผน (พัฒนาความเชี่ยวชาญในการค้นคว้าหาข้อมูล)

1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำมาบูรณาการได้ โดยครูกำหนดแหล่งเรียนรู้ วิทยากรท้องถิ่น เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนในการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นในหัวข้อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะพัฒนาความเชี่ยวชาญในการค้นคว้าหาข้อมูลทั้งในและนอกห้องเรียนจากการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ (ปราชญ์ชาวบ้าน) ที่ครูกำหนดให้ เช่น การสอบถาม

วิทยากรท้องถิ่นในเรื่องอาชีพการจักสาน การถนอมอาหาร การแปรรูปสินค้าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านสหกรณ์ร้านค้าในท้องถิ่น เป็นต้น

3) ลงมือปฏิบัติโดยการให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ฟื้นฟูแหล่งน้ำในท้องถิ่น การจัดค่ายอนุรักษ์อุทยานการศึกษา การจัดโครงการชีววิถีการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ในสถานศึกษาหรือชุมชน เป็นต้น

4) ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียน โดยครูกระตุ้นสถานการณ์ใกล้ตัวของผู้เรียนและฝึกทักษะการดำเนินการสืบค้นข้อมูลความรู้ในหัวข้อใหม่ที่ผู้เรียนมีความถนัดและสนใจในเรื่องที่ต้องการตามแผนงานที่วางไว้ โดยอาศัยทักษะในการค้นคว้าหาคำตอบและการสร้างความรู้ใหม่เพิ่มเติม จากการศึกษา การทดลอง การค้นคว้า หรือการปฏิบัติด้วยตนเองอันจะนำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านเงื่อนไขความรู้ รูปแบบที่ 4 ฝึกการคิดประดิษฐ์ผลงาน (พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมสิ่งใหม่)

1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานข้อมูลในการผลิตชิ้นงาน

2) ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมสิ่งใหม่ เช่น การจัดกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชุมชน กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์พันธุ์ปลา การประดิษฐ์นวัตกรรมวัสดุเหลือใช้ การรณรงค์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น เป็นต้น

3) ลงมือปฏิบัติโดยการให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เช่น กิจกรรมการประดิษฐ์วัสดุที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม กิจกรรมละ เลิก อบายมุข การจัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่น เป็นต้น

4) ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของเรื่องที่ได้เรียนไป โดยครูผู้สอนพยายามเน้นในด้านทักษะการออกแบบ วางแผน และปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดผลผลิตตามต้องการและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

เงื่อนไขคุณธรรม รูปแบบที่ 5 ฝึกการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พัฒนาการปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม)

1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูคอยเอาใจใส่ผู้เรียน อดทน เมตตาและให้กำลังใจในการทำงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

2) ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะพัฒนาการปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นจัดการเรียนรู้ซื่อสัตย์สุจริต ความขยันอดทน เพียรพยายามและมีสติปัญญา เช่น กิจกรรมบันทึกผลการฝึกตนด้วยการนั่งสมาธิปฏิบัติธรรม กิจกรรมการเลือกคบเพื่อน กิจกรรมการมีวินัยในตนเอง กิจกรรมครอบครัวประชาธิปไตย กิจกรรมกล้าให้ถูกทาง กิจกรรมมุ่งสานฝันชุมชนของตน เป็นต้น

3) ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทั้งกิจกรรมรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เช่น ฝึกสมาธิก่อนเข้าเรียน กิจกรรมการถือศีลหรืออ่านบทสวดมนต์เป็นประจำ การจัดมุมธรรมในสถานศึกษา การจัดค่ายธรรมะประจำสัปดาห์การจัดกิจกรรมอาสาสมัครผู้นำทำความดี เป็นต้น

4) ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาบทเรียน จากการทำผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละครั้ง ครูคอยสังเกตพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมา เช่น การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงหลักคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำในด้านความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จากรูปแบบทั้ง 5 สามารถนำมาจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา ได้ครบทุก 5 กลุ่มสาระได้ โดยครูผู้สอนสามารถนำเนื้อหาสาระสังคมศึกษา มากำหนดให้สอดคล้องเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับบริบทวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิด เน้นการปฏิบัติจริงและทักษะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวันที่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและสังคมโลกต่อไป

บูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อให้เห็นความสอดคล้องกันระหว่างวิชาสังคมศึกษากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผู้เขียนขอเสนอแนวทางการบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ตารางที่ 3 บูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา
เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่นให้สอดคล้องกับหลักคุณธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 8 ประการ เช่น ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพสะอาด สามัคคี มีน้ำใจ เป็นต้น
ด้านความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ	สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยต้องอาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผน ดำเนินการทุกขั้นตอน ตลอดจนการคิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข
ด้านความพอประมาณ คือ พอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากหรือน้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน	สาระเศรษฐศาสตร์ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ
ด้านเงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำ	สาระประวัติศาสตร์ มีความรู้ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์วิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็น

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา
ความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติคุณธรรมประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต	ระบบจากฐานข้อมูลความรู้รอบด้าน ตลอดจนเข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทยโดยอาศัยแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งใกล้และไกล	สาระภูมิศาสตร์ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม ตลอดจนการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจากค่านิยมนำแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาใช้ในการพัฒนาประเทศให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากตารางสามารถสรุปได้ว่า สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับทุกกลุ่มสาระทั้ง 5 ให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดการเรียนรู้ได้ในแต่ละระดับชั้น โดยเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาที่หลากหลายในรูปของการจัดทำโครงการ โครงงาน และอื่นๆ ทั้งการศึกษา รายบุคคล และเป็นกลุ่ม อีกทั้งมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการ (Process) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute) จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

บทสรุป

ประโยชน์และคุณค่าของการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมแนวทางการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานศึกษาที่ดีได้นั้น ต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning) โดยการจัดการเรียนรู้เน้นที่การปฏิบัติจริง การร่วมมือกันทำงาน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การฝึกทักษะชีวิตให้กับตนเอง ตลอดจนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) โดยการใช้แนวคิดและแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษากับการดำเนินชีวิตของผู้เรียนทั้งในด้านจุดมุ่งหมาย เนื้อหาการจัดกิจกรรม ตลอดจนการวัดผลประเมินผล โดยมีเป้าหมายสำคัญสูงสุดเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นครูต้องมีความสามารถและทักษะ เช่น ทักษะการคิด ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการใช้เทคโนโลยี และทักษะการแก้ปัญหาเป็นพื้นฐานเบื้องต้นจึงจะสามารถจัดการเรียนรู้หรือจัดประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาทั้งความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของหลักสูตรและสังคมต่อไป ซึ่งการพัฒนาทักษะต่างๆ นั้นต้องสอดคล้องตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ

การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ การดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นำไปสู่แนวคิดมุ่งเน้นการปรับตัวให้รอดพ้นจากภัยและวิกฤตต่างๆ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนาต่อไป

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. (2553). พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. *รายงานการวิจัย*, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธเพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน. *รายงานการวิจัย*, สาขาวิชาการประถมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2551). *แนวทางส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนสำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: บางกอกบล๊อค.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2553). *เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ปรัชญา พลพัฒน์นันท์. (2563). *การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา*. เลย: วิทยาลัยเทคนิคเลย.
- ปณธ ธรรมสัจย์ และคณะ. (2555). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : รายวิชา 421315 การวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2554). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาชีวศรุ ภาณณะศึกษาศาสตร์*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร และคณะ. (2554). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาชีวศรุ กลุ่มมหาวิทยาลัยภาคเหนือ*. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา*, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วิชุดา ชูศรีवास. (2559). *การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม*. *รายงานการวิจัย*, มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2556). *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*, *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1: 1-30.
- สุเทพ ศรีบุญเพ็ง และวิโรจน์ เกษภูาลักษณ์. (2558). *การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจของร้านชัยเจริญ เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลดอนก่ายาน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี*. *ฉบับสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2558.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). *การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *เศรษฐกิจพอเพียง*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www2.doae.go.th/work/web/arune/self%20eff%202.htm>, [20 พฤศจิกายน 2564].

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ ในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้เขียนบทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้เขียนบทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้เขียนบทความในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. บทความที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้เขียนบทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้เขียนเกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้เขียนควรดำเนินการตามหลักจริยธรรมปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บ

รวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

4. ผู้สนับสนุนความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแล้ว

5. ชื่อผู้สนับสนุนที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้สนับสนุนบทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่า บทความที่รับประเมินเป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดรวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์

บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีนโยบายส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยของนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิชาการที่สนใจ นอกจากนี้ยังเป็นเวทีวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะและข้อคิดเห็นทางด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณามี 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ

บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร “สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม” นี้ จะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพและนำไปอ้างอิงได้

การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ มีดังนี้

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และข้อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยวงเล็บภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **การพิมพ์** ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยต์ โดยจัดหน้ากระดาษขนาด A4 ตั้งค่าหน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบกระดาษทุกด้าน ด้านละ 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร)

3. **จำนวนหน้า** บทความวิจัย บทวิจารณ์หนังสือ และบทความวิชาการ ตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ ขนาด A4

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. บทความวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช้คำย่อชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยมาก่อน

1.2 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด และอีเมล

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์

อย่างต่อเนื่องกันไม่ควรเกิน 200 คำ หรือมีความยาวไม่เกิน 12 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (Keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา จำนวนไม่เกิน 5 คำ

1.5 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาหรือบทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่าสนใจ จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการวิจัย แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตารางแผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง หรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 อภิปรายผล ชี้แจงว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นและมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วนในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีเป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิคำอธิบายต้องอยู่ด้านล่าง

1.10 บรรณานุกรม สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป

2. บทวิจารณ์หนังสือ

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ

2.2 ชื่อผู้วิจารณ์

2.3 บทวิจารณ์

2.4 บรรณานุกรม

3. บทความวิชาการ

3.1 ชื่อเรื่อง

3.2 ผู้แต่ง

3.3 บทนำ

3.4 เนื้อหา

3.5 บทสรุป

3.6 บรรณานุกรม

4. งานวิชาการอื่น

กรอบในการเขียนให้ใช้ในกรณีเดียวกันกับงานวิชาการอื่นๆ ข้างต้น

ขอบเขตการตีพิมพ์

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับผิดชอบเผยแพร่บทความในด้านมนุษยศาสตร์และสังคม โดยเน้นด้านการศึกษา ศาสตร์หรือครุศาสตร์ เช่น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การสอนภาษาไทย การสอนภาษาอังกฤษ การสอนสังคมศึกษา การสอนพระพุทธศาสนา การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา ด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา สหวิทยาการด้านการศึกษา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วาระการตีพิมพ์

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีวาระการตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม - มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม)

การส่งต้นฉบับ

- E-mail: โดยส่งไฟล์เวิร์ด (Word) และไฟล์ Pdf. ไปที่ sarthonghan@gmail.com
- สามารถส่งได้ด้วยตนเองที่กองบรรณาธิการวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มวลนิธิบรร เพื่อการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เลขที่ 33 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 089 783 2122

การเขียนบรรณานุกรม

การรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อเอกสารบรรณานุกรม สำหรับบทความภาษาไทยหรือ References สำหรับบทความภาษาอังกฤษ ให้ใช้รูปแบบการเขียนแบบ APA V.6 (American Psychological Association) ตัวอย่างการเขียนมีดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์. ผู้จัดพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

Potter, M.E. (1990). *The Competitive advantage of nations*. New York: Free Press.

บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่หรือเล่มที่/(ฉบับที่ (ถ้ามี))./เลขหน้า.

ตัวอย่าง

มะลิวรรณ โคตรศรี. (2548). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(1), 32-48.

Foster, W.P. (2004). *The decline of the local a challenge to educational leadership*. Education Administration Quarterly, 40(2), 176-191.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย/(ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์
และสารนิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ชื่อสาขาวิชา./คณะ./ชื่อ
มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

นพพร ไทยเจริญ. (2549). การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง ดินและหินใน
ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขา
หลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Shim, W. J. (1996). *Contamination and bioaccumulation of tributyltin and triphenyltin compounds
in the Chinhae Bay system, Korea*. Master's thesis, Department of Oceanography, Seoul
National University.

บทความจากเว็บไซต์ (Web Site)

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อบทความ./แหล่งที่มา/วัน/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง

พรรณี บัวเล็ก. พัฒนาการทุนนิยมในประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://research.krirk.
ac.th/pdf](http://research.krirk.ac.th/pdf). [25 December 2019]

คุณธรรม นำความรู้
Morality before knowledge